

అముద్రితాంధ్రగ్రంథసర్వస్వము,

చతుర్థగ్రంథము 4.

చెలికానిలచ్చారావు,

సంపాదకుడు.

విజయనందన విలాసము.

ఇది

మంగళగిరి ఆనందకవిప్రణీతము.

మొదటికూర్పు.

శ్రీరామవిలాస ముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రితము.

చిత్రాడ.

1919.

మొల రు 0—10—0.

వీ రి క.

మంగళగిరి ఆనందకవి యను నతఁడేగ్రంథమును రచించెను. ఇతఁడు నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు. తిమ్మయానూత్యుని పుత్రుఁడు. ఆత్రేయ గోతుఁడు. ఈతని కాలనిర్ణయమునుగూర్చి కీర్తి శేషులైన కం. వీరేశలింగముగారు తమ కవులచరిత్రమున నిట్లువ్రాసిరి. “బ్రాహ్మదొరవారీ కావ్యము 1700 సం॥ర పాఠమున రచియింపఁబడినట్లు చెప్పిరికాని కవికృతిపతిపద్యములో నతఁడు కర్ణాటకపు నవాబగు మహమ్మదల్లీ చేతసత్రాంగమును బొందినట్లుఁ జెప్పియుండుటచేతను, యీమహమ్మదల్లీ 1749సం॥ రమునఁగాని సింహాసనమునకు వచ్చియుండకపోవుటచేతను, వేదాంతర సాయనము 1750 సం॥రమునకుఁ దరువాతనే రచియింపఁబడినదని నిశ్చయింపవలయును. ఈకవి కూచి మంచి తిమ్మకవి మొదలయినవారి కాలములోనే కృష్ణామండలమున నుండినవాఁడు. 443 వ పుట 1899 ముద్రణము వేదాంతర సాయనమునుబట్టి కవుల చరిత్రమునందిట్లు వ్రాయఁబడియున్ననుఁ బ్రస్తుతగ్రంథమగు నీవిజయనందనవిలాస కృతిపతియగు శ్రీ దాట్ల వేంకటకృష్ణస్వపాలుఁడు గోదావరిమండలమునందలి ధర్మవరమునందు రమారమి 71, 80 సం॥రములకింద జీవించియున్నట్లుఁ దద్వంశీయుల వలనఁ దెలియుచున్నందువలనను, మాకుదొరకిన తాళపత్రగ్రంథము వ్రాసిన గుంటముక్కల జగ్గన్నగారు పైకృతిపతి పేరుగలవారికొఱకు వ్రాసియిచ్చినట్లుండుటచేతను, యీలేఖకుని కాలము గూడ 81 సం॥రములకు సరిపోవుటచేతను నీకవి 19 వ శతాబ్దము నందున్నవాఁడని తోచుచున్నది. కృతిభర్త యీపై దాట్ల వేంకటకృష్ణస్వపాలుని ముత్తాతయైనచో 17 వశతాబ్దమునకు సరిపోవుచున్నది. అదియునుఁగాక యీతఁడు కృష్ణామండలము లోనివాఁడయినచో గోదావరిమండలమున నీకృతిపతికెట్లు దనగ్రంథము గృతియిచ్చెనో యయ్యదిగూడఁ దెలిసికొనవలసి యున్నది. కవి యాభునికుఁడయినను గృహ నాథుమునుబట్టి యీతఁడు కృష్ణామండలము (ఇప్పటి లెక్కలననుసరించి గుంటూరు మండలము) వాఁడనుట న్యాయమని తోచుచున్నది. వేదాంతర సాయన వివరములు కవిచరిత్రవలననేఁ దెలియుచున్నను శ్రీవీరేశలింగము పంతులుగారీతని క్రైస్తవుఁడనుట ప్రమాద మేమోయని సందియమొదవుచున్నది. చరిత్రము క్రైస్తవసంబంధమై

న దైవనుఁ జరిత్రవ్రాసినమాత్రానఁ గవికైస్తవమత మవలంబించినవాఁడనఁదగునా? పంతులుగారు విజయనందనవిలాసమునుఁ జూచియుండ లేదు. గద్యమున “శ్రీమద్భీమరీకరుణాకటాక్ష,, అని యుండుటచేత నీతఁడు హైందవుఁడుగాఁ గన్పట్టుచున్న వాఁడు. మేము వేదాంతరసాయనపీఠికఁ జూడ లేదు. పంతులుగారు కవులచరిత్రము నందువ్రాసిన వ్రాతలనుబట్టియైన నీతఁడుకైస్తవమతస్థుడైనట్లు నెక్కడను జెప్పకొని యుండ లేదు. వేదాంతరసాయనమునందు గద్యములో “శ్రీమత్సర్వేశ్వర కరుణాకటాక్ష వీక్షాబద్ధ సరస సాహితీధారేయ,, అనుటఁబట్టియు నీతఁడు హిందూమతస్థుడే గాని కైస్తవమత ప్రవిష్టఁడుగాడని స్పష్టీకృతమగుచున్నది. ఒక వేళ వాదముకొఱకు విజయనందనవిలాస గద్యములో “శ్రీమద్భీమరీ కరుణాకటాక్ష,, యని స్తుతించి వేదాంతరసాయన గద్యములో “శ్రీమత్సర్వేశ్వర కరుణాకటాక్ష,, యని వివిధగతుల స్తుతించుటకుఁ గారణంబేమనియు నట్లుమారవచ్చునాయని సందియము బొడమవచ్చు. అయ్యది తానుస్తుతించువారింబట్టి యుండవచ్చు. ఉ॥ శ్రీతిరుపతి వేంకటకవులు ఎడ్వర్డు పట్టాభిషేకనాటకమున “పాసఁగ నిన్నేను దైవంబు బోచుగాత,, యన నిన్ను నేసుకీస్తురక్షించుగాక యనియు నర్థమువచ్చునట్లు శ్లేషించియున్నారు. అంతమాత్రానఁ బరమతావలంబులనఁ జెల్లునా? అట్లేగదనుబట్టి స్తుతులుమారవచ్చును. కవియప్పటి మతస్థుడే. గ్రంథకర్తయెచ్చటను దానుకైస్తవపుఁడనని వ్రాసికొనియుండ లేదు. విగ్రంథమెప్పుడు వ్రాసెనో తెలిసికొనుటకు నేగ్రంథమునందును గవితన రెండవగ్రంథమును బేర్కొనియుండ లేదు. ఈకవి వంశీయులెవ్వ రున్నట్లుఁ దెలియుటలేదు. ఈతనికవిత్వము మృదు మధుర పదభూయిష్టమై సాంస్కృతిక సమానగుంభితమై చక్కని శైలిచే విరాజిల్లుచున్నది. ప్రబంధరచనాకౌశలముకంటె నీతనికిభాషాప్రపంచాభిజ్ఞత యొక్కఁడుగ నున్నట్లుఁ గన్పట్టుచున్నది. శయ్యలు భావగుంభితమును, భాషాకౌశలమును దెలియఁజేయుచున్నవి. ఈతని కవితాశైలి దెలియుటకై యొకపద్య మిందు నుదాహరించుచున్నవాఁడ.

“ఉ. బాలిక ! కిస్సురచ్చికురపాళి కళాధరితాసితాంబు భృ

న్మాలిక ! చందనాదిక ఘనదుర్మహోభిత కేళికావనీ

పాళి గమ్మ పూబొదలపజ్జఁ జరింతము రమ్మటంచు మ

త్తాళికచల్ నవాబ్బరుచిరాళికఁ దోడ్కొనిపోయి యంతటన్.

ఇందలికథ భారతకథ. ఆభిమన్యుని వివాహమయినప్పటికీఁ బ్రబంధమునందలి ఋతు వర్ణామలు, నారదుఁడు శశిలేఖ రూపరేఖావిలాసాది గుణంబులు వర్ణించుటయు, సు-

భద్రయతుకలు, పెండ్లిముచ్చటలు బహుసరసముగా యుక్తియుక్తముగా, దెలుపఁ బడినవి. ఈతఁ డాధునికుఁడయినప్పటికి “ఇతఁడు లాక్షణికాగ్రగణ్యుఁడయిన ప్ర బంధకవి,, యని కవుల చరిత్రముగూడ నభిప్రాయ మొసఁగుచున్నది. ఈగ్రంథము రాపర్తిగారి శ్రీ సాగిరాజు సుబ్బరాజుగారి ప్రోత్సాహంబున అవసరాల తిరుమల రావుగారిచే మా “యాంధ్రపరిశోధక మహామండలి,,కి నీయఁబడినది. ఈగ్రంథమం డుఁ గిమిజ్జగములయినచోటుల నక్షరంబులఁ బూరించియు వాతప్రతులయందలి త ప్పలసవరించియు ముద్రణయిన కనువగునటు లొనర్చిన శతావధానులు శ్రీ ద్వివేది నారాయణశాస్త్రిలుగారికిని పై యిరువురకును మాకృతజ్ఞతావందనంబు లర్పించుచు న్నవారము.

చిత్రాడ.

26 — 11 — 1919.

ఇట్లు ,

చెలికాని లచ్చారావు.

సంపాదకుఁడు, అనుదితాంధ్రగ్రంథసర్వస్వము.

శుభమస్తు.

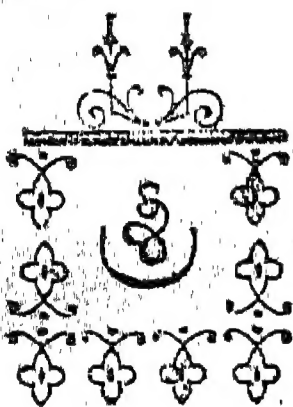
అవిఘ్నమస్తు.

26746
25.3.73

విజయనందనవిలాసము.

శ్రీ

(ప్రథమాశ్వాసము.)

లలితాంగి యమకర వసించినదా జలదాంతరాళ శం
పాలత విభ్రమంబుఁ దెలుపన్ బొలుపొందుమురారి నందగో
పాలసుతుండు బోవుత నపాదకృపారసపూరితేక్షణో
ద్వేలవిభూతి నెప్పుడును వేంకటకృష్ణరూపాల వయ్యనిన్.

- ఉ. ఎన్న మురారిచన్దనపయి న్భవళింప సుమేరుశృంగపా
లిన్నలకొన్న మేఘముఁ బలెన్ మణిపంజరభా క్కుశాననో
త్పన్న మనోభనాగమకథల్ విను మన్నెపమూని కేర్తిక
దెన్నుని మేలుకొల్పురమ వేంకటకృష్ణున కిచ్చు సంపదల్.
- చ. అరుదాహారదహీంద్రహాళి మణిపర్గాత్మ త్తమాభృత్సుతా
సురుచి శ్రీజగదుదభవస్థితి ముఖాస్తాక క్రియాచాతురీ
భువందై విలసిల్లు శంభుఁ డనుకంపాపూరితా లోకవి
జ్ఞుణన్ వేంకటకృష్ణభూవరున కిచ్చున్ శాశ్వతైశ్వర్యముల్.
- జ. వేంకటేశులంది పుణ్యజనవిద్విషదంఘ్రిజయై నలుంగడన్
జలయజరింపుచున్ గుటిలన్మత్తిఁ జెలంగెడుగంగ సాంపునన్

దలపయిసంఘటించి సతివన్నరజేసితి వంచు టేనితో

బలుమగు మేలమామ నుమ భవ్యకృపన్ గృతివాగుఁ బోవుతన్.

చ. హిమగిరిశృంగమధ్యమున నెల్లపుడుం బ్రవహించు నిరుకారీ

సముగయమట్లనీ వలుదచన్నుల సందున హారజాలకం

బమయవటంచు డాయఁజని యల్లనభారతిఁ గొంగలించు న

వ్విమలుఁగు పద్మజుండొసగు వెంకటకృష్ణనకున్ జిరాయువున్.

. తనగ న్మచ్చికురాసనస్తనదృగంతంబున్ నిరీక్షించికా

నినవాంభోధరచంద్ర చక్రహరిణీనిర్మాణమున్ జేయలే

వని నిచ్చున్ ధవు మేలమాడుశరదభాగిభాంగి యాపలుకజ

వ్వని శ్రీవెంకటకృష్ణభూరమణు వాగ్వేచిత్ర నిబ్బం గృపన్.

శతకోటిన్ హరిఁగెల్చి తద్విమలతేజః కీర్తిపుంజంబు న

ద్భుతలీలఁగొని తెచ్చుకైవడి సుధాపూగంబు వేఁచెచ్చిన

మృతసర్పావళికిచ్చి లోకవినుతిన్ భాసిల్లు నాగారి భూ

తితరైశ్వర్యములిచ్చు వేంకటమహాకృష్ణ తుమాజానికెన్.

అలఘుశ్రీరఘుతామ వామభజన వ్యాభీషణిస్థానమా

కలిత స్వాంతులకున్ భవాద్ధి కటిదఘ్నం బంచనూచింప డా

పలికెలె తిద్వితీయహస్త మరచేఁబాటిల్లుమోక్షంబటం

చులించెల్వఁ జెలంగుకేసరితనూజం డిచ్చనిష్టార్థముల్.

హరికిన్నీశకు వంచనాసురత సౌఖ్యాంభోధిదేలింపఁగొ

వ్విరిపాన్పాచు నిజోరువిస్ఫుటఫణావిరూభత నిర్యత్న ర

త్నరుచి న్గెంతెరఁగా ఘటించునుచితత్వ పౌఢశీలుండహీ

వరుఁ డస్మత్కృతిభర్త కీవుత మహీవాల్లభ్య మత్యాదృతిన్.

చ. తొడవులుబోలె మైయొలుపుతోఁ గనుపట్టు వెడందపాపరా

పడగలమానికంపు జిగిబర్వఁదలిర్చెకు పొద్దుసాటియై

యడఁచి నితాంతవిఘ్న తమిరావళి భక్తదృగంబుజద్యుతి

న్గడువెలయించు సిద్ధగణనాథు మరున్దణనాథుఁ గొల్చెదన్.

గ. గ్రామాయణ బారతావ్యయ కథాసృష్టిస్థిరపౌఢవా

వారంగ భాగవత్యులఁ దపస్సంఘాత తేజోరమా

మారీభూతసహస్ర నూర్ములఁ దలంతున్ సారె వల్క్లకభూ
పారాశర్యుల సత్య-విత్వ రచనా పాగ్గల్భ్య సంపాస్తికిన్.

క. సనివడి యెల్లెడన్ బుడమిఁ బంచమవేదమునాఁ బ్రసిద్ధినొం

దిన యలభావతం బతులనీ గరిమంబున నంధ్రభాష ను

జ్జనహిత శబ్దలక్షణ రసస్ఫురితంబుగఁ గల్గుమొప్పఁజే

సినచిరకీర్తిసాంధ్యుల భజించెద మువ్వర సత్య-వీందులన్

. జల్లుపాల్లుల నొకపద్యమల్లుఁగాని, తవిలికృతసెప్పఁగలఁడె కాకవి తృణాంకు
రములు గైకొని యొకకులాయము ఘటించుఁ,గాని గిజిగాఁడుమాఁడువు గట్టగలడె.

. జగతిసంస్కృతమున కెన్ని చందములు దె, నుంగుఁకు నన్ని గల్లునెంచంగ మఱియు
యతులుఁబాసను లెక్కువలట్టితెనుఁగు, పాటిజేయనితెగులు మాన్పంగఁదిరమె.

వ. అని యిష్టదేవతా నమస్కృతియు సుకవి పురస్కృతియుఁ గుకవి తిరస్కృ
యును గా వించియున్నంత,

౧. సరసాధ్యాశ్చ కళాపరిశ్రమ సుధీజాలంబుతో బంధు సో
దర సామంతసృపాళితో సుహృదమాతృశ్రేణీతో వైణికో
తగ్గర వీణామృదుగాన వైఖరులతో దాట్లాన్వయా కల్పకం
విరవొందున్ సభయును వేంకటమహాకృష్ణప్రభుం డున్నతిన్.

వ. వెండియు నఖండకమల జాండసిచండ గుంభిత యశశ్శుభ్రాంభోరుహోపా
న్మూర్తికరోరు వోరువయ కుధరాగ్రజాగ్ర దప్రతీప ప్రతాపఖిద్యోత నూత
ద్యోతమాన ప్రభాదారిత మదారితర శేషణాక్షీణ వక్షోరుహాసక్తవిమల ముక్తాహ
తారకాచికుర భారకాంతధ్వాంత కాంతాలోక నోత్పలానన చంద్రమంఃస్మితచం
క్రికా విలాసభాసురుండును, కరుణామృత తరంగితాపాంగలీలాపరిపోషితాశేష భూ
రుండును, సమగ్రతరానుగ్రహ రచితాగ్రహరప్రత్యగ్రహరణ్మయమణిగణ భవ
కరవిహరమాణ మహీగర్వాణ సమాకల్పితా నల్ప సవన కార్యాలోకనావార్య ప
రాధానూత వివిధవిభుధాశీ ధురీణుండును, ననవద్య హృద్యాధ్యాత్మ విద్యాపాశీ
కుండును, విశ్వవిశ్వంభరా ప్రజావ్రజ సంతక్షణాక్షీణ కృపాకటాక్షవీక్షణామృత
నారాపశ్చతారవిందవాసినీ కీర్తిదామందిరీకృత నయనారవిందసుందరుండును, నఖిర్వ
ర్గర్వాంధ సర్వపరిపంధి బృందాంభోధి మందరుండును, మందార మరందబిందుసం
హమాధుతీ సాధురీతి ధురీణభాషావిశేష దూషితాహీశ్వరుండును, జగజ్జేగీయమా

నమానితా నశ్వరైశ్వర్య ధుర్యతా మహేశ్వరుండును, సుకవినికర ప్రకటికృత ని
జాంత గద్య పద్యాత్మిక ప్రబంధాంతర కథాశ్రవణ కుతూహల తరంగితాంతరంగుం
డును, నభంగాంగ సౌకుమార్యాధరీభూత శుక తురంగుండును, సకలదిగంతర కల్పితా
పార ముకుందేందుధర మందిరామంద మందార చందన ముఖ్యదుగ్రమశోభిత వన
ప్రభృతి సప్త సంతానుండును, నదభ్రసుగుణగణ పరిభ్రాజమానుండును, నిఖిలవి
ద్యజ్జనాభినుతాగణ్య పుణ్యచారితుండును, రంజిత ధనంజయగోత్ర పవిత్రుండును,
శ్రీమద్ధాట వంశపయఃపారావార పూర్ణిమాచంద్రుండును, నగు శ్రీ వేంకటకృష్ణభూ
త లేందుండు నిరులఁ బెంపొందుచు నొక్కనాఁడు

మ. నమభక్తావన కృతగ్రాశానిరుపమాన శ్రీనగాధీశశో

భన కారుణ్యకటాక్షులబ్ధ కవితా పావ్రీణ్య సుశోభితా

నను నానందః విన్ సుధీజన మహానందాను సంధానవ

ర్తను రావించి సమంచితామృత రసప్రాఢోక్తే బలైన్ద్రుపన్.

చ. సురుచిరనాయకో త్తమవిశుద్ధయశో మహిమాభివర్ణనా

స్ఫురణ జగత్ప్రసిద్ధి బొలుపుంగను సత్రవి భవ్యకావ్యమి

ద్ధర నవయావనాంగి బలితంపుచొకాటపు గుబ్బవోయి తో

నదురుగఁగ్రేడ సల్పునవహారలతావిభవంబు చాడ్చునన్.

మ. హరసద్గేహవనీ తటాకముఖ సమ్యక్సంతతుల్ గొన్నివా

సరముల్ నిల్పినచోట బొల్పమరు విశ్వఖ్యాతిఁగావ్యంబుచే

బరగున్వానికి విస్ఫుటప్రసవ శుంభ ద్వాసనా సంపదల్

మరుచంతూరముచే దిగంతరములన్ భాసిల్లుచందంబునన్.

చ. అనుపమబుద్ధిశాలురు మహాత్ము లశేషకశావిదుల్ బుర

తనకవు లగ్రనూను లజుతన్వికి నాథునికుల్ కనిష్ఠులౌ

టు నెనడు పెద్ద వారలయెడన్ మది నాయమకట్టి వారిలో

నినుఁగడుఁ గారవించు రమణీయకటాక్షు నిరీక్షణంబులన్.

క. కావున మృదుమధుకోక్తి, శ్రీవిఖ్యాతము భవద్రచితమగు శశిశో

ఖా వామా పరిణయకథ, నీవంకితముగ నొనర్పునేర్పునమాకున్

వ. అని సబహుమానంబుగాఁదాఁబూల జాంబూనదాంబరా భరణాగ్రహారాది
సత్కారంబులొసంగిన నంతరంగంబునఁ దరంగితవాత్సోత్కంఠుండనై కృతపతివంశావ

తారం బభివర్ణించెద.

సీ. మలరాచదొంగన్న యలరుబోడులమిన్న, మగనికిమవ్వంపు మాళిసుమము
కడుపుచల్లనగాఁగఁ గలిమినెచ్చితోడఁ దెలిదీవిగన్న గాదిలిసుతుండు
నసతూఁపుసెగలనాండ్ర మగలనేను బల్మిఁ జెలంగు విటకానిమేనమామ
దోరంపుబాసవాల్ దొరలయాకలిదీర నెసఁగుకళామృతంబిడినవలఁతి

గీ. రికగ్ర-బారులయెకిమిడు మొక్కిగు-వేల్పు, జోడరులనుఁ డు త్రిభువనస్తూయమాన
సరససౌభాగ్యలక్ష్మీ ప్రిసన్నమూర్తి, యలఘనసన్మార్గవర్తి సుధాంశుఁడలరు.

చ. అతినికిఁగల్గెసౌమ్యుఁడు దయాభిపురూరవసుండుపుట్టెఁద
త్సతుఁడని నాయువాతనికిఁదోచె నతండుఁగనెన్ సుధీజన
సుతసుగుణాభిరాము నహుఁడుండనువాని యయాతిగాంచె నా
క్షీతివరసాశ్వభౌముఁడుసుకీర్తి జగంబులఁ దేజర్చిల్లఁగన్.

వ. తత్సంతానక క్రిమంబున.

క. హరిసీమకృష్ణధరణీ, వరపుంగవుఁడొదవె నయ్యవారణకరుణా
వరుణాలయునకుఁ దేజో, నిరతిశయుఁడు కోటకేత నృపతిజనించెన్.

సీ. తననిరంతరదాన ధారాంబుధరవృష్టి సకలాధినికర సస్యములుబెనుపఁ
దసభుజార్గళమహోదా త్త శౌర్యజ్యోతి సమదాగర్వ సంతమసమణఁపఁ
దనసాంద్రవిభవ చంద్రజ్యోత్స్న సుహృదుత్పలసరోవరాళి మల్లసిలఁజేయఁ
దనమహీరాజ్యపాలనశక్తి గాత్రంబు వితతదుర్ణయలతా వితతిదుర్నిపఁ

గీ. బరగె నతిభీమసంగ్రామ పాణిభృత మహోగ్నిః రవాల కుట్టనీయోజితారి
విజయలక్ష్మీసమాశ్రిష్ట భుజయుగళ విభాసితుఁడు కోటకేతన ప్రభువరుండు.

మ. సిరిచేతన్ ధరణాలకోటపురిలోఁ జెల్వొంది యాశార్చనా
చిరభక్తిన్దగి ధాన్యవృష్టి గురిపించెన్ గాంచనామూల్య ర
త్నరుచిస్సాగ విభూషణాదికపదార్థశ్రేణి మర్వీసురో
తగ్రముంబెంచెను కోటకేతన ధరాధ్యక్షుండ సామాన్యుడై.

మ. నిరతశ్రీకరు లమ్మహాస్వయమునం బెక్కండుఁ రాజుల్ జనిం
చిరి శ్రీరామసముల్ మహాత్ములు బుధక్షేపఁకరుల్ తగులం
బిరవొంద న్మహిమందుఁదోచెఁ గరుణాహృద్యాఁతరంగుండు సం
గర గాండీవి సుకీర్తికాలి కసవత్పూపాలు డుద్యదుచ్చిన్

- సీ. అనవద్య సుమనోమనోభీష్టదాయయై సురకార్యమెంతయుఁ దొరయఁడేని
కమనీయసత్పథ క్రమణనైపుణిగల్గి తమిజన్నపద్మినిఁ దవులఁడేని
మానితమఘర ధర్మధురీణతఁ జెలంగి యశరీరతా ఖ్యాతినందఁడేని
యభిరమ్యసర్వజ్ఞతా రూఢి రహికెక్కి విషమవీక్షణవృత్తి వెలయఁడేని
- గీ. దానఘోభాభిరూప్య విద్యావిశార, దతలకించుక సరిబోల్పఁ దగుదురిందు
కమలబాంధవ కందర్ప శమనరిపులు, క సవభూపాలమణికి వాక్పరిధమఫణికి.
- క. లోకమునదాట్లనగర, శ్రీకలితుండగుచు వినుతిఁజెందినది మొదల్
నాకపసమ విభవుఁడు లల,నాకంతుఁడు చాట్ల కసవనప్రభుఁ డయ్యెన్.
- మ. కసవత్కృపతి గాంచె నందనుల లోకఖ్యాతి లేజోరమా
వాసితాజ్ఞాప్తుఁబెదప్ప భూపతి జనప్సాభిఖ్య రాజేందుఁ ధా
త్రిపతిశున్ బెరుమాళ్ళు సజ్జనమతున్ గృష్ణక్షమాజానిసా
రసగర్భాస్యములట్టు లన్నబువురన్ రాజుల్ బ్రశంసింపఁగాన్.
- క. కసవన మూఁడవతనయుఁడు, బిసయహగర్భుండు బుద్ధి బెరుమాళ్ళ విభుం
డసమశరరూప సంపల్లసితుండనవెలసె రచ్చలం బుధులెన్నన్.
- మ. రసికుం డపెరుమాళ్ళుభూపతిసుతుల్ పాఠించత్ప్రభాధూత ప
ద్మసఖుల్ మువ్వురు వేంకటక్షీతి తలాభ్యక్షుండు నల్లాడ రా
జసురేందుఁ డభిరామరామ చరణాబ్జధ్యాన నిర్మగ్నమా
నసుఁడౌ తిమ్మవిభుండు దోచిరి జనానందానుసంధానులై.
- మ. విపులామ ర్త్యకులేంద్ర భోగమహిమావిర్భూతి కవ్వేంకటా
ఖ్యపతిగామిణి కెప్పుడప్పయన పోలల్లాడ భూజానిక
న్నవరగామిను తిమ్మరాజమనుజేంద్ర స్వామికెన్నంగ నె
ల్లపుడుం బందలపాక తావులయి మేలందెన్ శుభశ్రితోన్.
- కా. అల్లాడక్షీతిపాలుఁ డెన్నఁదగె నుగారిరాతి సాభాగ్యవి
ద్యుల్లావణ్య కళాశరత్సమయ దోర్ధాశ్శార్య భుర్యుండు సం
పల్లావణ్యవతీ మనోరమణ శుంభ త్పద పద్మాగ్ని
త్ఫుల్లస్వాంతుఁ డనంగ నమ్మగురిలఁ జోద్యద్యశస్సపదన్.
- ఉ. పాడికివైని యుద్ధపరిపాటి కిరీటికి దంట తుంట వి
లాడభిరూపసంబదఁ గళానిధికి ర్తిగ భక్తిమేలికిం

జోడు విత్తిర్లిదేవ మణి నూక్తి సహస్ర ఫణాధరేంద్రుడ
ల్లాడన్యపాలుఁ డాయనకిలన్ దులగాఁగలరే నృపాన్వయున్.

సీ. తులఁజెప్పవచ్చునే యలరాజు నలగాజు నీవితోనెమ్మని తీవితోడ
బ్రతిసేయవచ్చునే పవిహేతి రవిసూతి సిరులతో ధగ్గవైఖరులతోడ
గడిసేయవచ్చునే కరివైరినరహరి శక్తితోబరమాను రక్తితోడ
సరిపల్కవచ్చునే సురవాజిగరభోజిగీర్తితో సత్కళాపూర్తితోడ

గీ. సుకవిసముదాయ వాగభిన్నాయమాన, సుగుణరత్నాకరునకు నస్తోకభావి
జితవిభాకరునకు హితశ్రీకరునకు, జెలఁగు నల్లాడ జనపాలశేఖరునకు.

మ. ప్రతిభాధ్యున్ బెరుమాళ్ళు భూమిమణున్ బ్రత్యర్థివిధ్వంసనో
ద్ధతుఁ బేరావనిభర్తఁ బద్మభవమేధాశాలి శ్రీతిర్మల
క్షీతినాధాగ్రణిఁ గాంచె నందనుల సుశ్రీయుక్తులన్ జైభవో
న్నతి నల్లాడమహీశుఁ డీముగుర నానాసద్గుణోపేతులన్.

క. శ్రీకరుడందలితార్తీ, యీకుడు చిరసుకృతి మేదిసీశ్వరకుల చూ
డా కల్పకంబు సకల కళాకాశలుఁడనఁగఁ దిర్మల విభుండలగున్.

సీ. కమనీయగగన గంగాకైతవంబున నంగజాహితు నుత్తమాంగమెక్కి
ధవళవినుత్తు ముక్తాహారమిషమున భారతీకుచపాలిఁ బరిధవిల్లె
రమణీయచంద్ర సాంద్రజ్యోత్స్న కాదంబమునపద్మజాండంబు మొనయుఁజాగ్రిక
ఘనసుధాద్ధిచ్ఛలంబున ధారుణికిహీరపరిభాసి మేఖలాభరిణమయ్యె

గీ. ననుచుఁ దనకీర్తిబుధులు రాజాధిరాజ రాజడాస్థానమంటప పాంగణముల
బహువిధంబులఁ గొనియూడఁ బరచుధాత్రి దాట్ల తిరుమలరాజ గోత్రావిభుండు.

మ. అనఘ శ్రీనిధి వేంకటాఖ్యవిభు సత్యాలాపసంతోభిదే
వనరాజున్ ఘనుబెద్దిరాట్ట్రుని భాస్వతీర్నియా పేరరా
జన్యపోత్తింసు సమస్తసద్గుణ గణాంచ ద్వాజగోపాల రా
జును శ్రీతిర్మలరాజుఁగాంచె సుతులన్ సొంపొంద నీ యేవురన్.

క. వారీలలో మూడవవాడై రాజిత పెద్దిరాజు పొంచఁజ్ఞారా
హీరాబ్జతుసారశర, ధారాధర విమలకీర్తి ధాతేయుండై.

క. ఆపెద్దిరాజు విశ్వధ, రాపాలన చతుగతాప్తి రంజిత సమదా
టోపాహిత భూపాలక, లాపాధిక తాపకర కళాకాశలుండై.

- నీ. వెలసి నేఘనమూతిక విమలాబ్జసురధునీ డిండీరపాండురా ఖండకీతిక
 కొమరొప్పేనే సునీతిమహీధ్రపరి నిదకళన పాటనభూరితరవిభూతి
 పసమించెనేమేటి వసుధావహన భోగివణికతగంభీర వచనధాటి
 యెసగెనేశుభవిభావసునీప్తి యమృతపాఠోరాశి గాఢనిస్తులక్ష్మపాస్తి
- గీ. యతఁడహితలోక దుస్తంత్రిత మదేభ, జాతశాతస్పణీభూత నీతిజాగ్ర
 దాగ్రహవ్యగ్ర లోచనుడనఁగ నెగడె, జగతిశీఁపెద్దిరాజ రాజన్యమాళి.
- క. భూతదయాదిక సుగుణ, వాత సనాఘనకుఁ బెద్దిరాజాభ్యుధరి
 తీతలనాధున కిల్లా, లై తగువెంకాతబహులి కదిజభంగిన్.
- చ. అతనికి వెంకమా వనరుహననకాననవింటిదంటకున్
 బ్రతియగు సోయగంబుల గుమాదులు వృట్టిరి పోషితాఖిలా
 ర్యతతులు జగ్రరాజు శివరామయ వేంకటరామరాజ భూ
 పతియనబొల్చు మువ్వు రనపాయబలాఘ్యులు లోకమెన్నఁగాన్.
- ఉ. వారల కగ్రజుండయి ప్రవతీతె జగ్రవిభుండు దత్ప్రతా
 పారుణదీప్తి రేబగలయారె హరి నృణిమండలంబు నిం
 డారఁగ సాధువక్రముల నాహత సమ్మద వాఢికదేతెదు
 ర్వార విరోధినంతమస వారము దూరెఁగుభృద్గుహావభున్.
- గీ. ఆనఘుఁడాజగ్రవృసతి కర్ధాంగలక్ష్మి, నరసమాసతి లసమాన నరసమాజ
 మాననీయాంగ రూపసంపదల బొదలి, పతివిహిత కార్యభుర్యయై పరగజగతి.
- చ. అతనికిఁజిన్నతమ్ముఁడు జయంతునితమ్ముఁడుదగ్రవిగ్రహ
 ద్భుతధుజశక్తికూక్తి హిమగూఢరజాధిప కంఠదామకా
 యితఘణిమాళి హేళి సమిద్ధిన్దవిరోధి మనోభయంకరా
 యతరుచిపూతిక గీలికహరిణాంకుఁడు వేంకటరామరాజిలన్.
- క. అనుగ్రహలయపతి, సతియగు చక్రమయక్రమల జన్మనం గనకెనయా
 నెక్కుమ మృదుభాషలమై, చక్రదవంబునను రతియ సన్నుతిసేయన్.
- క. వారిరువురకన్న భుమం, డై రామాదృష్టనోహరాకారకళా
 దానిత భావజుడై యో, రారా శివరామభూతలాధిపుఁ డెసఁగెన్.
- ఉ. అశతమయ్యఁ డయ్యమదులట్ల నొనర్చెఁ బ్రజానుపాలనం
 బౌశివరామభూవిభుఁడుదగ్రకరాగ్ర నిశాతహేతిధా

ప్రథమాశ్వాసము.

రాశనిపాతదారితమదారి మహీధరవర్గుడై పయో
రాశిపరీత సర్వమహిరాజ్య రమాపరమానుషంగతిన్.

మ. అతనుద్వేషిజయాప్తి ధూతఃయనిత్యానూనసంసక్తి నూ
ర్జితసాక్ష్మర్గవిహారనైపుణి ధరితీమండలాధీశసం
తతులెన్నన్ శివరామరాజు తులితోద్యత్ప్రాధి రంజితై నం
చితకీలికాన్ శివరామరాజనృపతిశేషిమృందు భూమండలిన్.

సీ. పర్వరాజ మహాసుపర్వరాజ సమాన సమధికత్యాగ భోగములవాడు
కర్బురాశివిపక్ష కర్బురాగ సదృశకారుణ్య ధైర్యసంగతులవాడు
శారదాపదజాల శారదాపవిశాల చిరకీర్తిబుద్ధివైఖరులవాడు
చక్రసాధనపుత్ర చక్రమండలమిత్ర సమ తనూరూపతేజములవాడు
దలఁపసామాన్యుడై సమస్తక్షీతీశ, మండలాస్థాన విద్వదాఖండ లాభి
సన్నతాత్మకథా సుధాసారభరిత, మహితడిక్పాళి శివరామమహితమాళి.

మ. హరిసఖ్యాతిబలున్ నివాతకవచోద్యద్వైరిసహారి భా
స్వరధరోక్తశుభక్రియా కరుణదీక్షాశాలి సద్విగ్రహ
స్ఫురణామోదిత రాజశేఖరు జనుల్ భూషింతురమ్మానినీ
స్ఫురమూర్తిన్ విజయాంకుడంచు శివరామక్షోణిపాలున్ భువిన్.

గీ. అంబకహుతాశనశిఖాళినతిసు మన్యు, దశముఖవిరోధుల నడంచి విశదకీర్తి
ప్రబలి శివరామవిభులతో బ్రతికివచ్చు, జగతిశీదాట్లశివరామ జనవిభుండు.

మ. అలఘుశ్రీశివరామరాజసతియై యార్యేందిరాశారదోత్పల
పత్రేక్షుణ లెట్టు లట్టుల నిజప్రాణేశ్వరుం బాయ కు
జ్వలహామోకాప్తి సుభద్రితచ్చరణ సేవాసువ్రతారూఢి వ
ర్తిలి యారా యన వన్నెఁదెన్నెఁ దనపాతివ్రత్య సంపత్తికిన్.

చ. అలశివరాముఁడాజి విజయాంకుఁడు దాబడసెన్ సుశీలయై
పాలుచుసుభద్రయం దలసుపుత్తుల వెంకటకృష్ణభూమి భృ
ద్విలసితదానదేవమణి వెంకటరాజులు నానుకీర్తి ధ
న్యుల భువనైకమాన్యుల నహోసమిదిద్ద యశోభిమన్యులన్.

ఉ. అందఱియగ్రజుండు సుగుణాఢ్యుఁడు వెంకటకృష్ణభూవరుం
డిందు ధరాబ్జకేశవుల నీడుగఁ జూడఁ దొకిందుకేని ని

వృందక శాయశక్యపల బ్రహ్మవిరోధ మురోంతరఁబునం
 గందురు గుందుఁ బుణ్యజనఘస్మరవృత్తియు నారీకొప్పటన్.
 మ. ఘనదోర్భూరుదితప్రతాపహుత భుక్త్యా లాపలిన్ వాక్కు లిం
 కనిజోత్సర్జనవాద్ధునీభరితముల్ గావించి కాతూహలం
 బెనయఁజేసి ఘనాళి వేంకటమహా కృష్ణకుమాజాని యా
 ర్యనుశుల్ గైకొని మించె దాతలకునా రా! దాతయై భూస్థలిన్.

ఉ. కొండఁబుండ రాగరసగుంభితమానసుండందు రెప్పకున్
 గొందఱు మంద రాగధృతిగుంభితమానసుడందు రుర్వరన్
 గొందఱుపారిజాతమగుఁ గోవిదమండలికందుఁ సారెఁజే
 రొందరురపారిజాతుడని గొందఱు వెంకటకృష్ణభూవిభున్.

సీ. ఘనవాహవేదండ కాండజాసనకాండ పాండురాంబుజకాండ భవ్యకీర్తికా
 స్వారాజతరువార సారసాప్తకుచూర ధారాధరోదార దానశాలి
 ఉడురాజ రాజరాజతనూజ నలరాజ బలవైరిజమనోజ లలితమూఢికా
 బిసభుక్తరం గాంగిరస చక్రిపుంగవ గంగోత్తమాంగ రంగస్రనీషు
 గాయతాహవరిపు మనోజాయమాన చటులతరశౌర్య కదళీగజాయమాన
 దోష్టరవగాహవిక్రమచుర్దముండు పృథ్విఁబెంపొందు వేంకటకృష్ణవిభుఁడు.

చ, విరతివహించివన్నెలిను వెంకటకృష్ణ నృపాలమాళి వి
 స్ఫురితయశంబు పంకరుహనూతి పడఁతికి దేవదఁతికిన్
 గరకరితారకానికరకాఁతికి మేల్మ్రగరాలదొంతికిన్
 బరువఁపుబొడ్డుమల్లియలబంతికి నాగగనస్రవంతికిన్.

సీ. అడఁచిరిపూగ్ర నేనాత్మభూశక్తి బలాన్వితఁడై విజయానురక్తి
 నలరారుమహితనయవృక్తి దానపటిమ విబుధావసతుమతఁ దనరి
 భజనీయ మధురధర్మజనకత్వ నిరూఢి సత్యభామామనోజ్ఞతఁ జెలంగి
 యరిదరస్ఫూర్తి గోభగణదీక్షాప్రాధి గోతోర్ధ్వరణలీలఁ గొమరుమిగిలి
 యనుపమద్వారవతిని మున్నవతరించి కీర్తిశోభాదయాగుణస్ఫూర్తిమించి
 పుడమిదాట్లాన్వయంబున బొడమినాటి కృష్ణుడనబొల్చె వేంకటకృష్ణవిభుఁడు.

మ. అలరెన్ వెంకటకృష్ణభూధవున కిల్లాలె మరుల్లోకపా
 లలతాతన్విబలెన్ సిరిన్ బ్రబలి కల్యాణకుమాభృద్ధను

ర్థలనారీతి సశేషమంగళగుణాలంకారయై ధాతుణి
స్థలి రామాంబ పతివ్రతామణులలోఁ దా మేటియై యెన్నఁగాన్.

ఉ. ఆరసికాగ్రగణ్యఁ గొనియాడఁగ శక్యమె చాట్లవెంకట
త్మోరమణున్ సుధీహృదయ సంభ్రమరీతిఁ దదీయ భూతిత
ద్భూరిసునీతి బంధుస్వపతోషణసూతి తదుగ్రహేతి దు
ర్వారవిరోధకానన దవజ్వలనోజ్వలహేతి బాపురే.

మ. అసమాస్త్యం దశరీరుడంబువ మహార్యావాసి యంభోధిభం
గ సముత్పన్న మహిప్రభుండు విషభూతాగ్రాననుం చాసమీ
రసఖుం చాశ్రయభోజి వేంకటమహారాజేందుగ్రీ నీడెవ్వరి
వ్వసుధం రూప వితీర్ణి నిమ్నతల భాస్వద్వాన్మృచిస్ఫూర్తులన్.

సీ. రణభేదకా నిర్భర రవశ్రవణమాత్రగిరిగుహల్ కేళిమందిరములయ్యె
శయభిక్తధళధళ చ్చనినీక్షణమాత్ర మరుదశిపదము లుప్పరిగలయ్యె
ధ్వజనీపదోద్ధూత రజనుగన్గొసుమాత్ర యవనాంకురవ్రాత మశనమయ్యె
గడిమిఁబాయకనిల్చి తొడరుమాత్రస యచ్చరలపొందు కరతలామలకమయ్యె
బరభయంకరదోర్గర్వపటిమఁ దనరు ప్రబలగడిమన్న భూపతి ప్రకరమునక
టంచుకూరులు గొనియాడ నలరెజగతి, చాట్లవెంకటరాటుమందానువిభుఁడు.

సీ. ప్రోత్తుంగగిరిశృంగములచెల్వె సెలయేటివనరుహ శ్రేణి లావణ్యలక్ష్మీ
చంచలహరిణదృక్పాకచక్య ముదారసమదేభ వాస్తవంకమణిల
రమణీయమృదుతర ప్రతివిలాసంబు కాంచనకళికా ప్రకాశమహిమ
లసమానకిసలయ విసరసాభాగ్యంబు సురుచిరమేరు ప్రసూనమహిమ
లనుదినము భీషణాటవి నాత్మయోషి, దవయవభ్రాంతి సూచింప నతనుతాప
కలనఁ దాల్తురు చాట్లవెంకటనృపాల, మణికి నని నోడినవిపక్షమనుజపతులు.

. రాజశ్రీనిధిచాట్ల వెంకటమహారాజేందుగ్రీ బాహుసిచే
నాజింబడ్డపరాళి రంభకుచకుంభాశ్లిష్టసౌఖ్యోన్నత
శ్రీశైల్వాందఁగఁజేసి ప్రాక్తనవిటశ్రేణిన్ బయల్ పుచ్చు వే
శ్యాజాతంబుల కూర్మరార మృగతుష్ణల్ గావె యూహింపఁగాన్.

సీ. అరయుడల్లవియ భీకరభటావలిచేతిపందీటె తుటుములకగ్రందురుచులు
వివరింపుఁ డవి యాశ్వికనికాయక రాగ్ర కరవాల చకచకస్ఫురితరోచు

లాలింపుఁ డవియ నేనాధినాయకకాక్రమక జ్యోతితాభీల ఘోరవములు
పరికింపుడవియ చెచ్చెఁ మహోదగ్గిదుర్భర భూరిభేరిభాంకణ నినదము
లనుచునన్యోన్యకాందిశీకానులాప, కలనగడిమన్నెదొరలు దవ్వలన తొలఁగి
కడిమిఁబరతురు దాట్లవెంకటస్వపాల, సంగరాటోపవన్మహా సైన్యమునకు.

పీ. నీహార వాజ్మూలినీ హార సురధునీ హారభూధరరోచు లపనయించి
తారకాహీన శతార కాశ పటీర తారకాధిపరుచుల్ దవుల కనిచి
సారసాహితసుధాసార సాగర పాంశుసారసాం శుశ్రీలఁ జౌకళించి
గోరాజభవ మరుద్గోరాజ భవసుధా గోరాజగజభృణుల్ కుండఁజేసి
యలరు మేదినియందాక యరుణధామ, సోములందాక యశదృశమ్భార్తిమించి
సకలలోకైకవిహారణ చతురతాప్తి, దాట్లవెంకటరా టుక్రమందానుకీర్ణ.

గీ. దాట్లవెంకటరాటుక్రమందానువిభుని తరుణిబుచ్చమకుఁ బతివ్రతాత్వగరిమ
నలయరుంధతి సాటియై యలరు నేమొ తనవిహీనకళావాప్తితలఁగెనేవి.

మ. ఘనుడవ్వెంకటరాజరాజమణి వేడకన్ గాంచె శ్రీబుచ్చమా
వనజాతేక్షణయందు నందనుల భాస్వతీక్రూరి నిర్దుతచం
దనులన్ వెంకటపత్యధీశవర సీతారామభూకాంతులన్
సనయస్వాంతుల సాధురక్షణకళాసంకాంతులం దాంతులన్.

క. అతనిసుతాగ్రిణి వెంకట, పతివిబుధావననిరూఢి భరితసుధరాశ్ర
తతరతి బరభూభృన్మద, హృతిరాజపురందరుడన నెసఁగెధరితీన్.

పీ. యెరుతరాళికలోచనోజ్వలజ్వలనార్చి మేనుసోఁకనినాటి నూనశరుడు
ఘటజని స్ఫుటపాణిపుట సంభృతాపోశనక్రీడకందనినాటికరధి
యంధకగంధనిర్గంధనముష్టిబల్మికి లోబడనినాటి మేరుశిఖరి
వీరభద్ర పదప్రహర నిర్దళిత దంతసముత్కరుడుగాని నాటిసవిత
రూప గాంభీర్య ధీరతా రుచివిశేష, ముల ననుచుఁ దన్నుఁగొనియాడఁబుడమినలరు
భూరివిశ్రాణనాంబు సంపుష్టిష్ట తతి,మహీజాండు వెంకటపతివిభుండు.

మ. అవియేసాటి సుక్తి రివిస్ఫురణతో నత్యంతధైర్యఁబుతో
నవియేసాటి యజాండకర్పరసమగ్నివార్య తేజంబుతో
నవియేసాటియటండు దాట్లకులదుగ్ధాంభోధిచంద్రుండుధ
ర్మవిచారుండనబొల్పు వెంకటపతి శ్రోవల్లభ స్వామికిన్.

- నీ. సురరాజగురు యుగంధరులమెచ్చఁడొకింత ఘనతరనిజరాజకార్యసరణి
బలవైరిసుతకుమారులవేడ్కఁగాఁగొన డేపారుఁబటుభుజాటోపకలన
బల్లిదధీచుల నొక్కపరిఁ బ్రశంసించఁడు బహుళవిశాగ్రినపాటవమున
నలరాజరాజనందనుల మాటవినందు భామామనోజ్ఞ సౌభాగ్యగరిమ
నాదిసూర్యభుజంగులాధిపతుల సరకునేయఁడు భూభారభరణశక్తి
ననినుతింపంగ బుధజనం బలరు జగతి దాట్లవెంకటపతిమహీధర వరుండు.
- గీ. అవనిగణపతిరాజవంశాబ్ధిచంద్రుఁ డనఁగవిలసిల్లు రామభద్రావనీశు
తనయవెంకాంబఁ గూర్మినుద్వాహమయ్యె దాట్లవెంకటపతి ధరాతలవిభుండు.
- మ. సుజనస్తవ్యుఁడు దాట్లవెంకటపతి తోచితలాధీశ్వరా
నుజుఁడు గ్రాహవరంగరంగదరి సుదోహచ్చిదాదతుఁడా
ప్రజనాభీష్టఫలప్రదాతయయి సీతారామధాతీశ్వరుం
డజశక్తోపమబుద్ధి సంపదురువిఖ్యాతిం దగెన్ భూస్థలిన్.
- గీ. భూనుతసుకీర్తిక జనకుడైబొల్చు పూసపాటి శ్రీతమ్మిరాట్సుతఁ బరమసాధ్వీ
సీతమవరించె రాముఁడాసీతకరణి, రమ్యయశుఁడు సీతారామరాజవరుఁడు.
- చ. పటుతరనీతిశాలియన భాసిలుతమ్ముఁడు తన్నుఁగొల్వ వెం
కటపతి భూతలాధిపుఁడు గాంచెఁదనూఁజలఁ గామయామినీ
విటతనుసౌకుమార్యనిధి వెంకటరాజనృపాలు శత్రురా
ద్వీటపి కుఠారమూర్తికఁ జనవెంకటకృష్ణమహీశు నిర్వురన్.
- క. వెంకటరాజు హరితూక్ర, లంకష పాండురయశో విలసితుఁడు గరుణా
సంకలితహృదయుఁడాజి ని, రంకుశ బలశాలి యలరె నం దగ్రజుడై.
- చ. అనుపమ దాట్లసత్కుల సుధాంబుధిఁదోచిన కల్పభూరుహం
బనఁదగుఁగానిచో మృనునఖాంకురనూనము లంఘిమూలముల్
ఘనభుజశాఖలున్ గరతలచ్చదముల్ నునుబల్కుడేనియల్
కనదురుకీర్తి సౌరభము గల్గునె వెంకట రాజమాళికిన్.
- నీ. కులగోత్రహరణ కాశల శాలి గాడేనిఁ గువలయద్వేషంబుదగులఁడేని
బహుభంగదశలఁ బ్రాల్పడి ప్రవర్తిలడేని బుధగురుద్వేషియై పాదలడేని
కులలాసుగతి కుదుర్కొని క్రిందుపడఁడేని మధుపగుణోద్వృత్తి మలయఁడేని
శివధర్మభేదనో త్సేకంబుఁగొనఁడేని బహ్మఘ్నతావాప్తి బరఁగడేని

మఖవదినవార్ధి శశిశేష మదనరామ గిగుళు లురుభోగయచిచ్ఛతి కీర్తివచన
 సుభగతా సత్య సత్య-శాన్పూర్తిఁ దనమ సరియనఁగమించె వెంకటత్తావిభుండు.
 ఉ. చెంగటికామధేను వరచేతివితీర్ణి మణిఃతంస ము
 త్సంగతలార్థ పేటి సరసంగల బంగరుగట్టు మందిర
 సాంగణ కల్పభూమిరుహ మాఁకటికబ్బిన సస్యరాశి ముం
 గొంగుపసిండి దీనజనకోటికి వెంకట గాడ్విభుండిలన్.

గీ. దాట్లవెంకట రాట్లు-ముందానువిభుఁడు, కాకరలపూడి సత్కులాకల్పమైన
 నరసరాజక్షితీశు నందన వరించె, నలవిరించి సరస్వతీలలనకరణి.

నీ. శ్రీరామపాద రాజీవ చింతనసుధారసపాన ముదితమోనసుఁడనంగ
 రహిమించె వెంకటరాజకుమందాను కమనీయసీంతాంబ గర్భసీమ
 మతిశాలి వెంకటపతిని సీతారామగాజన్యమణి నరసరాజకుమని
 నారాయణాభిధాన నృపాలతిలకంబు నప్పలరాజాఖ్య నలరు మేటి
 దనయులను గాంచె నియ్యేపురనుసుధాబ్ధి, కల్పతరుపంచకముబోలెఁ గమలబాణ
 సుందరుల ధైర్యవిహసితమందరుల న, మందకీర్తి గుంభితహరితగ్గండరులను.

వ. అంత.

గీ. అధికధనధాన్య పుత్రప్రాతాభివృద్ధిఁ, దనరువెంకటరాట్లు మందాను వసుమ
 తీశునన్నగు వెంకటకృష్ణమహిపుఁ, డొప్పె శివరామరాజ భాగ్యోదయమున.

శా. శ్రీరామాంబికయందు నామహిధవశ్రేణీతంసంబు శో
 భార్గమ్యాంగులఁ బుత్రుల న్బడసె నప్పల్రాజ భూవల్లభున్
 ధీరస్వాంతుని రామశంద్రవసుధాధీశోత్తమున్ సంగర
 త్కరంగ ద్విజయాంకు వెంకటపతిత్కానాధ చూడామణిన్.

వ. అందగ్రజుండు.

క. అప్పలభూసతి పూర్వక, కుప్పలసితవిభవశాలి గురునిష్పతచే
 నప్పలలామముఁబలుమగు, జెప్పలతాంతాయుధుండు చెలువకుకలిమిన్.

ఉ. సారగభీరతా వినయ సాహస వికృయ దాన కీర్తి తే
 జోరుచిరత్వసంపదల సాంపున నిప్పటిరాకుమారకున్
 గారిల సాటియవ్విబుధకల్పకవాటికెఁ దాల్మిపీటికిన్
 శూరవిరోధిశైల శతకోటికి నప్పలరాట్కిరీటికిన్.

శ్రీ. తనమహేశత్వ మెంతయుఁ బొగడ్తు దాటి విలసదార్యామోదవృత్తిసలుపఁ
దనయినన్నూర్తి సంతతమెన్నికకు మించి సన్మార్గగమనకౌశలముఁ దాల్చుఁ
దనరాజవిఖ్యాతి వినుతి కశక్యమై పరచకృభేదన పటిమఁబూనఁ
దనధగాధిపతిత్వ మనిశస్తుతికేహెచ్చి ఘనరత్నకటకాది గరిమలారయ
నతఁడు చెలువొందు గుకవిబృందాభినంద్య, నిజకథామందమకరంద నిర్దుకారప్ర
పూరితాఖండ కాండపంకేగుహుండు, రమ్యగుణహారి యప్పలరాజశౌరి.

ఉ. ఒక్కవిపక్షుఖండమున నుక్కరినట్టి నగారి హేతి దే
యెక్కుడయారె సంగరమహీస్థలిఁ బెక్కువిపక్షమండలిన్
వ్రక్కలునేయ నిందుకయు వాడిదొలంగదు దాట్లవంశ స
మ్యక్కులశాబ్ది శీతకరుడై తగు నప్పలరాజుహేతికిన్.

నీ. నెరిమిందురిపులగుండియలకు గాలంబు మత్తారిసమితికి నెత్తిపిడుగు
వికటాభియాతిజాతికిఁ గాలసర్పంబు గనుసరిపగర మూకలకు మిత్తి
భీకరవైరిచమూకంతపాశంబు దండిశాత్రువులకు దండుమారి
కతినవిరోధిసంఘమునకు గరళంబు సమదాహితాలికి శమనదండ
మహాహాగాంభీర్యశాలి దివ్యత్ప్రభాని, రాకరితహేలి యప్పలరాజహేలి
చటులగా ధాసమాశుశుక్షుణిసదృశ, తీక్షణదుర్లక్ష్య కాక్షేయతీవ్రధార.

క. శతమన్యువైభవఁడు గణ, పతిరాడ్రీఘునాథ భూమిపతి నందనయై
నుతిఁగను బంగారమతన, సతిగా నప్పలసమాఖ్య జగపతిగొనియెన్.

నీ. కనుసన్న మెలఁగు నేర్పెనసి చెన్నఁగాని ప్రాణేశుపేరెదఁ బాదుకొనదు
గురుగభీర రసానుగుణవృత్తిఁ దగుఁగాని హృదయేశునాదల కెక్కఁజనదు
కనదవినాభావమునఁ బ్రవర్తి ఁగాని మగనిబాసులపెట్టి సగమొనర్ప
దతిమృదూక్తులెకాని పతిసమ్మతింబున బలుమారుబహువచః ప్రాణి నెరప
దౌర యప్పలభూవరాధాంగలక్ష్మి, యైన బంగరమాంగన కప్పతివ్ర
తామణికి దామరసమంది రామరాప, గాసతీ భారతీ మృగేక్షుణలు సరియె.

చ. అతనియనుంగుదమ్మఁడు సమగ్ర సమిద్రచనాదతుండనా
హతహరిశౌర్యసంగతుఁ డనంతగుణాధరి తాంబూరాశినా
క్షీతిఁదగురామచంద్ర నృపశేఖరుడర్మిలి మందపాటివం
శతిలకుఁ డప్పలాఖ్యతనుజ న్గరియించెను సీతమాంగనన్.

క. అతనియనుజుండు వేంకట, పతిన్మన మార్తాండుడనంగఁ బ్రబలెనహోయ
ద్యుతహోభాపటలాంధీ, కృతసంయుగరంగ భీతరిపుకాశికుండై.

కా. శూరాగ్రేసరుడైన వేంకటపతి ఖోణీతలాధీశ్వరుం
డౌరా! పీఠవిరోధిఖండనచణుండై మీఱ సౌరాంగనలో
బూరు దీరుతు రంతరిక్ష సరణిన్ బ్రాంచన్నవీనాధిపా
దారాలింగన సంగమ ప్రథితసౌఖ్యాయత్త చిత్రాబ్జలై.

నీ. తనప్రాపుగోరివచ్చిన సుధీజనముదాగొను లేమితమిఁబాపు ప్రోద్దుపాడుపు
తనకల్మిదండజేరిన దీనజనరాజి మదినిబ్బరపు నొప్పిమాన్పు వెజ్జ
దనదయాదృష్టిదాసినవారి నెవ్వగతీవ గమియించువాఁడిసురియ
దనప్రేమననుసరించిన బుధావళిపేదరికపు టేనుగవంచు మెకముటేను
భళిర! యిటువంటిమేటి యీజలనిధాన వలయితాఖండధారుణీస్థలిస్సపాల
తిలకములలోన వాక్రువ్వగలఁడెయనంగఁ, బ్రబలె శ్రీ దాట్లవేంకటపతివిభుండు.

మ. శూరిశౌర్యుండగు దాట్లవేంకటపతి ఖ్మాధీశబాహుసి శ
క్తి రణఖోణిభయంకరాకృతి రిపుగ్రీవాంతరాస్పగ్గురీ
తరసాస్వాదనవృత్తిమత్తిలి మహోద్యద్భూత భేతాళని
ఘోరహస్తాంచలతాళసంగతి నటించున్ బెక్కుచందంబులన్.

నీ. మదమధువ్రతసేవ బొదలుకల్పకళాఖ రతిమనోహరుడనంగతఁ దనర్పు
విసముపుకిటఁబూని బుసకొట్టునహిరాజు తమిజన్నపద్మిని దవులునినుడు
భువనజాతవిరోధి పూర్ణిమాసితరశ్మి బహుభంగదశలఁజేట్పుడుబయోధి
యాశ్రయాశనమైతి నలరునంబరనూతి కులగోత్రదమనుండు కులిశహేతి
సజ్జనవిత్తిర్ని వరరూపసరసనచన, పృథురుచిసుకీర్తి గాఢగాంభీర్యవిద
బలచిరశ్రీల నెవ్వారు ప్రతి ధరితి, దాట్ల వేంకటపతికి నుదారమతికి.

క. గణపతి రాజవంశమున కంధిసుధాకరుడైన నర్సరా
ణ్మణితనయన్ బ్రభూతనయ నవ్యసమస్తగుణాలనాల స
త్ప్రేమతసుశీల నచ్చమఁ గరగ్రహమాన్య విరోధిభూమి భృ
త్ప్రణాళి దాట్లవేంకటపతి ప్రభుడ ద్విజశూరికైవడిన్.

మ. అనఘుశ్రీనిధి దాట్లవేంకటపతి ఖ్మాధీశ్వరుండాత్మ సం
దనుఁగా వేంకటరాజసోదరు గతత్రాసోదయున్ సజ్జనా

వను శ్రీవేంకటకృష్ణనాగమ విధిన్యాదిష్ట వృత్తిం గొనెన్
ధనధాన్యాంశుక భూప్రదాః ముల విద్యద్భృంజనుం వశ్యుశున్.

క. చినవేంకట కృష్ణనరా, వనజాక్షీరమణుడొప్పె వర్ణిత వోహూ
గ్గునశౌర్య దావసావక, జనితశిఖా దగ్ధవైరి జనకావనుడై.

ఉ. వేంకటకృష్ణసూవరుని విశ్రుతికీర్తికి సాటిఁబూన వా
కృంకర పంకజాహితలు జాలక యోడఁగబోలుఁగానిచో
సంకిలిదాల్చి వారలనయంబు శిరోజ శిరోధికాంశు వ
తొంకగుచిచ్చలంబున సమగ్రత రాపయశంబుఁ గాతురే.

చ. రతిపతియే శుభాకృతిఁ బురందరుఁ డేచిరభూతిఁ గర్ణుడే
వితరణశాలి దాట్లచినవేంకట కృష్ణనృపాలు నెన్నుచో
రతిపతి యే శుభాకృతి పురందరుడే చిరభూతి కర్ణుడే
వితరణశాలి యందుబృధివీధిలి నెందు సుధీసమూహముల్.

మ. జలజారాతిమదిన్ గృహించె జలముష్ణాలంబు మెండైన కొం
డలలోదాగెఁ దృణంబునోరఁగర చెన్ జంభారిగోరత్నమా
కులపాలుంగొనెఁ గల్పభూరుహము లోకుల్ మెచ్చు శ్రీదాట్ల నే
తుగ్గులుడౌ వేంకటకృష్ణదాతృతకుఁ జేతోభీతివాటిల్లఁగన్.

మ. వెలసెన్ వేంకటకృష్ణసూపతి భుజావిరూఢత శౌర్యోజ్వల
జ్వలనార్చిం బ్రభవిందు వైరిపురభస్మం బూని యాత్మీయని
ర్మలసతీక్రీడికి సాటిరాజెనఁగుఁ దారాభ ర్తవక్షంబునం
గలదుర్వారకళంకకాశిమదొలంగ న్వన్నెఁగావింపుచున్.

ఉ. శ్రీకరపూసపాటికుల సింధుసుధానిధి రామచంద్ర ధా
త్రీకమనాత్మజాత యువతీమణి సద్గుణరాశి నుత్తమ
శ్లోక వరించె భద్రమను శోభివచఃకలనాని రస్తద
ర్వీకరమాళి దాట్లచినవేంకటకృష్ణ నృపాలుడర్చిలిన్.

౪. చినవేంకటకృష్ణక్షేతి, జనపతిభ ద్రాంబయందు సౌందర్యరమా
వనజాంబకు వెంకటపతి, మనుజేంద్రుం గనియె సుజనమాన్యున్ ధన్యున్.

గీ. తమ్ములిరువురుఁ దను సంతతమ్మునుచిత, భక్తి సహితమ్ముగాఁగొల్వఁ బరమభోగ
భాగ్యముల మించి సజ్జనప్రణుతిగాంచి, పుడమిబొలుపొందె నప్పలభూవిభుండు.

మ. విభవేంద్రున్ పరిభవించి రప్పలమహాక్విజాని కయ్యుండిరా

నిభబంగారమకియ్య రాత్తజులు సన్నితస్రితీకాశ కీ

ర్తిభరున్ వెంకటకృష్ణ వెంకటధరాధీశుల్ సుధాంభోధిఁ గౌ
స్తుభచింతామణులట్టులన్ సహజతేజోదాన భారయులై.

క. వెంకటకృష్ణక్షీతిప మృ, గాంతుఁడు విలసిల్లె గువలయావన సునిరా
తంక కళాస్ఫూర్తినిభ, యంకర సంచారకళలయందగ్రిజుండై.

నీ. భూవిక్రమక్షమాభూతికీర్తులకీవి పంచాస్య గోరాజ పటిమఁదాల్చు
నీతిదాతృత్వ సూన్యత ధైర్యములకల్పి కాలకంఠర ధర్మశీలఁగాంతుఁ
బటుతనూబలకళాప్రజ్ఞా కృణులబోర్త మరుదీశ్వరాత్మ భూగరిమలారయు
వచనగభీరతా రుచిదయామహిమ లమృతాబ్ధిగురుధామసమతఁ బూను
నార యితఁడనవెలసె దిగంగనారు, జాంశుకీభూత తురగకుఠాగ్రి భుజిత
రాజితాహిత భూషాబ్జరాగ పాంసు, పొలి వెంకటకృష్ణభూపాలమాళి.

చ. అలఘుతరాంబ కానలఖిఖాభిహతిన్ సమదాతనుద్విష
జ్వలదవలేప జృంభణము వాపిసమంచితగోత్ర ధర్మకౌ
శలధృతియై యహీనగుణసంపద రాజవతంసుఁడోయన్
వెలసెఁబొగడ్త దాట్లకుల వెంకటకృష్ణ నృపాలుఁడర్వరన్.

నీ. పెనురాయిపెలుచ మాపుకమోచుకొని క్షంగబడి యప్పులమునుంగు బడుగుఁడెగ
కలితమదాసన్న గండాప్తిఁ దమయొడల్ దారెరుంగని మహోద్ధతులవారగి
పాదవిస్ఫురణ చొప్పడియున్న చోఁ గదలనికఠోరాత్ముల చనువురోసి
వినినగానకకన్న పనకకోరల విసంబెడలఁజిమ్మెఁజువాని నీసడించి
ప్రమద మిగొరొత్త రత్నగర్భాపురంధ్రి, మానితైశ్వర్యనిధి సప్రమత్తసరస
హృదయ మృదుభాషణాస్పద వచనకలన, దాట్ల వెంకటకృష్ణభూ భవునిజేరె.

ఉ. లాలిత దాట్లసత్కుల కళానిధి వెంకటకృష్ణ భూఁరో
దేవల యశస్సమగ్రియది విశ్రుతభూతి నిరూఢదోర్బల
శీలసమానమేధలానరించు మెఱుంగులు గాంగభంగ రిం
ఛోళికి నంశుమాలికిఁ ద్రిశూలికి గాలికిఁ దమ్మిచూలికిన్.

నీ. ఏమేటిసంపత్తి ధీమదార్యారామ సంతానమునకు వసంతసమయ
మేధీరుభుజయప్తి సాధుకీరకలాపమునకు మంజులఫలస్ఫురిత శాఖి

యేధన్యదాన మహీశ దీనార్థి హృత్ప్రమదాబ్ధికిఁ గళానిధానబింబ
మేపుణ్యచారిత్ర మెంతే కపిండిరిములకు మధురమరందలహరి
నతఁడు జెలువొందు నగధీరుఁ డరివిదారుఁ, డభినవాకారుఁ డనవరతాన్నదాన
కూరుఁడధ్యాత్మవిద్యా విచారనిరతి, శాలి వెంకటకృష్ణ భూపాలమాళి.

చ. విమలయశుండు దాట్లకులవెంకటకృష్ణుని శౌర్యవహ్నికిన్
సమధికపాణిఖడ్గకులిశంబునకు స్త్రద్వైరిలోక రా
జ్యములతిమాత్ర నిస్తులతరాజ్యములయ్యె దురాగ్రహోన్నమ
తుక్రమతి నృపాలగోత్రములు గోత్రములయ్యె ఇనుల్ నుతింపఁగాన్.

పీ. అతనుశాత్రువగర్వహరణదీక్షాయాధి నలరారుట మహేశుఁడగుట యరుదె
యసమాననవనిధాన సమృద్ధివెలయుట రాజరాజఖ్యాతిఁ బ్రబలుటరుదె
యకూగ్ర సరరక్షణాసక్తి నెసగుట పురుషోత్తమస్ఫూర్తి నొరయుటరుదె
పరచక్రవర్ధనప్రాధి దీపిండుట భాస్వత్సమాఖ్యచేఁ బరగుటరుదె
యనుచుఁ గపిబుధులెన్నఁ జెన్నలరి దిగ్వి, ధూ కచకుచాగ్ర భూషిత తీర్థరైక
కీర్తిముక్తాఫలుండు రక్షితవనీప, కాళివెంకట కృష్ణభూపాలమాళి.

చ. విరహితశక్తి శాత్రువులు వెంకటకృష్ణున కాజినోడి భూ
ధరములకెక్కియు న్భయముఁదాల్తురు దారల కంధరామనో
హరతఁగఁటితటిగరిమ నారుచుచుల్ బొమలందమెంచి త
ద్వరజయశంఖచక్ర కరవాలశరాసన శంకితాత్ములై.

చ. విలసితమూర్తి దాట్లకుల వెంకటకృష్ణ విభుండు మర్త్యమా
తులకుసిరుల్ ఘటించి కృపతో జలమృత్పల లగ్నోన్మీదా
తలఁడల వంపజేసెనని తజ్ఞులు సారెకు వేయునోళ్ళఁదా
రిలఁగొని యాడఁగావిని కపీశ్వరులైరి కపీశ్వరుల్ భళి.

గీ. స్థిరతరసుకీర్తిశాలి కల్పిండివంశ, వరుఁడు వెంకటరామభూవరుని సాధ్వి
సుసంజాతమకుజనించె సుందరాయి, వార్ధిబోడమిన మందారవల్లిచోతె.

శా. శ్రీమద్వెంకటకృష్ణభూపతి వరించెన్ వేడక నాసుందరాం
బామత్తద్విపరాజయాన రఘురామత్పాత్రవిభుం డుర్వివా
రామారత్నముభంగి శంకరుఁడుశర్వాణింబలెం దాతనా
ణిమీ నేక్షణరీతి లోకమభినందింపన్ సిరుల్ హెచ్చఁగాన్.

గీ. పతివిహితకార్యకరణి శోభనగణావలంబ విలసిల్లె శ్రీసుందరాంబ భరిత
పుట్టినింటికిగండముల్ మెట్టినింటి, కవనిజెలితనమిడుగారి నపహసించి.

నీ. సజ్జనస్థితియోగ్య సౌభాగ్యలక్ష్మీధురంధరతాస్థితి రతియకాదె
మహనీయతరసుధామధురవాక్య విశేషరచనావిభూతి భారతియకాదె
యాత్మనాయకపపర్యాభక్తి భావనోచితమనోగతి నరుంధతియకాదె
హితబంధుజనమనస్పృహణీయశాశ్వత సంపదున్నతిరమా సతియకాదె
యనుచుఁగొనియాడ నెగడె రాజాధిరాజ, దాట్లవెంకటకృష్ణ భూధపునిసాధ్వి
బుధజనసురదుగ్రవల్లి సుభూమితల్లి, సురచిరగుణావలంబ శ్రీసుందరాంబ.

గీ. సుందరాంబయందు సుతనులక్ష్మీనరసాంబసుతుని నప్పలాఖ్యమతీయు
సీతమావధూటి జెంది వెంకటకృష్ణ రాజపుంగవుండు దేజరిల్లు

ఉ. అనయశాలి తమ్ముఁడుగుణార్జవరమ్యుఁడు బంధులొక స
నామ్రావఘనుండు భోగశతమన్యుఁడు ధన్యుఁడుదారయాప లీ
లానిధి కీర్తిర్దిశకశాఃధి వెంకటరాజమేదిన్
జూని కవీశ్వరుల్ పొగడఁజాలరు వాక్కున నమ్మకాత్మునిన్.

నీ. తనతనూసుకుమారత మనోజ రాజరాజ కుమార రాజి రాజసముదెల్పు
దనమహానోశూరత శతార హరికిశోర మయూరగమన గౌరవముజూప
దననిరంతరదాతృత ఘనాఘనసుమాఘవనవనీకామ ధుష్టునతనింప
దనసముజ్వలసమాఖ్య నవారవిందచందన శరత్కందకుందరుచి దాల్చ
దనమనోవార్య గాంభీర్యధైర్యపటిమ, లమృతకూలంకషాధిప శమనదమన
శైలలీలాపరిన్సార్తి నోలినెరప, దనరె వెంకటరాటుగ్రమందాను విభుఁడు.

నీ. తనువెల్ల విషపుంజముని పయోనిధి రోసిత్పణమండయని రెల్లుఁదొలఁగనడచి
గతిలేనివాడని క్షితిధరాగ్రణిఁబల్కి నుడిజిక్కునని సంకుసాబగు దెగడి
పాపజాతియటంచు ఫణిరాజునిరసించి ముసలియంచు హలాంకుఁ గసరివైచి
బహుభాషిణియటంచు భారతినెగ్గాడి గుహనీగునని హరికొదమసెంచి
యఖిలబుధలొకనుతిసాత్రమై యఖండ, పద్మగర్భాండబాండ సంభరిత విమల
తరసుధారాశినాబొల్పుఁ జిరసుకీర్తి, గలనుకృతివెంకట క్షమాతలవిభుండు.

ఉ. భూనతకీర్తి కాకరలపూడి కులాంబుధిచంద్రుఁడార్య ర
క్షానిపుణుం డహీనగుణసాగరుఁ డద్యుతరాము నందనన్

జానికమన్ దయావినయశాలిని వెంకటరాజమేనీ

జానిపరిగ్రహించె సిరి శారివిధంబున నార్యులెన్నఁగాన్.

1. అప్పుల క్షీతీశ్వరా చ్యుతరామరా, జలనుఁ గాంచె సకల సుజననుతుల
విభవకీర్తి శాలి వెంకటరాటుగ్రమం, దానువిభుఁడు తనదు దారవలన.

2. హృద్యానవద్యసురేంద్ర సాందీర్భవద్వైభవాకరము శ్రీధర్మవరము
సకలవేదపురాణ శాస్త్రప్రవీణవిద్యజ్ఞనోత్కరిము శ్రీధర్మవరము
సమరబాహుతోప శాత్రువభూషచేతస్తాపకరము శ్రీధర్మవరము.
ఫలపుష్పపల్లవ పాదపశోభితోద్యానబంధురము శ్రీధర్మవరము
నిరుపమాగార గోపురావరణ హర్త్ర్య, నిర్మితామూల్య కళ్యాణ నిఖిలరత్న
కాంతిసంతాన పరివృతాశాంతరదూ స, దాసుజన మనోహరము శ్రీధర్మవరము.

3. తనకాధర్మవరాఖ్యపట్టణ రమాతన్వం సాక్షాత్కరిం
చి నిజార్చా పరతంత్రయై మెలఁగె నాఁజెన్నొంది శ్రీసుందరాం
బ నవీనానుపమానభోగములఁదేర్పం దా జసంబు నిం
పెనయన్ శాశ్వతభూతి వెంకటమహాకృష్ణప్రభుం డచ్చటన్.

4. అనువాందన్ రతిసుందరీ నయన పద్మాచూడ సంపాదినూ
తనలీలాన్వితుడై మహోగ్రిపుజాతస్ఫుర్దియై లోకవ
ర్ధనకారి ప్రతిభాధురీణ సుమనోధర్మాధ్యుడై బాంధవా
ర్యనుతిన్ వెంకటకృష్ణభూపతి మహీరాజన్య కందర్పుడై.

5. ఒకగోత్రధర్మ ముత్సుకతాప్తిఁబూను నేరుపుఁగన్న నీ తని పౌరుషమదంత
యొకనరునెట్టకేలకు దోచియేచి రంజిలుచుండునతని దాక్షిణ్యమెంత
యొకపంక్తిగళు నాజి నొడుచు బల్మి వహించి దీపించునతని గూటోపమెంత
యొకతరి నొసఁగివిల్వ కొగిగర్జిలుచుఁ గొండలనీగు నతనిదానంబడెంత
యనుచునగుభవ హరిరామ ఘనులనిఖిల, గోత్రనైర్మకవృత్తి పెక్కునగరక్ష
బహుళిరిపుపంక్తి గళహృతి బహువిత్తి, నెసఁగు శ్రీదాట్ల వెంకటకృష్ణ విభుఁడు.

6. పటుదాతృత్వ గభీరతా వినయ సంపద్విక్రమ శ్రీలనా
క్కట మందారసరస్వ దాంగిరస పాకద్యేషి పాదాబ్జినీ
విటులీడొదురుగాక యన్యులెనయే వెయ్యెల శ్రీదాట్ల వెం
కటకృష్ణక్షీతిపాలమాలి కరిలోకగ్రావ దంభోలికిన్.

- నీ. తనయురంబున బాదుకొనినరంకెడలంగ రేరాయఁడాననశ్రీవహించెఁ
దనమత్త మధుపాస్తతజనించు సడిబాఱు వెలిదమ్ములు కటాక్షవిభవయూనెఁ
దనపంకజత్వ నిందాన్నూర్తికొలగంగ వలయురి గళగౌరవమున మెలఁగెఁ
దనస్మిహితగండ దశలరట్టుకుగరాజిత సిమామృతుకుచాకృతిఁకనర్చెఁ
బారదముఁబాఱదరమికయ్యారజము నదనలఁనికొను నుక్కఁజెదరఁజిమ్మి
యెసగుశ్రీడాట్లవెంకటకృష్ణ భూర, మణిఖానుణిసతీర్తిమానవతికి.
- కా. సుశ్రీయస్సుకుమారగాతుఁడరుతేజోమితుఁడ డాశాతటి
విశ్రాంతిస్థిరకీర్తివంతుఁడతి సంవిన్నిర్మల స్వాంతుఁడౌ
రా? శ్రీమంతులకెల్ల మేటియనఁగా రాజన్మహారాజరా
జశ్రీ వెంకటకృష్ణభూరమణుఁ డాచందానరగ మింపొందెనున్.

— షష్ఠ్యంతములు —

- క. పితృదృశగుణమణికి న, రాతిద్విపస్పణికి బంధురాజియుఖిసరో
జాతనభోమణి కపఘన, జాతమహాబలవిఘార సామీరణికిన్.
- క. లలనాస్మృతునకు సంగర, తలనానాహితవనీవిదళ నాతిదవ
జ్వలనార్చిస్తుల నాగ్రహ, కలనాద్భుతపదనునకు జగద్వితునకున్.
- క. అజభామాహిమధామాం, భుజభామానిత సుకీర్తిభూషణునకు నూ
రిజనాదృతశుభమతికి ర, విజనాకదుమివితీర్ణి విభవోన్నతికిన్.
- క. కరుణామరందలహరీ, భరణకటాక్షారవింద భాసితవదనా
గ్రరసోదంచితవాక్యమ, ధురతాపరిహసిత వాగ్వహారమణునకున్.
- క. భీమాహితసమరధృతి, శ్రీమతికి మనోజ్ఞరూపజిత రతిపతికిన్
శ్రీమ ద్వేంకటకృష్ణ త్రామండలపతికి బాప్త సజ్జతతికిన్.
- వ. అభ్యుదయపరంసరాభివృద్ధిగా నామౌనగ్వంబూనిన విజయనందనవిలాసంబను
హాపబంధంబునకుఁ గథాపారంభం బెట్టదనిన.

— కథాసాగ్రంభము —

చ. స్థిరదగ నేలు ధర్మనిరతిన్ జనమేజయు భూత లేంద్రుడ
క్రైస్తవి రాజధానిగను గౌరవవంశసుధాకరుండనం
బరగియరుల్ దలంక ఘనమార్గ పరిభ్రమణైకవృత్తి మే
దుర సుమనః కదంబ పరితోషణకారికళా కలాపుడై

చ. అతడెరి భీమవిక్రమ సమగ్రత జీవనలాశి వేష్టిత
క్షీతి భరణప్రీతి విణుడయి చెల్వువహింప గ నట్లుకొల్పునం
దతులతపో మహత్వనిధి యర్యమతేజుడు శాంతవలకనా
న్వితుడగు పైలనామక మునిప్రవరుండొక నాడువచ్చినన్.

క. భూరితరభారతకథా, పారంగతు సుగుణసాంద్రుడై పైలమునీంద్రుం
జేరిజనమేజయుడు నయ, మారగఁ బ్రణమిల్లిభక్తి నాతనికనియెన్.

మ. అనఁబా సకలశ్రుతిస్మృతి, పురాణంబుల స్మృతియు
ఖ్యలంపాదుల భూరిసంభ్రమ రసాకాంతాత్మలంజేసి యొ
య్యన నస్మద్భూజన్మసంచితము పుణ్యంబెట్టిదో మీరిలిం
పుననిచ్చోటికి నేగుదెంచితిరి సంపూర్ణానురాగంబునన్.

క. మీరాక సకల శోభన, కారణమిష్టార్థ సిద్ధిఁగాంచితిని విప
ద్భారంబెడదోచితి వి, స్ఫూర శ్రీసుగుణసాంద్రుడై పైలమునీంద్రుని.

క. ఘనుడగువైశంపాయన, మునివచనశేషధర్మములు వింటిని నా
విననియదిగలదొకటి చా' నిననాకెటిఁగింపవలయు నేరుపుమెఱయన్.

ఉ. పుణ్యకథాప్రసంగము లపూర్వములైనవి తెల్పువాక్య నై
పుణ్యము నీక గల్గునని బుద్ధినెఱుంగుదు విష్వపత్రీయా
గణ్యుడనునీరి పుత్రి బలఘస్మగుపాతుని కుగ్రశాత్రీవా
రణ్యదవాయితాకృతికి రాణిగఁజేయు చరిత్రచెప్పమా.

వ. అనిన జనవల్లభున కత్యంత మాఘరీభురీణవచనంబుల నమ్మునివల్లభుం డిట్లనియె.

క. వినుసావధానమితివై, ఘనవాహనుపట్టిపట్టి కశ్యాణకభన్
విన నదిశ్రవణంబులక, త్యనుపమితాక్షీణ సంభ్రమాపాదియగున్.

ఉ. వెన్నునియాజ్ఞ ద్వారవతి విశ్రుతమద్యకవాటగోపురా
భ్యన్నత సాలసౌధముల భూరిమనోహర నూత్నరత్నదీప్తి

న్నలువొందనాకపురి దీనికిఁదీ తెయనంగ బుద్ధిసం
పన్నత విశ్వకర్మ యసమానచమత్కృతిఁ జేసెఁబేర్కొనన్.

నీ. ప్రాకారగోపుర బలభిష్టణిమృతుల్ కారుమొగులచాయఁ గడకుఁదొరియు
మందిరకురువిగ్ర మణిబృందదీధితుల్ జగలుమానికము దేజముఁగ్రమ్మ
గుడ్డగాఁతుత్త గుగుకాంతి సంతతి ప్రాద్దుబాబాడాలు పాలుపు దెగఁచు
సౌధహీరకలాప సమధికరోదులు పండువెన్నెలనిగ్గుఁ బారఁజిమ్మ
సౌధశిఖరాగ్రవిరచిత, చర్మకలశతటవి కీలితవిమలముక్తాకదంబ
రుచిర మాధూతతారకా, నిచయ మన్నగరి విభవ మెన్నఁదరమె వాగ్వరునకైన.

చ. పురహరి నీలసౌధములు బొల్పుతదంతర ఖేలదైత్య
గ్వరచరణాబ్జనూపురరవ స్త నిభ్రమితుండ్ర చాపకా
యరుచితటితుక్-చాగ్ర నవహారఘనోపల మండలీ నిరం
తరగతి ఘర్మబిందుజల ధారలచేస్తనయిత్తులో యనన్.

ఉ. తేటగు నిల్వబద్ధముల తేజమునందగు సాలభంజికల్
బాటిలు నిద్దపుంగరుడ పచ్చల కంబము లాయతోజ్వల
స్ఫాటికవేదికల్ చలువ చప్పరముల్ మణిమంటపములె
చ్చోటను జూచినన్ నగరిసాంపు గణింప విధాత యోపునే

క పురసౌధ కవాటతట, స్ఫురదురు మణిబింబ దంభముననానాది
గ్వరనికరముదౌవారిక, గరిమన్విలసిల్లు దేవగణము నుతింపన్.

ఉ. భుక్తికిముక్తికిన్నెలవు పోల్పగ నిందుజనింతమంచు నా
సక్తిసుధాంధసు ల్పకలజంతుమిషంబున దోపఁజూచి సు
వృక్తినిఘోజగన్నిలయు లన్నగరీపరిఘాంతరాళ వా
య్యక్తిఁ జరింపుడుండు హృదయోదిత సంభ్రమజృంభమాణులై.

శా. పోరాముల్మ్రణి గోపురాగ్రముల నేప్రాద్దున్ నిలింపుల్నితాం
తారామస్ఫుట నూనగుచ్చమకరందా సారశైవాలినీ
తీరాంభస్సరసీవిహారముల నెంతేనిర్గతశ్శాంతి నా
యూరన్నిల్చి సుఖింపుడుం డ్రనుదినం బుత్సాహాయుక్తాత్తులై.

చ. జలుగుపసిండి ప్రాతపనిఁ జెన్నగు మేడలఁ జంద్రకాంత మం
డలరుచి మద్దవాక్షుముల డగ్గరిసారెకుఁ దొంగిజూచు క

న్యాయముఖ్యములతోడ మరుదాపగ దమ్ములఁగానిచోధరా
స్థలినవియేలతాల్పునయశంబు మిళిందఘటిచ్చలంబునన్.

చ. నగరిపువైభవోన్నతిఁ గనంపగు నప్పటభేదనంబునన్
మృగనయన ల్గడంగి విపరీత పరీతముల ద్వివిష్టపా
భ్యగణిత కాంచనస్థగిత హర్మ్యతలాంతిక నూర్యకాంతుల
న్నొగిలి చరింపుచుండుదు రనూనసుధాంశుశతాయంబులన్.

ఉ. ఉన్నతసాధ హీరతుచులుజ్వలసాల వినీతకాంతులు
ద్యన్నిలయాజ్ఞరాగ ఘృణులంబరవీధిఁ దగన్సధాంధసు
ల్పన్నతదేవ సేధుజలజాతహితప్రభవా సరిస్వతు
ల్పన్నగ నిందుఁగూడెనని బల్మరుగ్మంకిడఁ జాతురాదృతిన్.

చ. పురిఁబుషితాహి భుక్ప్రకరముల్రుణి కాంచనసాధగోపుర
పరివేలయన్నిజాశ్వగళ బద్ధభుజంగమ జాతిభీతిలాఁ
గెరలునటంచు భానుఁడిరుగేవలఁ బోవఁగ నాటసుండియు
ద్ధరణిప్రసిద్ధిగాంచె నయనద్వయసౌజ్ఞజనుత్ గణింపఁగన్.

క. బలభేది వీటిసతులకు, గలిగినజవ్వనము సోయగము దిగిచిపురీ
లలనల నమర్చిశతధృతి, యలరెఁదనుఁ జనులు చమత్కరియాకారియన్.

క. సోమునికళలా మెఱుఁగిడు, కామునియలరంప గముతాకాంచనతోభా
శీమెఱయు ప్రతిమలోయనఁ, గామిను లన్నగరి బెంపుగాంతుతులెలుచన్

క. నానావిధ ఫలవల్లవ నూనలతాపుష్పహారతోభితనికటా
ద్యాననికుంజముల నిజాధీశులతో మెలగుదురు పురీందునిభాస్యతో

మ. పరగన్నాల్లుమొగంబులన్విధిత్రయిపారాయణాసక్తిఁజే
న్నొరయుంగాయది యంతసేప నిపురప్రాద్యన్మహిలాకని
ర్జయలేకానన పంకజాభ్యసిత శశ్వద్వద వేదాంగత
త్వ రహస్యార్థ సమగుర్తిలె సియలతేవంబొల్తురెల్లప్పుడున్.

మ. అరినిర్భేదనశక్తి సత్పథచరత్వరూఢి లోకైక సు
ఖిరసోమాజ్ఞసమాఖ్య భూరిసుమన శృణీ మనోమోహకృ
ద్వర సంపూర్ణకళాప్రత స్థువలయోత్సాహప్రధానంబు నం
బురరాజంబున రాజమండలము పొల్పుంగొండు నత్యున్నతిన్.

మ. నవ సంఖ్యాకములౌ నిదానములతో నల్వాంజి తామిలై ఖై
 తువిధిన్ మాన్యంగ లేడటందు ద్రవిణస్వామి న్నగంజాలిపె
 క్కవుసంఖ్యో గలవిత్త మొక్కొక్కరు తా రార్జించి మిత్రావళిన్
 భువి శ్రీమఃతులజేయు చుండురతివిఘ్నార్తిం గిరాటులో విభున్
 చ పితృపతికొక్కరున్న పురభేదికి నొక్కవృషంబు లేవతీ
 పతిపతికొక్కనాగలి పసన్ బరికింపంగ నట్టివార లే
 గతిగృహిజేసిభూమిప్రజలగాఁచగ నేర్తురటంచు తత్పుర
 స్థితపదజాలో హసింపును దురీర్ణవి నిశ్చలనైభవోన్నతిన్
 నీ దివిఁబాసి గ్రహరాజ భువికేగుచెంచెనా విపణివీధుల రత్నవితతు లమరు
 నురుగ్గిరిలగంధ గిరివీడినచ్చ నాయులరు చోటల గాఢు మొలకలమరు
 తటిదుత్కరము సచేతనరీతిదోచెనా నవవయః ప్రమదాజనంబుఁదనరు
 బలవైరి పెక్కురూపులుదాల్చి పొల్చె నాకమనీయ రాజవర్గంబు లొప్పు
 భువనభయ నాశని యనంతభూరితనువు, లెత్తి విలసిల్లెనామహోదాత్త బాహు
 శౌర్యధారేయ సద్భట సంఘమొనరు, రమణ బెంపొందు నమ్మహారాజధాని.
 గీ హరివలగ్నలు మీనకటాక్షసరణు, లళికచలుకార్యక భూమితాభిరామ
 లును ఘటస్తమలగుటఁజేర్కొనగఁదత్తు, గంబు వెలయాండు ప్రసాదాగ్యరాసులె
 నీ. పసగుల్క- నీదండ నొసగెదేచెలి వెలయాక నాదండ నీకలగల్గు
 ననబోడి వలువ గప్పినవి పూబంతులా యానతిప్రియము చేనంటవలదు
 యొలనాగ యీతమ్మి నేనాసఁ దావులానెద మున్నయొకడు కొన్నదిసరసుఁడె
 చెలిపలు దెరగుల చేనమ్మచూచెదు కల్వలాకొనలేనికాంక్ష యొల
 జెలది కాంచనమాలిక వలెనటన్న, బురుషరత్నంబువకుఁ దక్క నొరులకమ్మ
 ననివిటులతోడ నర్హోక్తులాడికొనుచు, ననుదినముపువ్వులమ్మదురతివలచట
 నీ కరపాళి పుష్కర సరిదంబువులు గోరిలునన్న చోనున్నతులెన్న నేల
 యతిదీర్ఘదంత సంహతిఁ గొండలుబెగల్చునబల్మికల్మిఁ జేర్కొనఁగనేల
 జలధుల రొంపిగాగలఁపఁజాలునటన్న రోషవిస్ఫురణవాక్కున్వనేల
 పుడమిబాతాళంబు బుంగదొక్కు ననంగభూరిమదోద్వృత్తిఁబొగడనేల
 యనుచు జనులాడ నైరావతాద్యశేష, హరిదిభంబులఁ దమసాటిహారయనీక
 నగరివీధుల ఘంటికానాదమెసఁగ, సంచరించుచుహోద్ధామ సామజములు.

1. ఇతునినప్పలఁ బడదోఁయుననితదీయ, హరులనిరసింది పవనునికంటెనధిక
జవమున గమించుతత్త్వరాశ్వములజూచి, దేవతాశ్వంబు వెలవెలబోవుగాడె.
2. అవగరంబునకధిపతి, యె నెగడున్ హరి మనోభయానకసం
యన్నానాసురసేనా ధర, దానాద్భుత శక్తిబిభృత కర్పదృఢతుండై.
3. లలితారుణ హాలాహల శిరోధిఘనశిరోగృహ మేఘ లేమేటిప్రేక్షణంబు
లతులితశుక్తిశిరో వ్యాహరసరణియే యుత్తమోత్తమునిపేరోలగంబు
బహుళవిశ్వంభరా భరనిర్వహణభోగి యేదయాగుణశాలి మృదులశయ్య
యభివర్ణనీయసుధాన్తోనిధాన కన్యకయేమహాత్ము మోహఁపుపురంధ్ర
యతఁడుదగుఁగఁసభౌమ మురాద్యశేష, యామినీచరసమవర్తి యశీనుతాంఘ్రి
తామరసఁడాద్యభక్త భవామయార్తి, త్రిభువనఖ్యాతకీర్తి శ్రీకృష్ణమూర్తి.
4. ఆకృష్ణఁడు, నిజహితకా, ర్యాకలనమెలంగ నిచ్చలామోదరస
స్వీకృతమానసుండై ము, ల్లోకముదనుబొగడఁగాఁ బలుండింపొందున్.
గామునికులకామియల, కామునిసతి దెగడు సోయగము జవ్వనమున్
మీమెఱుమబొగడికంగని, శ్రీమించున్ మించుబోలె రేవతియనఁగాన్.
5. ఆరేవతియందధిక, శ్రీరమ్యశరీరఁ బుణ్యశీల గుణలతాం
తారామ సీరి యొక్క ఈ, మారిక శశిరేఖ లోకమాన్యం గనియెన్.
నియాతండు తదుత్సవాప్తి నఖిలక్షౌన్ద్రనిర్దరానీకమున్
ధనధాన్యాంశుకభూషణాదిక పదార్థ శ్రీలనత్యంతమున్
దనివొందింపును దమ్మభోగిత శుభోదకోకాక్తిఁ జెన్నొందమిం
చెనగా రాతిపురీకటి నటనజైచిత్రి స్ఫుగన్దీతముల్.
6. బాలిక చక్కదనంబుల, కేలికయై నాడు నాటికెదుగుచువిద్యు
న్మాలికపోలిక మదనుని, బాలిక పూముల్గిపగిది వన్నియకెక్కెన్.
అంత.
7. అసమానోన్నత సౌధభేలనన రోజాక్షి నిభిచాగ్రతల
వ్యసురదుగ్రిపి ననోన్నమద్భిమర మాలానీక జీమూరనృ
త్యసముజ్జ్వంభితపోషితాహి రిపుసాంద్రబార్య సంఘాతమా
నసవాంచాఫలదాన విస్ఫురణమింద్రప్రస్థమొప్పన్ భువిన్.
8. పుడమివాల్గంటికేపుట భేదనము మనోహరగళాంచితహార తరళమయ్యె
బుకలవిద్వత్సుశ్చాత్స్వంఘాతమున కేపురమతల్లి యీపుటరతనమయ్యె

నుల్లసచ్చాకి శుభలతాబాతి శుభలతాబాతి శుభలతాబాతి శుభలతాబాతి శుభలతాబాతి
ననవద్యహృదయ విద్యావటీమణికి నగరభారతన్నము భుజియియ్యె
గుర్వభువనభయానక స్థానరటుల, దోర్లుగారవగాహ వికృతద్యోతమాన
పైరిగిరికోటికేవీడు వజ్రమయ్యె, ననగనపురిజెలగు లోకాభివినుతి.

మ. అమితశ్రీ నిరతానమజ్జలధిమధ్యాభిర్వసర్వసహ
ప్రమదాధీశకులాను వింబనికురుంబ ద్యోతమావాజ్జరా
గమణీచిత్రితనూత్నపాద కటకాకల్పాభిరాముం డుదా
రమనీషానిధి ధర్మజాం డలపురిన్ రంజిల్లు నభ్యక్షుడై.

క. ఇట్లభిలజనమనోహరుండును విద్యావిక్రమ వివేక వినయ వితరణ సప్రద్యో
మాన మాననుండునగు నప్పొండవాగ్రజాం డభండ బలతేజోభిరాములగు భీమ
ర్థాదిసహోదరులం గూడికొని నుభంబనభవింపుచున్నయెడ నొక్కనా డద్దు
డనర్హ్యమణిమంటప వృతనిజాంతఃపురంబునం గనకాసనంబుననున్న సమయ
దాయవచ్చి యానందకందళిత హృదయారవిందయై నిజసుందరీరత్నంబగు
ద్రీ భద్రోచిత సవినయ యుక్తభాషణంబుల నిట్లనియె

గీ. మనుజులొకనాథ మానితకరుణాస, నాథ యింద్రపుత్ర నభినమిత్ర
తేజ దీనకల్పభూజ నాకొక్కతలంపుగలదు చిత్తగింపవలయు.

మ. తలిదండ్రుల్ మణిభూషణప్రభృతి సత్కారంబులంబంప న
ర్మిలి నేనిందులకేగుజెంచి భవదఃస్పృహద్వంద్వనేవారతి
జైలువొందం బహువాసరంబులకిగ న్నేడేగిపితాదిబం
ధులనేమంబు లెఱింగి వేగజనుడెంతున్ మీరలంపందగున్.

క. జడధితుసారభూమి ధరజాతల మైగల సోయగంపుడాల్
బెడగుదృణీకరించి హలభృతులకామిని గర్భశక్తికిం
బొడమెచొకాటపున్ గొమిరము త్తియమన్ శుభనాతక వింటిన
ప్పుడు మదిలోన సంతసముపొంగె శశింగనువార్ధిచాడ్చునన్.

గీ. అనినవారికుమారుడనియె నుభద్రకు, నీవు పుట్టికొంటేకేగి సకల
జనులువినఁగ నడుగు సౌభద్రునకు నీదు, పట్టినొగుగుమనుచు బలునిగూర్చి.

క. అని పురుషహితనూతి సతి నాత్మజునొక్క పసిండితేరిపై
మనిచి నిజా ప్రభృత్యజనయు క్తముగా బనుపన్ లతాంగిలో

ప్రథమాశ్వాసము.

చనకుతుకంబొనర్చు గిరిసానుదరీకటక ప్రజేశ నూ
తనవనమండలాంతర పథంబునదా జనియె న్నప్రహోన్నతిన్.

మ. చనిశాతోదరిగాంచె మోల సముదంచద్వార్ధిభేయోరుభం
గనితాంతోదకశీకర్ణామలినముక్తారంగవల్లీ శుభా
యననానామణి మంటపాయతన హర్మ్యద్వారకన్ శారీశో
భనపాద్మాంబురుహార్చనాపరజనాపద్వారకన్ ద్వారకన్.

చ. ఆగజితవైభవోన్నతిరయంబు మెయిన్ జనుదెంచునాసుభ
ద్ర గుణసముద్ర జూచిదవుదవ్వులఁ జారులు వేగవచ్చి భ
వ్యగుణదయావివేక నయవర్తనులన్ బలరామకృష్ణులన్
దగఁబొడఁగాంచి పల్కిరి సుధామధురోక్తులఁ గేలుమోడ్చుచున్.

క. మిముజూడన్ బతిపంపలఁ దొలకుకూర్మిన్ బుత్తుఁగూడి భ
స్మమయస్యందన మెక్కి యాప్తపరివార శ్రేణితోడ్తోససం
బోమమై శ్రీవలనేగుదేరఁగ సుభద్రాదేవివచ్చెన్ దటి
బ్రహ్మసీయాకృతి బెంపుసాంపెసఁగ సాక్షాల్లక్షీ చందంబునన్.

క. నావినిప్రమాదరసకల, నావినివేశిత మనంబునం దగువారిన్
రావించిపనిచి రబ్బల, దేవాద్యతులామె దోడితేర రయమునన్.

మ. వసుపన్వారయదెంచి సప్రణయ వాక్సాధిన్ బ్రియంబూన్పితో
దొక్కిని దేతేరఁగ నాత్మనందనునితో గుంపై మురారాతిప
ట్టణవాసుల్ నిజరూపలక్షీ గొనియాడన్ భర్తహర్మ్యంతికం
బున దేవోయ్యన డిగ్గిలోనికయగన్ మోదంబుదీపింపఁగాన్.

అంత సుభద్రాకఁగని యాపులతో నెదురేగుదెంచి య
వ్యంతరమందిరంబునకు నాయమఁదోడ్కొని తల్లిదండ్రుల
బృతముంబునంజని తదాత్మజుతో నటనూనసౌరభ
సాంతమనోజ్ఞ గేహమున గౌరవలీల వసింపఁజేయుచున్.

అనిదండులన్నలాపులు, బలుదెరఁగులఁ గారవింపఁ బ్రతివాసరమ
య్యలిమంతల బహుసౌఖ్యో, జ్వలమానసయయ్యె సుతుఁడు వర్ధిలుచుండన్.

అంత నొక్కనాఁడు

శ్రీగోపాలుఁడు గామపాలుఁడు మణిసింహాసనాగ్రస్థితిం
యోగధ్యేయచరితుఁ ధిద్దఱొకచో నుత్సాహభావోద్యమ

శ్రీగన్పట్టఁ దదీయపార్శ్వమున వాసిన్ దేవకీరోహిణీ
నాగాగాతివలగ్న లిరువ్గొక నూత్నస్వర్ణపీఠిందగన్.

ఉ. అత్తిటి దోడితెచ్చ నొకయంగన నాశశరేఖసన్మణా
యత్త శుభాంకరూపరుచిరాంగి మెఱుంగులపోవుజాళువా
చిత్తరుహమ్మ జిత్తజునిచే కరవాలము గమ్మతావిపూ
గుత్తియమూల్యరత్నములకుప్ప యనందగు నామెవేకుకన్.

ఉ. వచ్చినదాయరాదిగిచి వర్జితరూప మనోహరాంగిసం
పచ్చసలేక్షణాసదృశ భాగ్యవతిం శశిరేఖ గౌగిటన్
గుచ్చి నిజాంకమధ్యమున గూర్చి లలోదరులిర్వురాత్మలా
నొచ్చును లేనికూర్చి నయనోత్పలపూరిత సమ్మదాశురై.

క. రోహిణీయును దేవకీయును, నాహలికేశవులఁజూచియునుగతహృదయో
త్సాహమునబల్కితీచెలి, నాహారివిక్రమ విహారి కభిమన్యునకున్.

క. పరిణయమొనరించుటయది, కరముచితము శుభము వీటఁగలబంధు సుహృ
త్పరివార హృదయసమ్మద, కరముజగత్త్రితయ వినుతికారణముగదా.

చ. అనవినిమందహాస రుచిరాసనుఁడై నరకారి సీరిఁగ
న్దొని మనతల్లులాడు పలుకుల్విహితాస్పదము ల్ముదంబు బ
ర్వినవినయంబుతోడ నవివింటె సుహృద్బుధ బాంధవాది స
జ్జననికరప్రియంబదియెసల్పఁదలంచిన నెన్ని భంగులన్.

చ. అనిహారితోడ శౌరియిటులాడఁ దదుక్తులనాలకించి చెం
తనొక తెమంజుభాషయను ల్వోరయంబున దాయబోయి శో
భన గుణభద్రయైతగు సుభద్రకు చెల్పు శృతిసిక్రియంబుగా
వినితలమూచి యాసతివీన ముదప్రచరీ కృతాత్మయై.

క. ఆమంజుభాషకునును, క్తానుయ హారాదిబహువిధ మణీభూషా
మేమాంశుకముల గుతుక, శ్రీమెఱయఁగఁజేసి యాదరించి సిక్రియమునన్.

పీ. కలికి మొక్కతెఱ్ఱొల నిలువుటద్దముజూప పసిడిబాగాలాక్క పణలొయెను
గపురంపు మరటి యొక్క సరోజముఖ వీరంగదుచందనమొక్కయతివదేగ
నలరు మెత్తులయెత్త మబలయొర్తువహింప మగువయొక్క తెయాకుమసుపులూన
భామయొక్క తె బట్ట పన్నీరుకలశంబు ముత్యాలగొడుగొక్క మదితదాల్చు

జుష్కగంధియొక తె బరాబరులుసేయ, దెరకయొక్క తెగొడుగునెత్తి కొనిరాగ
రాజసంబును సోకుమార్వంబుమీఱ, రమణిప్రాసాద సోపానరాజిడిగ్గి.

పంచచామరము—సురాధినాయకాత్మజోక్త నూక్తులన్ని దెల్పినం

ము రాక్షసీరియాలకించి మోద మూనిబంధుమి

త్రైరాజిమెచ్చనాతలంపు దారుతీర్తు రోమదిం

గరంబు పేతు జేతురోజగంబువారునవ్వగన్

అని సందియంబున

మ. సరసంపున్ నడసాంపుగన్నయడుగుల్ సౌవర్ణరత్నాంకనూ

పురయుగ్మారవ కైతవంబున గృహప్రోద్ధన్త్రరాశీపరం

పరగేరన్ బిగిగుబ్బవేగున జెలింపన్ గౌనుశంసారుచుల్

గురియ నేమి నుభద్రసాంద్రమతుకాలోలాంతరంగంబునన్.

అరుదేరంగని సోదరిన్ సుగుణమాన్యన్ రూపరేఖామనో

హరసౌజన్యనిధిన్ బలాద్యుతులనూనానందభావంబునన్

సరసన్ వజ్రమయోన్నతాసనమునన్ సంద్ధిపశ్యామాకులా

భరణంబొప్పెసి తాంబుజోపరిపరిభ్రాజన్త్రరాశీప్రభన్

అంతమఘకైటభారి ప్రియంబుదొలుక, రోహిణీ దేవకీపురంఘ్రిల వరాంక

తలముననటించు పూరెమ్మతభుకుపసిడి, సోయగపునొమ్మ శశిరేఖ డాయబిలచి

కరముకనికరమున మురవైరి, తనుబిల్వ ద్వరితగమన లీలనరుణచరణ

సలినకటక ఝణఝణతాగ్ర కోలాహ, లమునశౌరి సమ్మృఖముననిలిచె.

నిలువంజూచికరమ్ములందిగిచి సాంద్రీభూతహర్షంబులో

టలనూపన్త్రు కైటభాంతకుడు నాతల్లి? వధూటీమత

ల్లి? లతాతన్వి యటంచు నంకమున నోలింజేర్ప నచ్చాల ని

మలదీప్తివ్వగెంబు భృంకటవిద్యున్నాత్రిక నోలుచున్.

అల్లన సోదరీ ప్రియవయస్య ముదంబున నెత్తికొన్న మే

నల్లునిగేలరాదిగిచి యంకతలంబున జేర్చికూర్చి సం

ధిల్లశిరంబు మూరుకొని నిద్ద్రపుకూకటిదువ్వి మేన రం

ంబులుసువర్ణభూషణ విశేషముల న్నవరింపుచుండగన్.

క. మురహారునియంకయుగళి, న్గరమొప్పు సుభద్రకొమకు గన్నియయును జూ
పరులను దొగలకు గూర్చిరి, సరవిన్ హర్షంబు చంద్రచంద్రికలక్రియన్.

క. ఇల శశిరేఖాసౌభ, ద్రిల చతురాస్యుఁడు శుభాంకరూపరుచుల దు
ల్యులుగాసృజించినాతని లలితక రంబురుహకౌశలముబొగడదగున్

వ. అని ముభయపౌర్వ్యంబుల కూర్చున్న యయ్యురువుర సుపలక్షింపుచు మృధుమధ
భాషావిశేషంబున నన్నతో నన్నగధరుం డిట్లనియె.

ఉ. పాండవు లుర్వరానలయ భారమరంధర తాపప్రీతి లు
ద్దండ భుజప్రతాప మధితన్విష దుత్కరుడఁడులోననా
ఖండలనందనుండతనిఁ గాదిలిపుత్రుఁ డితండు దత్తమా
నుండగుఁగాన నీతని కనూనకృప నృశిరేఖ నీదగున్.

చ. అనిన జనార్దనుంగని హలాయుధుఁడిట్లను నీమమానసం
బునకుచితంబయ్యెద్ది యదిపూనియొనర్పఁగ నాకుభద్రమా
మనలకనుంగుదోడు గుణమాన్య సుభద్ర దదీయనూతిఁబే
రొగ్గనఁదగువాని కీసకియఁ గూర్చుట జూడగ మేలుగాదొకో.

గీ. హలధరుండిట్లుపలుకు ప్రియైక సరస, వచనవిస్ఫురణకుఁ గైరవప్రియోద
యావసరమునఁబొంగు సుదాబ్ధివీచిపగిది ముదమునబొంగి సుభద్రపలికె.

ఉ. చెట్టతనంపు వైరుల నశింపఁగఁజేయు సుధీజనాశిఁజే
పట్టి సమస్త సంపదల భాసిలఁజేయ మహీతలంబునన్
బుట్టినపుణ్యమూర్తులగు భూరిగుణాధ్యులరై జలంగుమీ
కిట్టిమహానుభావులకు నేను సహోదరిగాఁగ నోచితిన్.

ఉ శ్రీవిభవాభిరాములయి చెన్నగు నగ్రజాలార వాక్పురం
ధ్రీవరునేభజింతుఁ గులదీపకులౌ సుతులెన్ననాకు ధా
త్రీవనితాకృతుల్ దెగడు దివ్యతనూసు భగత్వకాంతిరే
ఖావిధులం గరంబలరు కన్యల మీ కుదయింపఁజేయఁగాన్.

ఉ. మున్నగనాకుఁగల్గె నలుమోములవేల్పుకృపందనూజుఁడు
ద్యన్నలినాంబక ప్రతిముఁడవ్వల నారతివంటి రూపసం
పన్నిధిన్నీకుఁగల్గె బలభద్రకుమారిక యోర్తుదానినే
మన్ననఁగేలఁగూర్తు నభిమన్యునకండు వచించితిసభన్.

మృత్యును బంధుగణము కాంతాజనంబు, వినఁగఁ బలికనపలికిది యనుపమాన
మానసావాలజనిత సమ్మదలతావి, తానసంపదకును దోహదంబుగా దె.

అదియునుంగాక భవదీయ కరుణాకటాక్షవీక్షాలబ్ధప్రభావుం డగు పురందరనం
దనుం చ్చటికి నన్ననుపునప్పుడు

తేయఁగ రోహిణీతరుణి దేవకియున్ మొదలైన ముఖ్యకాం

తలు హితబంధుసజ్జనగణంబు విఁంగ సభ క్తిరామకృ

లఁగని పలుకు మామకతనూజునకాశశరేఖనిచ్చి ని

చ్చలక్ష్మపతోఁ గరగ్రహము సల్పుట యొప్పిద మెన్నిభంగులన్.

పర్వతభేద నాదక సుపర్వ కృతస్తుతిమోదితాత్మకుల్

సర్వవసుంధరావలయ సాధుజనావనదీక్ష భూరిదో

ర్గర్వవిరోధిశీక్ష నభిరమ్యులు మీ కొరు లీడె సంతతా

ఖర్వభవతక్రపాకలనఁ గాదె మమున్ సిరులూనియుండుటల్.

అని తన మాటలుగా మీతోను నెఱింగింపు మనిన విన్నవించితి మఱియును

ప్రమదమెసఁగ సకలబంధులుజూడ మీ, తోడవియ్యమంది తుహినధామ

రేఖబోలిన శశిరేఖ కోడలుగాఁగ, నాత్మఁగోరుదాన ననవరతము.

అనిశుభద్ర యిట్టు లసదృశశైరీష, కుసుమపేశలాక్తి నెకసమెసఁగఁ

బలుకఁగాఁబ్రలంబభంజను డక్కంజ, నయనముఖ్యులపుడు వినఁగఁ బలికె.

బలభిత్సూనుని సవ్యసాచిని నిజప్రాణేశుగాఁ గొన్న గా

దిలి తోబుట్టువవీవు మాకగుటఁ బ్రీతిన్ మతుకుమారిన్ భవ

తుకులమాదామణి నీతనూభవున కిత్తుండేవతల్ మెచ్చ రం

జిలుముక్తామయహారవల్లిఁ దరళశ్రీఁగూర్పు చందరియనన్.

అటుటయు సంతసిల్లి విజయాంగన బలెఁగఁబ్రలంబవైరిఁ గ

న్గొని శుభకీర్తిక సత్యవచ. ఇపు గావున నమ్మియుండుదా

న నని మురారినుండొడఁ గన్గ. న నాశశిరేఖ మాలి మా

రొగ్గని ప్రమదాశుకందళ నిరుద్ధవిలోచన పంకజాతయై.

మెఱుగారుకప్పుపెన్నెఱు గొజ్జఁగిసయత్ కమ్మనెత్తావులు గుమ్మరింప

నపరంజిరవల తోరఁపుకమ్మపంజుల తళుకులేఁ జెక్కులఁ గలయఁబ్రాఁక

గొనఱునెమ్మొగము గ్రమ్మిన చొకాటపునుంగురులరంగు చీకట్ల నలవరింప

సోపునంపాడించు సోగకన్నులు నల్లగలువలేకులచాయఁ దొలగఁజోయి
గవఁగొరఁగనిజక్క-వకవ బెడఁగు, గలచనుంగవవేఁగిఁగూఁగొనుదీవ
గడగడవడంకఁ బ్రమదంబు గడలుకొనఁగ, వనతయభ్యంతరావాసముఁ కుఁజనియె
మ. చని నిచ్చు తలదండు లగ్నిజులు హర్షనూర్తి మన్నింప నం
దనుకుం దాను హృదిష్టభోజుపదార్థ స్వర్ణభూషాంబ రా
శన శయ్యా సుమమాల్బ్య చందన ముఖాచద్యస్తు సౌఖ్యంబులన్
దినరాత్రిన్ దృటికాలమట్ల గడపె న్నిండాగు మోదంబునన్.

ప. అంత నొక్కశుభవాసరంబున దేవకీవసుదేవ యశోదా నందాదులు రామకృష్ణ
దిసహోదదులు యచు వృష్టి భోజాంధక ప్రభృతిబంధులును ~~నకిల~~ సుహృ
మాత్య పురోహితాది విద్వజ్జనంబు జేరువేర సగౌరవంబుగా నానారత్న విని
భూషణాంబర సుగంధానులేపన కర్పూరతాంబూల మధురభ కుసుమనూకు
హరిద్రాదిసత్కారంబుల నాసుభద్ర నానందంబునొందించిన నచ్చంచలాక్షి స
నయభాషణంబుల సముచితంబుగా నందఱి వీడ్కొని తనయుండుఁ దానును మణి
చితస్యందనంబున నారోహణంబునేసి పరివారంబిగుగెలంకుల నడువ

మ. అమలస్ఫటికకాంతిమ ద్విపుల హర్మ్యద్వీప శృంగార హీ
రమనోజ్ఞాలయ దీప్త వీచికలఁ జారగ్రాహపాతీనము
ఖ్యమహాజంతుకదంబ సమ్మిత రంగద్వారకాపట్టణో
త్తమదుర్గాంబుధి వేడక వెల్విడి శుభద్రాక్షిమోదంబునన్.

ఉ. ద్వారవతీపుం బిటుల యంగన వీడ్కొని నూనసౌరభో
దారవనప్రదేశముల నదిశిఖాకటకప్రదేశవి
స్తారభయంకరాటవుల సారతరాంబుజలాశయంబులన్
నూరెల నూళ్ళుబల్లియులు జూచుచుఁ బోవఁగఁబోవ నొక్కచోన్.

గీ. వనరుహదళాయతేక్షణ యనఘసర్వ, జనకదంబక సుఖరమాస్పదము భువన
మాననీయంబు గవ్యూతిమాన మైన, సుందరారామ మొక్కటి జూచె నె.

మ. కనినారంగ సువర్ణసాల కదళీ ఖడ్గూర మాకంద చం
దన ముఖ్యదుగ్ధి ఫలప్రమానదళసంతాన వ్రహ్మద్విజ
స్వినసంకాంతము బద్ధ కైరవ సరస్సౌరభ్యసంబంధి శో
భన మందానిల కాంత మివ్వనిఁ గణింపంశక్యమెవ్వారికిన్.

- క. ఈవనము శుకాదిశకుం, తావనము సుధారసోపమాంచిత సరసీ
జీవనము సకలమునిసతి, నేవన మఖిలాధ్వగాలిజీవనముగదా.
- చ. అనుపమపల్లవై కగణికావృతముం గురువింద సాలశో
భనకరమున్ శృతిప్రియదళాపిత సద్విజయుం దశాన్వితం
బు నగు వనఁబు చూడ్కికిఁ బ్రహ్లాదముఁ గూరి చె నానువీయ ప
త్తనమునఁ దెల్పియిట్టి దెచటం గలదే యని సన్నతాపుడున్.
- చ. జలనిధి మేఖలావలయ సర్వస్వపాల జయేందిరాళికుం
తల పరివారయుక్తముగఁ దాను పృథాసుతపైత్రిఁ గోరి ని
శ్చలమతిఁ జేరెనోయనఁ బ్రసమ్మదలీల జనుల్ భజింపఁగాఁ
గెలకుల వచ్చె నాత్మపురికిన్ విజయాంగన సత్వరంబుగాన్.
- ఉ. వచ్చి మణిహిరణ్మయనివాసముఁ జొచ్చి సుతుండుఁ దాను వి
వృచ్ఛునిఁ గాంచి నేల్కొనిచి ద్వారకకేగినభద్రవార్త లో
మెచ్చొదవంగఁ జెప్పి యెలమిం బితృహోదరబంధు లాదిగా
నచ్చటఁగల్గుసజ్జనుల నందఱు నేమయుఁ దెల్పి వెండియున్.
- వ. అభ్యంతరమందిరంబున నయ్యంబుజాక్షి సకలప్రభాంగంబు లనుభవింతుమండె నే
తద్వాతక కుంతీధర్మశప్రయుఖులు విని పరమానందకందలితాంతఃకరణులై యుం
డి రయ్యున్తునుం డఖిలసుహృదమాత్య బంధు విద్యజ్ఞనసమ్మతం బగునొక్క శుభ
వాసగంబున భవనమాన్యసౌజన్య నయ్యభిమన్యు విద్యాభ్యాసంబు నేయించిన
నతండు
- చ. విని కఱచెన్ పడంగయుతవేదము సర్వపురాణశాస్త్రముల్
భువమహిమాస్త్ర శస్త్ర దృఢలక్ష్మ్యవిభేదనముం గదా దిసా
ధనసమరప్రవీణతయు దంతితుంగకథాదిరోహణం
బునుమోదలయునవిద్యుల సముజ్వలబుద్ధి విశుద్ధచిత్తుడై.
- నేర్చిసమస్తవిద్య లిటు నిచ్చులుఁ గ్రేడికి నానుభద్రకుం
గూర్చినరాజబంధుహితకోటికి సంతసమావహిల్ల స
ప్తార్చియదగ్గితేజుఁడు బలాంతకపాతుఁడు వోల్పె సంగతా
ర్యార్చశుభాంక రూప నవయావన సంపద నంతకంతకున్.

నీ. అబ్బివేలాపరీతాఖిలార్వీభార ధారేయ భూరి దోర్హరుదాహ
 లతిశాస్త్ర నిస్త్రింశశతధార ధారాభిహత శత్రురాజపర్వతకలాపు
 లకలంకకీర్తిమాక్తిక వరసిగ్భూషి తాశావధూకైశికాభిరాము
 లశాంతవిశాగ్రిణసాసార పుషిత విశ్వంభరామత్య భూజప్రకాండు
 లసదృశపాజ్య సామాజ్య హానితశక్తి, లసమబాణోపమానసర్వాంగ సౌఖ
 మార్య తారుణ్య లావణ్య మాననీయు, లింపెసగుచుందురపాండవు లేవురలమి.

ఉ. వారలలానబెద్ద గుణవంతుడు శాంతుడు నిత్యసత్యభా
 సారతుడ డర్కతేజుడు వసంతసమాగమపుల్లమల్లికా
 శ్రీరమణీయకీర్తినిధి సింహపరాక్రమ డాశితావనో
 దారదయాఘరంధరుడు ధర్మతనూభవుడొప్పు నున్నతిన్.

నీ. వ్రాయించె నేరాజు వర్ణితజయశుభాక్షరపంక్తి దిక్టటస్తంభరాశి
 రూపార్చె నేరాజు కూరకోపదవాగ్ని వీరశాత్రవ వంశ విసినవాటి
 నిండించె నేరాజు నిరుపమకీర్తి కర్పూరంబు బ్రహ్మాండ భూరిషేటి
 మాయించె నేరాజు మహిత దానా రుణఘ్రిణి దీననిబిడదారిద్య్రితమము
 రమ్యచరణాంబుజముల కారాత్రిగలుగ, నెరపె నేరాజు భూమి భృన్నికరమకుట
 మణిగణనిరంతర శ్రీల మహిజైలంగు, నతడుసుగుణాంబునిధి పాండవాగ్రజంశు

క. ఆపాండునూనుడఖిల, త్కృపాలురచేత నుపదగా ధనమణిభూ
 సాపటదంతితుంగక, లాపములగొనియె దోర్బలస్ఫురణ మెయిన్

చ. అరిగొనియిట్లు రాజనివహంబులొసంగగ రాజనూయ మ
 న్వరమఖిమాచరింపనగు వాంఛదలిర్ప నుయోధనాది భూ
 వరతతేశవాది యదువర్గము సర్వసుహృత్సుధీ పరం
 పరదగువారలం బిలువబంపెనతరడు సగౌరవంబుగన్.

ఉ. వారలుగాంచ నాభరణవస్త్రములాదిగంగలువస్తుసం
 భారఘరీణులౌచురథమత్తగజాశ్వములెక్కిదిక్టటి
 వారముశంఖకాహళరవంబులుబోరుకలంగదు
 ర్వారచమూస మేతముగవచ్చిరివేడుకడక్షణంబునన్

ఉ. వచ్చినరాజబంధుబుధవర్గములం దగుచోట్ల నిల్ప వి
 వ్వచ్చుని భీమునిం గవలవారిననుంగులబంపెయద్యుతుం

గ్రచ్చణనాత్మమందిరములన్ విడియించె హృదిష్టభుక్తిమై
మెచ్చదవించి తాను హరి మించినవేడగ్ బసిండి గడ్డెలన్.

వ. ఆసీనులై యన్యోన్యప్రణయపూర్వకమధురభాషణంబుల గొంతపొద్దు గడపి వా
సుదేవునింగని పాండవాగ్రజుండు రాజసూయం బనునొక్కమహాధ్వరంబు విధ్యు
క్తక్రమంబుగా భవదీయానుమతంబు నాచరింపం బూనియున్నవాడ గర్తవ్యంచే
ని దత్తద్వస్తుసంభారంబులకధ్యక్షుండవై యైష్వర్యోజనంబులం దగువారల ని
యమించి యింద్రాదిపర్వసుపర్వబృదంబున కుత్సవంబుగా నమ్మహాసవనంబుఁజే
యింపుమనిన నానందకందళితహృదయారవిందుండై యమ్ముకుందుండిట్లవియె.

ఉ. మానితబాహువికముఁడు మారుతసూతి మహాస్త్రశస్త్రవి
ద్యానిపుణుండు కీడిగవలద్భుత శౌర్యసమగు తాత్వదీ
యానుజు లిట్టివారలు సహాయులు గాఁదగునీకుఁ దక్కిన
న్యూనత రాజసూయ మొకభూవరమాతుఁడు సల్పనోపునే.

క. నావిని ధర్మజుఁడుత్రిలోకీ,వినుతచరిత్ర తావకీనకటాక్ష
శ్రీవలంగా దెమచ్చే,తోవాంఛలు సఫలమగుట దుర్దమభంగిన్.

వ. అని వినయోచితోక్తుల మురాంతకుడేల్చి పృథా తనూజుఁడ
వ్వనజవశాత్తుతో సభకు వచ్చి యమాత్యపురోహితాది స
జ్జనులను జూచి యధ్వరము సల్పుట కొక్కముహూర్తవాసరం
బనువుగ బెల్పుడన్న విని యాసభికుల్ శ్రుతిశాస్త్రపద్ధతిన్

నీ. మడిసెంచి యొకశుభైకదినంబుఁ బెల్పు నాడధ్వరతంత్ర సమార్ప వేది
కా శాలికా పశుకాండ యూపారణి సృక్కువ ఋత్విక్కురోహితాది
యాజికనికరంబు నాయితం బొనరించి శుక్రిత్యుక్తవిధి రాజసూయ మభిము
సల్పి సవత్సగోళతకోటి బహుధనభూదానముల సర్వభూసురులకు
సంతసముగూర్చియవభృథస్నానకలిత నిర్మలతఁ దత్తదుజ్వలాశీర్ద్రహోక్తి
యుతముగానొదలలశుభాశ. తములూనిదొప్పదియుఁదానుఁబోల్చెనారాజసుతుఁడు

చ. శుశ్రమతి రాజసూయము జగద్విదితంబుగ నిట్లొనర్చి య
య్యనఘుఁడు భూమిపాలుర సమంచిత కాంచనభూషణాంబరా
ద్యనుపమవస్తుసత్కృతుల నందఱుడేల్చి సగౌరవంబుగా
దనిచిన వారలాత్మనిలయంబుల కేగిరి సంతసంబునన్.

- గీ. కుతిపెద్దకొడుకుఁ గూరిమిఁగన్గొని, శౌరిపల్కు రాజసంఘమునకు
సలుపరాని యట్టిజన్మంబుఁజేసి ను, స్థిరముశంబుఁ గలటి ధరణి నుండు.
- క. అనిపలుతెగగుల ధర్మజు గొనియాడి యతం డనుజ్ఞఁగొని పీఠిమెయిం
దన మిత్రబంధుముతముగఁ, జనియెం ద్వారకకుఁ బాండుసంభవు లనుపన్.
- వ. అత సుయోధనుండు.
- సీ. మాణిక్యఖచిత హగ్ర్యకవాట కుడ్యగేహముల నిందిప్రస్థ మలగుటయును
మనుజనాయకులు సామజరథ్యరథవధూ ప్రభృతుల నుపదగాఁ బట్టుటయును
దిగ్భువన స్తవనీయ విభవసంభృత మయదత్తమశీసభ దనరుటయును
శురసాన్నదానాది సత్కారముల భూతధాత్రి సురావళిఁ దనుపుటయును
రాజకూయాధ్వరావసరమున ధర్మ, రాజసుతు మందిరమశేష రత్నధాన్య
ధనవసన భూషణాది పదార్థ, సమితి, కిరవగుటజూచి యాత్మ సహింపలేక.
- క. శకునియు మత్సాసరుడును, సకలబలంబులును గొలువ సరభసముగ వీ
టికరిగి ధర్మజుఁడనుపఁగ, విలాశకుఁడగుదు దుర్వివివేక స్ఫురణన్.
- గీ. కరిపురికిఁబోయి ధృతరాష్ట్రుఁ గాంచిపొండ, వాగ్రినిరాజకూయ మహాధ్వరోత్స
వక్రముఁ జెల్చి కౌరవ వసుమతీకుఁ డలశకున్యానిమితులఁ గలసివలికె.
- ఉ. పాండుని యగ్నినందనుఁడు ప్రాభవము స్నిగిగల్గిభూమి భృ
తాండము లెల్లనస్తువులు గానుకలిచ్చి వినమ్రగృత్తి నొం
దొండభజిపఁగాఁ బుడమి నొడ్లకు స్పృగరానియట్టి యు
ద్దండ మఖిబొనర్చి ప్రమదస్థితి నుండుట మీరుగఁటిరే.
- ఉ. ఆతని వైభవంబుఁ గనినప్పటినుండియుఁ జిత్తనృత్తి యం
తే తలపింపరానికెత నెక్కొనియున్నది మత్స్యభుత్వ వి
ఖ్యాతి తదీనులక్షిక్తికి శతాంశముబోలదు మీరుచాయెడన్
వీరత మనసుగఁలౌట వినపించితి మీనుఁ దగంగ నెంతయున్.
- వ. అకవినిసౌబలుం డను విషాకనభుక్తిని లక్కయిటి చి
చ్చున నడవిన్ హిడింబముఖశూర నిశాబులచేత నేమిట
ద్దనువులువీడ కిట్టిసిరిఁ దాల్చి పృథాసుకు లుంట నామనం
బనవరతంబు నీహృదయ సట్టు మమృత్తికంగృకించెనున్.

శ్రీ. అని బెట్టిదపున్నగ, దీరంగనొకయుపమ వేదకితిం జూదమున
 న్మరిస వారల సిరిగొని, కారడవివసింపఁ బనుపగాఁదగు పెలుచన్.
 మ. ఇదిబక్క-స్రూతీయైండు పాయమున భూయిష్ట తుమారాజ్య సం
 పద బెంపొందినవారి లచ్చిగొన వేభంగుర్విచారింపఁ గా
 దు దృఢస్వాంతుండవై కడంగి కపట ద్యూతక్రియ నూర్చి భూ
 భృదరణ్యంబుల కంపిపాండవుల నీ వీధాత్రియేలందగున్.

శ. ఆనవినిసంతస్లిల్లి హృదయంబునఁ గౌరవరాజు పాంశునం
దనులఁ దదాత్తుల న్నమచితంబుగ రానియమించి కుంభజా
ది నిఖిలసాధులకము మదిన్వేరిగఁదగఁ జూదపున్నెపం
బునగొనియె న్బృథాతనయ భూమిసమేత సమస్త సుపదన్.

ఉ. అప్పుడు దోడభీష్మకృపు లాదిగంగల్లిన సభ్యులాత్మల
 సుత్రప్పిరిగొన్న భేదమున మోముల విన్నదనంబుఁ దోపనే
 చొప్పువలంచి కైతవపుజూదమున న్నిరిగొంటి రిట్టి పెం
 పొప్పదు పొండు పుత్తుల నయోజ్యులలంచు వచించి రాసభన్.

గీ. శకుని దుర్బోధ కౌరవయోద్ధువిభుండు, మాయజూదంబువలన సమస్త రాజ్య
లక్ష్మీగౌన నిట్లుదుఃఖామలత్వయుక్త, హృదయుఁడై యంతపాండవాశ్రేయరుండు

క. తమ్ములు దౌస్థియును దుః, భిముక్తన వెనువెంటనడువఁ గనుగవ నిండం
గ్రమ్మినజల మొత్తుదు డె, దమ్మున నడ రూని ఖర్చితనయుఁడు సనియెన్.

వ. మఱియు సత్యంతోకపతితప్త మానసుండై భౌమ్యంతు దోడనకువఁ గరినగరం
లు వెడలి యేరికింజేరరాని యొక్కఘోరారణ్యంబున నిలచి రంత.

ఉ. అచ్చటిసింహ ఖడ్గ శరభాడిక వైసినజంతుసంతతుల్
దచ్చికడల్ పత్రిస్వనులుదాత్త తరంబు మదంబు పెంపునాం
పచ్చపడంగఁ జేయకొద లాత్మపురీమూర జారవంబులై
మెచ్చొదవిందుఁగాని నొడమింపగ లేవు భయంబు వారికిన్.

ఉ. ఈదృశభీమకానన మహి స్వలవంతల కోర్చిపాండు పృ
థ్వీగియితాత్మజా త్నిలిచి విశ్రుతపర్ణ కుటీరవాటి నై
షాదజవం బొసంగు సకసంపు ఫలంబులుఁ గాయగూరలు
శ్వాదరలీల బుచ్చికొని యన్నముగా భుజియింతురెప్పుడున్.

ఉ. విశ్రితభోగరాజ్య పదవీచ్యుత పాండుతనూజు లిట్ల దృ
ష్ట శ్రీహర్షార్థకన్యపువళ న్వనభూమి దురంతశోకభా
రాశ్రములై చరించుటయు నమ్మరవైరి యెఱింగి యక్కటా
యీశ్రీమ డెట్లుబాసి సుఖయింతురొ వారిల యెన్ని నాశ్శకున్.

వ. అనిచింతించి దారకుంబిలచి పాండవు లరణ్యంబున నున్నవ రు వారలం జూడఁబో
వునది యతదంబాయితంబుజేసి సత్వరంబుగాఁ జెమ్మనవును నతండు పైన్యసుగ్రీ
వ మేఘపుష్పబలాహకంబుల నమర్చి గరుడధ్వజంబెత్తి రథంబుఁ దెచ్చి సమ్మఖం
బునఁల్పిననమ్మహానుభావుండు రథారోహణంబుజేసి పరిమితపరివారుఁడై నిజపురంబు
నిర్గమించి ద్వైతవనంబునకుం జనుటయు.

ఉ. ద్వైతవనీ మునీశ్వరులు దవ్వలఁగన్గొని రత్నకాంచన
స్థిత శతాంగమధ్యమున శిష్టజనావను లోకరక్షణ
ఖ్యాతయశోవిహారి దనుజారి వెసంజనితెల్పు ధర్మజుం
డాతతభక్తి సోదరులనంప మురారికి సమ్మఖంబుగన్.

కా. చేరన్వచ్చిన భీమపార్థుల దృఢాశ్లేషంబునందేల్చి యెం
తేరాజీవ శరోమాకృతులు మాద్రీఁదనుల్ మొక్కికఁ గా
గారామొప్పఁగరంబులం దిగిచి యక్కఁజేక్షణుం డంతలో
ధీరాశ్రీసరు ధర్మజుం గదియ నేతెంచెం బ్రహ్మాదంబునన్.

గీ. కదిసి యభివాదనమొనర్పఁగా యుధిష్ఠిరుఁడు కరాంబుజములనెత్తి కడుఁబ్రియంబు
దొరల ఋషులతో నొకకుశాస్త్రరణవేది. నునిచి కుశలమారసిన నయ్యనఘుఁడనియె

మ. సకలార్ధి పరిపాలనోత్సవ దశా సంపూర్తిశోభిల్లుతా
వక చిత్తాబ్జ ముదాత్తసింహశరభ వ్యాఘ్రాది నానామృగ
ప్రకరా భీలవనీనివాస కృశతా పాప్తిం బ్రవర్తించె నె
న్ని కొన నాని సుయోధనప్రబల దుర్జ్ఞితి ప్రభావంబునన్.

మ. సరసీ జేక్షణుఁ డిట్లుధర్మసుతు నాశ్వాసించి పశాలయాం
తరవాసినియైన ద్రౌపదిని గానంబోవ సంప్రీతి వే
గిర మయ్యింతి కుశాసనో పరిజగత్త్రేమంకరోద్బద్ధయా
పరమూర్తి న్వసీయింపఁజేసి కుశల ప్రశోక్తులం దేల్చినన్.

గీ. త్రిభువనానందసంధాన విభవశాలి, యగణితానంత కశ్యాణ సుగుణపాళి
వివిధమునిబృంద హృదయారవిందహేళి, కూరకులమాళి పాంచాలిఁ జూచిపలికె

చ. కరము ప్రియంపుటింతు లుడిగంబులు సల్పగ మేల్పసిండియు
ప్పరిగె లతాంతపుంబజుపుపైఁ బవళించి యుపాంతరత్నసం
జరణకకాకిల్ మృదువచస్పరణిన్ వెలయింపఁగా నిరం
తరము సుఖించు నీ విటఁగనందగితియ్యుటజస్థలంబునన్.

గీ. కూరలోరెముగను గుడిచిమొరపజేల, గఱకుదర్భపూరిపఱపుమీద
మేనుచేర్చినయ్యె మానినీమణి కౌర, వాధినాథు గుర్జయంబుకతన.

చ. అనుకు మురారిఁజూచి దుగ్రిపదాత్మతనూభవ రూపకీర్తికా శో
భనగుణ వికృషాన్నతులు పాంచతనూభవు లిట్టివార ల
య్యనుపమరాజ్యభోగము సమస్తము వైరులపాలుజేసి యె
ల్లనరులునవ్వ నీయిడుమలం బడనోచిరిగా జనార్దనా.

క. భువనత్రయరత్నా గౌ, రవశాలివి నీవ మిగులఁ బ్రాపని తమలో
వివరింపుచునుండెను పాం, డవులకు నిటువంటి సరికటపుపాటొడవెన్.

క. అనుటయు హరి యను వినుమం, గన దైవమునేత నాకకా దంబురుహి
సనపురహరు లోపరుదా, నిడఁపననుభూతివలన నీవెఱుఁగుదుగా.

ఉ. ద్వాదశవత్సరంబులు దివంబులు రాతులు బాండుపుతుల
నేమిదురభ క్తిఁగొల్చి మది నిండిన యిద్ధురనస్థకోర్చి ధా
త్రిదయితాంగనల్ నిను నుతింపఁగ వన్నియకెక్కుమమ్మ కా
తోదరి? యంచుఁబలికె- శమనోద్భవుడాసి యనంతరంబునన్.

చ. దనుజవిరోధిపల్కు ననితాజనతామణియా సుభద్ర త
త్తనయు జగత్ప్రశస్తనయు ధర్మజ! నీరజనీవరాస్వయా

జ్ఞ? నెనరుబూని నీవు పనుపంజనా బన్నగఁగూర్చిఁ జూడఁగా
ననయముఁ గోరుచుందు? హృదయాబ్జమునం దలివండుఁలెంతయున్.

వ. అనుటయు ధర్మచందనుండు

క. ఆపదలఁజెరచి సాంద్రిద, యాపరమతి వగుచు మముఁగృతార్థులజేయన్
జాపట్టువేల్పు వీవసు, నూ? పురుషోత్తమ! త్రిలోకమాన్యచరిత్రా.

కా. నీచిత్తంబునకెద్దియిష్ట మదిచింతింపంగఁ గతకవ్యమై
తోచుంమాకని యాసుభద్ర గుణవంతుండైన సౌభద్రునిన్
వేదకాయుధు మోలనిల్పఁగ దయానిర్ణీద్రభావుండతం
దాచామికర రత్నకీలితశతాంగారూఢులం జేయుచున్.

ఉ. ఉల్లముపల్లవింపఁగ సహోదరుఁడాత్మ రథంబుమీఁద మే
నల్లునిఁ దోడబుట్టువుఁ బ్రియంబుమెయిన్ వసియింపఁజేసి యి
ట్లెల్లముఘల్ బృథాతనయు లెంతయు దవ్వనుపంగ రా దయా
వేల్లితదృష్టిఁగన్గొనుచు వీడొకని వారి రథాధిరూఢుండై.

ఉ. చారుసువర్ణరత్నమయ సౌధఃకోగృహకుడ్యమంశి ర
ద్వారకవాట గోపురవితానములన్ విలసిల్లుచుండు నా
ద్వారకకేగి శౌరి మును దాను శతాంగముడిగ్గుచో సుభ
ద్రారమణిం దదాత్మజుని గ్రుక్కనడించి ముదంబెలర్పఁగన్.

వ. తోడికొని యభ్యంతరావాసంబున కరిగి కుమారసహితంబుగా నమ్ముద్రియఁ దల్లి
దండుఁగిలయొద్ద నునిచి యస్పండరీకాక్షుండుచితకార్యంబులం బ్రవర్తిలుచుండె.

క. నావినిజన మేజయధా, త్రివరుండప్పైలమాని మృనుమధురవచః
శ్రీవినుతి సల్పి మునివర, యావలికథ నాకుఁజెప్పుమని యడుగుటయున్.

మ. అతిదీనార్థినికాయలోచన చకోరాత్రేయ! సర్వంకష
ప్రతిభాధిక్రూతకార్తికేయ! సమరప్రత్యర్థి నిర్భేదనో
ద్ధత కాక్షేయ! సుధీజనావన దయాధౌరేయ! లోకైకకా
శ్వత సామ్రాజ్య రమావిజృంభణ నిరస్తస్వః పురీనాయకా.

క. పంకజదళనయనా! మీ, నాంక! దురవలేపవిలురక్షరి హృదయశిలా
టంక! విజయేందిరా సమ, లంకృత నిజదోర్విటంకలాలిత మూర్తి.

పంచనామరము — ధరామరావనా ! బలాహృతద్విషన్మహా వసుం
ధరా ! మరాళ వాహధీసనాధ ! శ్రీయశో నిరు
ద్ధరామరాజరాజితాద్రి ధామ ! సన్మనోనిబ
ద్ధరామరాజదంఘ్రి సంతత ప్రచింతనాదృతి.

గద్య—ఇతి శ్రీ భ్రమరీమల్లికార్జున కరుణాకటాక్ష వీక్షాలబ్ధ నరస
సాహితీధోరయ యాత్రేయగోత్ర పవిత్ర మంగళగిరి నరస
యామాత్యపాత్ర తిమ్మయామాత్యపుత్రసుజనవిధేయ
ఆనందనామధేయ ప్రణీతంచైవ విజయనందన
విలాసంబను మహాప్రబంధంబు నందుఁ

బ్ర థ మా శ్వా స ము.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు

విజయనందనవిలాసము.

(ద్వితీయాశ్వాసము.)

—(0)—

శ్రీమద్వేంకటకృష్ణ ధ, రామహిశారమణ ! రిపువిరామ ! జయశ్రీ
ధాను గుణస్తోమ దయా, స్థేమ కళాధా మతులిత చిరతరకీర్తి.

గీ. అనధరింపుము జనమేజయక్షమాధి, వల్లభోత్తమునకుఁ బలుగఁ సల్లలితమ
రందకందళమాధురీరసధురీణ, మృదుతెతోక్తులఁ జెలమునీశ్వరుండు,
వ. అంత

ఉ. తుమ్మెదచాలుఁదాలువలఁదోయుకురుల్ బలుదమ్మిరేకులన్
జిమ్ముకటాక్షముల్ బసిఁడినిగ్గుల కెగ్గొనరించుమేను గుం
దమ్ములఁగేరుబల్వరుస తమ్ములదాయి నదల్చునొమునం
దమ్మునుగల్గు నర్జునినినందనుఁడయ్యభిమన్యుఁడొప్పగన్.

ఉ. క్రీవలనుండి చూచి శశిరేఖ నెలుల్ జగదేకరూపల
క్షీప్రవిభవాభిరాముఁ డనఁ జెన్నగునీతనికే సుమాముదం
బావహిలన్ సుతున్ బరిణయం బొనరిఁతుఁటందు నీరి మి
త్రావళితోడఁ బలుకఁననయంబు సుధామయభాషణొచిలిన్.

ఉ. అలతకూన నాయశికులాలక నామృగరాజమధ్య నా

లొలకు రంగశాబకవిలోచన నాకలకంతి నాశటి

స్థానిక నారథాంగకుచ మండల నాచిగురాకుబోడి నా

బాలిక నివ్వధూకుసుమబాణున కీయదగున్ బిరియంబునన్.

మ. అనిపల్లారు సుధారసోక్తుల మనోహర్లంబు సంధిల్ల ని

ట్లనువాదింపుచు నున్నచో నహరహం బప్పలుగలాల్పించి య

ర్జుననూనుండు బలాత్కృజాతయును మెచ్చల్ బూని మోహంబుపెం

పున నన్యోన్యనిరీక్షణోత్సవ సముత్ఫుల్లాన నాభోజులై.

నీ. పనితేనిదైన గల్పనజేసికొని సుభద్రాప్రమానూను చెంతలకు నేగు

నేగి తటాలున నెదురైనదొరయుసిగ్గున దలవించి కన్గొనలజూచు

జూచి రాకొమరుని సొబగి భ్రమసి మాటిమాటికి వలపు నెమ్మదిని నిలుపు

నిలిసి యవ్వరదూపనిధితోడ నెన్నడు గూడికీడింపగల్గు ననితలచు

దలచి మనమున నతని సౌందర్యభాస్వ, దభివవాక్యతి నచ్చొత్తినటులదక్కఁ

గొని క్షమాశీరోమణి కుసుమబాణ, బాణపీడితయగుచు మ్రొన్నాటుఁ గాంచు.

క. కన్యాశిరోమణియు నభి, మన్యుఁ డనవరత మిట్లు మానససంభూ

తాన్యోన్య మోహవిభ్రమ, సన్యస్తవివేకధైర్య చాతుర్యములన్.

వ. అంత

నీ. నిలయపంజరకీర కలరవంబులెసంగ వెలదిపటుగ్గలఁచువీనులొగ్గు

గమనీయమణిపుత్రికలచెల్వ మీక్షించి యతివసోయగ మిట్టిదనుచునెంచు

నబలానుబింబభాగ్యములనోచిన సముజ్వలదర్పణస్త్రీల సరసమెలయు

ననబోడి నడచిన నవ్యలాటారాగ చరణాంకగృహమధ్య సరణిదిరుగు

నంకముననిల్చి సుశూశుభాంగరూప, చిత్రీఫలకంబుఁ గన్గొనుఁ జిత్తజాత

శాతశరజాతవేదనా స్వస్థహృదయుఁ, డగుచు నాకాజనందనుఁ డనుదినంబు.

చ. కుశువశువంటకంబుఁ గనగోర దొకించుక నూనశయ్య దా

ల్పఁగు మణిభూషణచ్చటనుండ కు మైకపుకంబుఁ జూచుకొని

మ్ముడి సవరింపఁ దాల్తులకుముచ్చటజెప్పఁ డతండు నెమ్మదిన్

ముడిగొను బాలికాను గతమోహత మోముకుశీకృతాక్షుఁడై.

చ. రమణివిలాస రూపదుచిరత్వ నిరీక్షణ మోహవిభ్రమా

ద్యమము నిజాంతరంగమున నగ్గలమాట సహింపకేగ భూ

రమణసుతుండు పాన్పుఁడిగి రమ్యలతా ఫలపుష్పమంజుల
ప్రమదవనాంతరాళ పరిభాసినకుంజ కుటీరవాటికిన్.

చ. చనియట శీతలానిల వశమృతనూన గజఃప్రదీప్త నూ
తన శశికాంతవేనిఁ బరితాపభగంబున మేనునేర్చి యొ
య్యన సురసాల్పసాల నిక రాప్తవనప్రియ కీరశారికా
నినదము లాత్మకుమ్మలిక నిఁపఁగ నచ్చటుఁ బాసిదిగ్గనన్.

ఉ. లేచి నిదూర్పుగామపు లళిప్రకరంబు నదల్పు నొక్కెడన్
బూచికరంబు గమ్మవలపుల్ వెద చల్లునికుంజపుంజము
ల్పాచి యొకింతడాయు నువిలోలత రంగదనంగశస్త్రశా
లాచయముల్ గదా యివితలంప నటంచు నతండు వేషకన్

మ. కలికల్ లేదలిరాకుజొంపములు జొక్కఁజైనకప్రింపుతి
ప్పలుబూగుత్తు లనంబులున్ లతకలు నృద్మావళుల్ భృంగముల్
నలివాక్షీతనురూపసంపదలఁ గన్పట్ట న్నిరీక్షించి య
బ్బలభిత్పాతుఁ డనూనమోహపరితాపం బూనుడెందంబునన్.

వ. ఇచ్చిధంబున మధుర మరంద ఫల కుసుమ కిసలము లతావిసర పరిభ్రాజికోద్భావ
శుకపికశారికా కలకలారవంబులఁ గులుకుచు నుత్ఫుల్ల కమల కల్హార సౌరభోల్లస
తాగ్ సార సలలిత తరంగదోలికా మాలికాందోళిత కాదంబ శాబక కదంబంబుల
లాళించు జోలసాటల యొఱపునెఱపు రంగదభంగ భృంగీసంగీత ప్రసంగంబులకుఁ
గలగుచు నితాంతకంతు శరసంతా పితాంతరంగుండగుచు నుపవనంబున సౌభద్యం
దు విహరింపుచుండునంత.

జ. అలఘుత రాఙ్ఘనాత్మజాని యోవనరూపవిలాస లక్ష్మీ చూ
డుగుల కమితానురాగ మొనఁగూర్చఁగ జూచుకతంబునన్మది
గళవళమొంది చిత్తజాని కాకల కోగ్వఁగ లేక రేబగ
ల్పిలుకలకొలికి తల్లడిలు నెజ్జపయిం జెలులూరడింపఁగన్.

నీ. చివురాకుపెదవి వాచవికైన దరికిడాయఁగనీదు మధురోపహారములను
గ్రేగంటనైన వీక్షింప దాసన్నసంపుల్లకైరవ నవాంభోజములను
మఱచియొనను గేలమన్నింప దభిరామ వాసన్వాత పుష్పశల్లరులను
నెట్టకేలకునైన నెదనలందదు సారఘనసారసాంకవ గంధములను

బలుకరింప దొకప్పుడు పంజరాంత, రాళ శారికాకీరపరంపరలను
గుసుమ శరచాప షట్పదీ గుణరవంబు, సారిదినంతత వీనులు సోకికలికి.

ఉ. పంకరుహంబకుండు మదిఁబాయక లోవెత బెట్ట నాత్మప
ర్యంక లతాంత కోరకము లాతఁ గొమ్మెరుగారు దూపులై
కింకలఁ బెట్టఁగా వెలిసభీమణుల నివ్విడనాడి యకురం
గాంక ముఖీశోమణి నిజాయతనంబుఁ దొరంగి చెచ్చెరన్.

చ. బలితపుగబ్బిగుబ్బగవ భారము సైపక కానుదీవ సం
చలతవహింపఁ బెన్నెలులుజారఁ గట్టితట బద్ధ మేఘలాం
చల మణికి-కిణీ చరణ సారసనూపుర విస్ఫుటారవం
బు తెసఁగఁ గేళికావిపినభూమికి వచ్చె విరాళిఁదూలుచున్.

చ. ఘనశశికాంత వేదికలఁ గప్పిపుఁ గమ్మరజంపు గుంపు నిం
డిన సుమనోమరందతటినీతలుల న్జైలువంపు గాడ్పుతో
నెనసినవాంబుశీకరము లెల్లెడఁ జల్లుసరిత్త టంబుల
న్నన విలుకాని వంతలఁ బెనంగి లతాంగి చరింపుచుండఁగన్.

ఉ. సారసువర్ణరత్నమయసౌధములో విరిపాన్వమిద శృం
గారవతీ శిరోమణిని గానక తత్తరమంది బిత్తరుల్
మారశిలీముఖ వ్యధఁ గుమారిక సైఁపకయొంటిఁ గేళికాం
తారనికుంజ పుంజసదనంబుల కేగెనొకో తలంపఁగన్.

క. అని మది నెంచుచు నిలువక, యనుపమితా రామసీమ కవ్వనజాక్షుల్
చని శశిరేఖాన్వేషణ, జనితాత్యంతానురాగ సంరంభమునన్.

సీ. కలకంఠకుల కంఠకలనాద కలనాదరణ యోగ్యసురసాళరాజి పజ్జ
నవభృంగరవ సంగత విశాల లవలీలతాకుంజసదన సంతతుల సరస
సుకదంబకకదంబ సుమగుచ్ఛకలితాచ్ఛ ఘృణికాంతయు తవితర్దికలమీద
బిసజాతవిస రాతతసరోనికర మానిత ప్రింత కదళికాతరుల నడుమ
మంజుతరగోస్త నీ కాయమాన మండ, లాంతరాకల్పిత సుశీతలాంబుయంత్ర
పార్శ్వనిర్మిత సుమతల్పభాగములను, సరసిజాననఁగానక యరసియరసి.

మ. తొగనెత్తావికొలంకునీటిచలువల్ తోడ్తోఁబయింగ్రమ్మఁ గొ
జ్జఁగిపూదేనియ యేటి కాలువదరిన్ జాబిల్లిరానిద్దపుం

జగితకోగ్రత వితర్జిత బెమ్మెరలు మైనిండింపఁ గర్పూర ధూ
ళిఁ గరంబూరిన పుంతలుం బొదలు నాభీకాక్షీవీక్షింపుచున్.

క. చేరఁజని ప్రియవయస్యులు, గూరిమిఁదగుకొత్తఁ గుసుమకోమలిని సుధా
సారమధుర మృదువాచా, పారీణత నూరడించి పలికిరి నెమ్మిన్.

చ. సగసిజగంధి మమ్మునిమిషం బెడఁబాయనిదాన వొంటి నే
తెఁపునాటతోట కరు బెంచితివమ్మ మరందవారి ని
ర్ముఖు లెటువీదితమ్మ ఘనసారపు తప్పల నీపదాబ్జ మే
కరణిఁ జరించెనమ్మ కొరగాములు నెల్లునటమ్మ యింతికిన్.

ఉ. ఇమ్మహి లేతజవ్వనపు టింతులు కాంతులఁ గోరరమ్మ చి
త్తమ్మనఁ దాల్చివీడి పరితాపము లిట్లు వహింపనీకునా
యమ్మగునమ్మ యింతవల సారడి పుత్తురటమ్మ నెమ్మదిన్
దిమ్మరి మాగుబారి కిటు తెంపువహింతు రటమ్మ కోమలీ.

ఉ. చందనగంధి! కుందనపుచాయల సోయగముల్ హాసించు నీ
యందపు మేనిసాంపు మదనాంబకవహ్ని శిఖాచయంబునం
గం దెగదమ్మ నెమ్మొగముకై వడి జాబిలిఁగన్న తమ్మిమా
టిగ్గం దలపించెనమ్మ ప్రకటింపకుమమ్మ కడిండ్లిచెదముల్.

చ. బలుశిఖి నెమ్మి చిలగ ప్రతిపక్షి సమీరుఁడు చిమ్మరీఁడు గో
యిల నెరినిప్పుకల్ గురియు దృష్టిభుజంగమవేణిబింబమం
జులమగుమోవి బుష్పసమశోభితనూలత బాణిపల్లవం
బుల విలసిల్లు నీవిపుడు ముద్దియ రాఁదగునే వనోర్వికిన్.

చ. అనుచు ముఖాబ్జమెత్తి నయనాశ్రుకణంబుల నొత్తి యున్నత
స్తనయుగమధ్య హారమణిజాలముఁ జక్కఁగుటిందినీప్రియుం
డనవరతింబు గూరిమి బయల్పడ మిక్కిలి గారవింపఁగా
నెనసెదవమ్మ సంపదల నింతుల నందఱికంటె మేటివై.

ఉ. బాలిక ! విస్ఫురచ్ఛికురపాలిక శాధరితాసితాంబుభృ
న్మాలిక ! చందనాదికఘనదుగ్ధమశోభితకేళికావనీ
పాలికఁ గమ్మపూబొదలపజ్జః జరింతమురమ్మటంచుమ
త్తాలికచల్ నవాబ్జరుచిరాలికఁ దోడ్కొనిపోయి యంతటన్

చ. అసదృశగంధబంధురతరానిలనిగఁ తఘల్లమల్లికా

కుసుమపరాగశోభిత నికుంజములన్ సుగభిత్వసంపదు

ల్లసితసరోజ్జ్వలైరవకలాప సమేతసరోవరంబులన్

బ్రసవమరంద నిర్ఘోషులపజ్జఁ జరింపఁగఁ గౌతుకంబునన్.

శ్లో. కొదమతుమ్మెదపిండు చెదిరినల్పడవారె నలినేక్షణలు హేమనాసలగుటఁ

బగువెత్తిరాచిల్లఁ పరిమూలలకునేగె ముదితలుసాంకవామోదలగుటఁ

దరలిరాయంచమై త్తములు మానసమొండెఁ జెలువలునీలాభ్ర చికురలగుటఁ

మదరథాంగకులంబుచదలు దారికిఁబోయెనబలలు చంద్రికాహాసలగుటఁ

దత్తరంబుననిజరజోవృత్తిమాసి, పొదలునెత్తావి గొజ్జఁగిపొదలుదూరెఁ

జారుమలయాచలమరు త్కిశోరకంబు, లలరుఁబోదులు భుజగరోమాళులగుట.

శ్లో. పొగరుగుబ్బలతోడఁ బొత్తుజేయఁగజాలు ఫలజాలముల నేల డువిచెదమ్మ

కలికిలేగోళ్ళతోఁ జెలిమిబూనఁగడంగు కోరకంబులనేల గోసెదమ్మ

యడుగుచాయలతోడఁ గడునెయ్యమునమించుఁ జిగురుటాకులనేల చిదిమెదమ్మ

మధురోష్ఠరుచులతో మైత్రిఁదాల్చిమెలంగు నలరుదేనియనేల చిలికెదమ్మ

సరసబాహులతోడ నేస్తమున వెలయు, ఫలలతాసంతతుల నేల గలచెదమ్మ

యనుచు నన్యోన్యచతురవాక్య ప్రసంగ, సంగతుల బోల్లు వసకేళిసలిపి రఘుడు.

చ. జలరుహగంధి నేచునలిశాబకకోకిల కీరమండలం

బుల మదమత్సరాగ్రహ సముజ్వలతల్ సడలించురీతి ను

త్పలదళ నేత్రయోర్తు సుమపల్లవపక్వ ఫలప్రకాండముం

బెలుచఁగలంచెగోరఁజిదిమె న్నులుదిక్కులవైచెఁ జెచ్చెరన్.

శ్లో. కేలంగైకొని పూవుగుత్తు లొకపంకజాక్షి లీలాగతిన్

బాలారత్నము నోర్తు వైవ నెద నంటందాకి వ్రాతెన్వెసన్

మోలన్ద తుక్కుచరీతి కోడి చరణాంభోజంబులం బెక్కుచం

దాలం దామచయంబు వేడుగతి నంతర్భుంగ నాదార్భటిన్.

శ్లో. ఈరీతిఁబలు దెరంగుల, నారీతిలకంబులిట్లు నాతికిశృంగా

రారామక్రీడాకల, నారతిచేఁ గాలయాపనము నేసి యటన్.

శ్లో. నాళికనాళాశనాళీ కనద్భూరి డోలీకృతోర్మిరింఛోలి సహిత

మంగీకృతాంభోజ భృంగీకృతాభంగ సంగీతమాధురీసంగతంబు

- శీతానిలకిశోర ధూతాంబుజ పరాగజాతాన్యతాష్ట దిగ్దాలకంబు
తీరామృతదళిభిర్న్యూరామలకదుభ్యి సారాగసుమనారి సౌరభంబు
చారుతరశీతలాంభః ప్రపూరమధుర, తానిరాకృతసురగో సుధారసంబు
గ్రోంచకోకాఘ కలకలారవ వికీర్ణ, మగునొకానొక కాసార మరసి చెలులు.
- గీ. అనిమిషామోదకర భువనైకభూతి, మంగళక రాజ్యరేఖాసమగ్రితయుఁజ
నాభిమత రాజహంస రథాంగయుక్తి, గలిగి హరుఁడనమిందు నాకొలనుడాగి.
- చ. వెలిజిగికట్టుపుట్టములు విప్పి సరి త్తటి నిల్చి పావడల్
పులినకటిప్రదేశములఁ బూని జతల్ గొని యల్లనల్లసన్
గొలనికిడిగ్గి రక్కుసుమకోమలు లంఘిసరోజయానకా
శలము ద్రప్పన్ ఘటింపఁ బెలుచం దదుపాంతమరాళ జాతికిన్.
- శా. ఈరీతిన్ సలిలాకరాంతరమునం దింతుల్ ప్రవేశించి యెం
తేరాజీవముల న్గలంచి తొగలం జెండాడి శైవాలన
స్త్రీరాజిన్ బెకలించి మత్తమఘపాలిం దోలి చంచన్మరా
శీరత్నంబుల బెట్టనిల్చి జలకేళీలాలతన్ గాలంగన్.
- చ. అపుడొకబోఁటి కాంచనమయంబగు కొమ్మున నీరునించి యొ
క్కసాలతిమీదఁ జిమ్మ నది గ్రుక్కనదోయిట మోముగ్రమ్ముచోఁ
జపలమ్మగాక్షి కేల్లవపసన్ దగి జాబిలిమున్ను గొన్న ని
ద్దపుకుచు లిమ్మటంచు నొగిదమ్ములు దామరికట్టెనోయనన్.
- ఉ. ఆయమృతాంశు బింబముఖు లందఱునీరము జల్లులాడినల్
చాయలఁద తుగ్గచాగ్ర ఘనసారమృగీమద కుంకుమద్రవ
శ్రీయుతమైసరంబు విలసిల్లెఁ బరస్పరమైతిగూడ గం
గాయమునా సరస్వతులకై వడి లోచనకాతుకంబుగన్.
- చ. అతులసరోవరోభయతటామల నూతనపత్రిశోరక
ప్రతితినవాంబుజా కరశరత్ప్రమదా నికరాసుబింబ సం
తతులెసఁగెన్ బరిస్ఫురితత త్తనురూప నికీర్తనోత్సవా
గతఫణిలోకయావతముకై వడిఁ జూపరికద్భుతంబుగన్.
- చ. జలకములాడి యిట్లు జలజాతముఖుల్ జలజాకరోపరి
స్థలికరుడెంచి చేలములు దాల్చి నెఱుల్లడియొత్తి కప్రపుం

గలప మలంది కన్దవలఁ గాటుకఁదీర్చి మృగీమదఁబునం
దిలకము లూని ఫాలముల దీప్తవిభూషణ భూషితాంగై.

సీ. అలకలునడిచూర్చె నగుణోష్ఠియొకతె మం బరమిచ్చె నొక్కయంబరవలగ్న
గూర్చెఁ గంచుకమొక్క కుండలిరోమాళి కమ్మపూసకులూసైఁ గొమ్మయొకతె
కజ్జలకచయోర్తు కాటుకనలరించెఁ బరిమళఁబిడెనొక్క పద్మగంధి
గుణరత్ననిధియోర్తు మణిభూషలునచె వీవనవీచెనొక్క పావనచరిత్ర
చంద్రముభియోర్తు నెమ్మైన జంద్రమలఁదె, బూనెనద్దముముకుర కపోలయొకతె
యొక్కలశకూన తెలనాకులొసఁగెఁగూర్చి, జననుతనయకు రేవతీతనయకపుడు.

శా. శాణోల్లీఘమనోజరాజ నిశితాస్త్ర శ్రేణిలూ నాఁబృథు
శ్రోణిలూ రత్నవిచిర్ర భూషణసమారూఢ స్వదేహద్యుతులూ
రాణింపన్ ఫలపుష్పకోరకరసపాఠింబన్జనానాతరు
శ్రేణీచ్ఛాయల సంచరింపుడు మనస్థేమానురాగఁబునన్.

చ. సాలపు వహించి నిల్చి రొకచో మలయాగమరుత్రిశోరసం
చలితతమాలసాల ఘనసారపటీర కదంబనింబమం
జులవనవాటి కాంతరవిశుద్ధసుధాకర కాంతకేళికా
నిలయసమీపమాత ధరణీరుహమూల సువర్ణవేదికన్.

గీ. నిలిది యచ్చట వెండిగిన్నియలమున్న, నించియుంచిన సుమనామణీరసంబుఁ
దరళమృగశాబకాక్షులు దాఁగివిత్రావి, యంతకంతకుఁ దన్మ్రనంబావహిల్ల.

ఉ. చానలలోన నొక్కయెలజవ్వని దిగ్గనలేచి కొమ్ముడిం
బూనినకమ్మ గొంవిరుల పుష్పాడిరాల బయోధరోద్ధతిం
గొనువడంక హాసలతికల్ చెదరన్ జరణాబ్జనూపుర
ధ్వానముతో నటించెఁ గనుదమ్ములు చెందోవచెల్వుఁ దాల్పఁగన్.

సీ. తొలుముగుల్ తెగనుండి తొరఁగుముక్తాపరంపరలు నాలతలకొంవిరులురాలం
గుసుమచాపమదేభ కుంభోచ్చలత్రేకు శాటినాఁబాలిండ్ల బెటచెదరఁ
జెంతమ్మిరేకులఁ జెదరుతేట్లన సోగకనువోయి మాడ్కి నల్లడలఁబాక
నుదురాజువలనఁ బెల్లుబుకువెన్నెలపోవు నామొగఁబున రిత్తనవ్వుగొలఁకఁ
బృథుపయోధరభార సంభృతిఁగలంగు, చదలనాకొను దీవసంచలనమొందఁ
గరపదాంగద ఝణఝణతాక-రమొలయ, మగువయొక్కతె నత్తిచెమదముకతన.

26746
హ. 3. 72.

చ. వెలదులు గొందఁజూసవపు విస్మృతిఁబాణి సరోజవల్లకీ
లలితరవంబు పొత్తున మెలంగని గీతకళారహస్యముల్
సలిపి రనేక భంగుల విశాలనికుంజ కుటీరవాటికో
చ్చలదళినీకదంబ సరసస్వన రంగదుపాంగసంగతిన్.

ఉ. ఆతలిరాకుబోడుఁ లిటులాసవహీనమదప్రభూతని
ర్హేతుకహాసవాగ్వికృతి నృత్తకళాదివికారభూరిచే
స్తాతురతన్ బ్రీచర్తిలి తమంతనలోఁజెలివూని నీరిక
న్యాతిలకంబుఁగన్దొనిపియంబునబల్కిరిమంజుభాషలన్.

ఉ. మానవతీ! సుధామధురమంజువచోరచన్దైకచాతురిన్
వీనులకింపుసాంపునొదవించుభవత్ప్రియకీరమిచ్చటం
గానమునిన్నుఁబాసితృటికాలముదానొకచోటికేగదా
యీవనికాదుశిఖిలపయింగనుపింపది దేమివింతయో.

క. సురద్రావియాటపాటల, సరసవిపంచీనినాదసంరంభములం
గరమలరంగమనమిటమదిఁగెరలి వనీభూజశుకసఖిత్వముకలిమిన్.

ఉ. వేచొకపుష్పవాటి కతివేగమునంజనబోలు నివ్వనినన్
కాటియ బూనిరిత్తవెదకంబనిలేదిటురమ్మవోదమా
యారడిచిల్కలన్ గలసి యంతటనింతటనుండుదవ్వలం
బాటదుకూర్చినీవువెనుపంబొడవైనదిగాననావుడున్.

గీ. దినదినము నావలనఫలంబెనసి వృద్ధి నలరి నేనెంతమాటాడనంతమాట
మగుడనాడ నదల్ప నేనెగిరిపడుచు, నటిగెవనశుకరాజి నెయ్యమునబొదలి.

ఉ. ఆనగరానియాస్మరశరా నలవేదనఁగుందు నాకునో
మానినులార ? యాచిలుకమాటలు నూదులువోలెనెంతయున్
వీనులుగాడిపాటు వనవీధులయందు విపక్షవృత్తిలో
నూనిమెలంగు దాని మనమూరకయుండక రోయ నేటికిన్.

చ. చిటుతతనంబు నాటగొలె జేతనపెంచిన ముద్దుజిల్గ న
న్దొఱఁగివిపక్షవృత్తి వెసనూలొగ్గనివోవ వనదుమాళిన
క్కఱఫలభంగ కాంక్షల మొగంబులఁ గోధరసంబుఁదాల్చి తా
మటిముటిఁగూయఁ గీరనివహంబెద నాయెడమైత్రిఁగోరునే.

- వ. అని పలుకు శశిరేఖం గమంగొని వయస్య లిట్లనిరి.
- చ. కడుపునఁగన్న వారి పయికన్నను బెంచినవారిమీద నె
కుడు బియ్యమండు) కాపునఁ జకోరవిలోచన యూరకిమ్మెయిం
దడయగ నేల నేవనమునం బెరచిల్గలగూడియుండునో
కడువడినీదుచిల్గ వెదకందగు బోదమటందుఁ బలుకుచున్.
- గీ. వనజవదనఁదోడికొని బోటికత్తియ, లచటఁబాసి మఱియు నాటతోటఁ
గలయదిరుగు శుకనికాయంబులో ముద్దు, చిలుకకానఁబడమిఁదలఁకితలఁకి.
- సీ. కృతకాద్రికూట నిర్గత నిర్మలాంభోర్భురీ తీరమాకందబృందమరసి
పరిపాకనిర్గళత్ఫలసమావృతదాడిమ మహీరుహ కదంబకములవెదకి
మరుదుచ్చలతేగ్రలి సరసీతటనమేరుఖర్జూర కదలికాగములఁజూచి
జలయంత్రనికట నిస్తులసాంద్ర గోస్త నీఘనకాయమాన సంఘములనెమకి
పొంచియెడనెడ జాజిపూఁబొదల మాధ, వీలతాదుల గొజ్జంగివిరులయిండ్లఁ
గలయ వీక్షించి యచోటఁ గలికిచిలుక గానఁబడకుని నెమ్మదిఁగలఁగిలఁగి.
- క, ఈచూటతోటలోపల, నేయెడఁగనుపింపదయ్యె నేవనమునకుం
బోయెనొ చిలుకం జతగొని, యాయాచోటులను వెదకనగు రాజిలుకన్.
- వ. అని బహువిధంబుల శుకాన్వేషణాయత్త చిత్తంబుల నమ్మత్తకాశిను లుండునంత
నక్కడ.
- ఉ. అర్జుననందనుండు నిశితాంగజ బాణవిషాదవేదనో
త్సర్జితధైర్యుడై చెలువదానుభజింపుచు నెందవోపల
స్ఫూర్జితవేదికం బొదలుచు స్మృతరంద రసోపషాక్తులన్
గర్జిలు చిల్గఁజూచె నుపకంత రసాలమహీజశాఖికన్.
- క. కనుగొని యబ్బురపడి ది, గ్గనలేచి రసాలభూయహాంతికమునకుం
జనితదూ) పరమాలో, కనజనిత నవానురాగ కలితాత్మకుడై.
- క. కీరములులేవె జగతి న, పారములు దీనితో శుభశీఁరేఖ
తారుణ్యలక్ష్మీ నెయ్యది, గోరంతసమత్వమూనఁ గొనకొన బెచటన్.
- క. బలకృష్ణులకిలఁగల రా, జాలు గానుకలుగ నొసఁగు శుకములుకేళి
నిలయాంతర మణిపంజర, ములనలరఁగ వానిచెల్వములుగనుగొనమే.
- సీ. దివిజాధిపతికూర్మజవరాలి కేళిమందిరపాలి జక్కెర దిండిపులుగు
ప్రసవకాయుక్తశాలి భామినీమృదుపాణి సారసాగ్రవిహార కీరమొక్క

- పంకేరుహాసన ప్రమదాసభాంగణ వరరత్న పంజరాంతరశుకంబా
రజితభూధరరాజ రాజీవలోచన నిలయఁబునమెలంగుజిలుకయొక్కొ
గానిచో నిట్టిసకలలోకప్రశస్త, రూపశుభలక్షణ కళాకలాపమహిమ
మహిమసలుదాని నండజనుండలమున, నవనిగనుగొంటి మేద్యగుత్సవముగాఁ
చ. అడుగులు గెంపుతాఁ గిలుకుటఁదియ లందము బచ్చితామెలుం
గెడలఁగఁదొక్కుటొక్కలపయి న్నలరంగు బలాశకోరకం
బడుగున దోయజాలిన ముఖారుణకాంతియుఁ జూచినెమ్మది
న్గడుఁబ్రియమావహిల్లఁ జిలుక న్వెసఁబట్టికొనం దలంపుచున్.
- ఉ. పొంచిరసాటభూరుహముపొంత వినిశ్చలదేహఁడైకటా
క్షౌంచలపాలి దానిపయినాని కరాంబుజ మెయ్యసాచియ
ప్పంచశిలీ ముఖోపముఁకుపట్టె సరోజమరందమాధురీ
ప్రాంచితవాగ్విశేష సముదారముఁగీరము సత్ప్రచారమున్.
- క. పట్టుకొనిగేలఁ గవ్వడి, పట్టి శుకము గరతలంబుపై నేరిచియీ
చెట్టువకువచ్చు కతమున, నిట్టిదిరాచిలుకఁ దొరకె నేమనవచ్చున్.
- చ. అనిమదిసంతసిల్లి చిలుకాయశుకానకు నిన్నునాదు సా
మృనికనుగొందు నాకుఁజెపుమా యిపుడెచ్చటనుండివచ్చి తీ
వని కెటనుండుదాన వనివార్యకృప న్నినుఁబోయవారలే
మనికి వసించియుండెదరు మానుగ నున్న తెఱం గెలుంగఁగన్.
- క. నావిని దూరితభయ పీ, డావిలమతి యగుచు నతని కనియెఁజిలుక రా
జీవమరంద మధురవా, చావైచిత్రి విలాససంగతిసెలఁగన్.
- గీ. వినుము నీ మేనమామకుఁనుఁగుపట్టి, చెలువనులపుట్టినిల్లు విశేషసుగుణ
వల్లికావాలయు సతీమతల్లికయన, వరలు శశిరేఖ పేరునీవెఱిఁగినదియ,
- క. యెన్నఁడుఁజూచినయది యో, కన్నులకానంబరసము గ్రమ్మఁగనీరూ
పన్నెలఁతనాటఁగొలెఁ గూ, డున్నీరును మఱచియెప్పుడును మదిఁగుందున్.
- గీ. అత్తెఱఁగెఱింగి చెలితాల్మి కత్తలంబుఁ, జిగురుబాకున నరవరజేసి మనసు
దూరి యభిమానవి త్తంబుఁ జూరఁగొనియె, నేచి మగటిమి వెడవింటిరాచకొడుకు
- ఉ. అంతములేనికూర్మి నిను నాత్మఁదలంచుచు శయ్యఁబాసి యిం
తింతనరానికంతు నిశితాశుగవేదనఁ బూనిరేబగల్

- జింతలవంతలన్ జివికి చేడియయొక్క తె కేళిమందిరో
పాంతవనస్థలిం దిగుగుఁ బల్మరు దైవముఁ దూరుచున్నదిన్.
- చ. అలికులవేణి యిట్లు విరహార్తి వనీసుమకుంజవాటిలో
సాలయుచునుండుదాని వెతఁజూడఁగనోడి మదాప్తకోటి ని
స్థలసిచరింపనీ యుపవనస్థలి కేవలదేగఁగాంచి కే
వలకృప నన్నుఁబట్టుకొనవచ్చినఁ జిక్కఁతి నీచుచేతికిన్.
- గీ. నలినలోచన చిన్నటనాటనుండి, కూరిమిదలిర్ప మధురోపహరములిడి
పెనుపఁబెరిగినదాన నేపెఱుకుకంబు, గాను వినుమయ్య యొక మాటకరుణతోడ.
- ఉ. చక్కెరవింటివాని నెకసక్కెము నేయఁగజాలునట్టి నీ
చక్కదనంబు జవ్వనము చందముఁ గన్గొని మోహమాత్మలో
నెక్కిని వేసుదానిఁ గరుణింపక లాఁతిగఁజూతురయ్య లో
నక్కట నీవెఱుంగవె నునంగుడు బేరజ మాట నెమ్మదిన్.
- మ. అనవినిక్రిడిపట్టి హృదయాబ్జము ఝల్లనఁ గీర రాజముం
గనుగొని పలుకునావలనఁగాదె మనోజనిశాతశస్త్ర వే
దన నలగోల దాలిచెఁగదా యిక నేగతి సైఁచువాడ నం
చనుగతమోహ దాహ వివశాత్మకుడై యతఁడంతకంతకున్.
- గీ. కన్నుఁగవమోహుఁడలయూదుఁ గడలుజూచు, సారెకుసురనునవ్వుసంచలనమొందు
గరముఁ జెక్కిటగది యుంచు దురవగాహ, నూనశరశాత శరదూయమానుడగుచు.
- వ. ఇట్లు దురంతకంతుశర సంతానవేదనాకాంత స్వాతుండై సుభద్రాచూనుండు
న్న సమయంబున.
- గీ. నీరజద శేషుణులు సుఖాన్వేషణాను, రాగ తత్పరంబు సుమారామసరణి
వచ్చుచోఁ దమమోల వివ్వచ్చుననుఁగుకొమరు కెంగేల రాజకీరమును గాంచి.
- క. కంజద శేషుణ తావక, పంజరకీరంబు గీడిపట్టి కరమునన్
రంజిలుచున్నది యిక వెద, కంజనదీక్షింపు కాతుకము దైవారన్.
- గీ. అని యనతిగూర, మునఁ జకోరాక్షులొక్క గుఱ్ఱగొఱ్ఱఁగిమాటున గొమిర నునిచి
మంజుభాషిణి యనునొక్కమచ్చకఁటి, నలసుభద్రాకుమారుఁడాయంగననుప.
- మ. చని యచ్చటఁ గిరీటిపుత్రిఁ ద్రిజగత్సంస్తవ్య చారిత్రిఁ గ
న్గొని కేలొడ్డి మరందబిందుమధురా నూనానులాపిపరం

జనమై పొల్చుభవతగ్రారాబురుహ రాజతీగ్రర మానీరి నం
దనకేళిగృహ పంజరస్థమది యిద్దాతీర్తి జరాజిందగన్.

క. ఆశుకవి ప్రవరావన, కాశలము వహించిదాని గైకొంటివిగా
నాశుకవిప్రవరావన. కాశలము వహింప నీకుఁగర్జమకాదే.

చ. నిరుపమకీర్తికథాత రజనీకర? నీకరసీమనీమనో

హర శుకమొప్పఁగాంచి మణిహాటక కాంచికలాప మానసాం
కురిత నిరూఢలజ్జమెయి గొజ్జఁగిపూబొద పజ్జఁడాఁగివే
గిరపడుచుండు జాలిగొని కీరమునేగొనివచ్చునంతకున్.

ఉ. నావలభేదిపాత్రకుఁ డనాహతమోహత మోనిమగ్నుఁడై
తావలమయ్యె మాటుగొన దానికి నేమి నికుంజవాటిబో
టీ వెస నాదుచూడ్కకి ఘటింపగదే జగదేకమోహినిన్
నావలవంతదీరఁగ మనంబునఁ గోరికటారఁజూచెదన్.

చ. అనవినిమంజుభాషిణి నృపాత్మజుడెందము సీరికన్యకా
మనవర్షురీనిమగ్నమని మానినిడాగిన తావుఁజూప న
ల్లన గనుసన్న నాతఁడు చలన్నిబిడేక్షణ చంచరీక పా
లినిగుడజేసెఁ బైపయిని లేమముఖాబ్జరసాను భూతికిన్.

చ. మునుచికురాంధకారమున మూఁగి వధూముఖికాంతి నిర్ఘోరిన్
మునిఁగికుచాదుఁ లూతగొని ముత్తరుల న్గన దూర్మికాచయం
బు నెనసియూఁగియూఁగి నునుపొక్కిలతామర దూరికఁగ్రమ్మఱన్
గొనకొనవయ్యె నర్జునుని గూరిమిఁకట్టి కటాక్షభుంగముల్.

చ. రమణికటాక్షవీక్షణ పరంపరలన్ ఝషపాలి యాన్యపో
త్తమపరిభాసితానన సుధాకరకాంతి సుధారసప్రవా
హమునకు నొయ్యనొయ్య నెదురై తదుదారకటాక్ష దృష్టిజా
లముబయికొన్న గ్రమ్మరి చలత్వమునన్ మునిగెన్ ద్రపాంబుధిన్.

చ. మఱియుననూనరాగ రసమగ్నత నవ్విజయాత్మజుండు ప
ల్మరుఁ దనరూపకాంతి సుకుమారతలన్ దిలకింపగొంకుఁ ద
త్తరమును మోహము నెప్పనఁగఁ దన్వికుచాంతర హారపాలికిన్
మెరయు బ్రియాంగవై భవసమీక్షణఁ బొంగుఁ ద్రపానతాస్యయై.

మ. అవనీపాలసుతుండుఁగామినియు నిట్లన్యోన్య సర్వాంగయు
క్త వయోరూపశుభాంక వైభవనీతూరాగ సంజాతమా
రవికారప్రతిరుద్ధ మానసములన్ రంజిల్ల సౌభద్రుఁ జూ
చి వధూటీమణి మంజుభాషిణి వచించెం బేర్చెనుదళోక్తఁగన్.

ఉ. రాజకులావతంస? యలరాజముఖీకుల రత్నమా కళా
రాజవతంస శాత్రువుఁ దిరస్కృతి నుల్పుత్పదీయరూపమున్
దేజము మున్నువిన్నయది చీప్తకటాక్షు నిరీక్షణద్యుతి
క్రీఁజెలువొందఁ గన్నయది చిత్తమున న్ముదమంకురింపఁగన్.

చ. చెలువకు నాటియున్నయది చిత్తమునీపయి నీయడుంగు గెం
దలిరులయాన దాని రసదాడిక మానువజీరు కాకలన్
గళవళమొందనీక కుతుకంబున వేగఁబరిగ్రహింపు మా
త్రులమముబోఁట్లుసంతసముఁ దాల్చుఁగఁగాలముఁ దోయి కెంతయున్.

క. అనవిని తెలయూని కరం, బున మెలఁగెడు చిలుకఁజూనిపోయదవే పెం
చిననారికడకుఁ బొమ్మని, నునుతొక్కలుగేలనిమిరి నూలొగనుబేర్చెమన్.

గీ. ఇప్టమృప్తఫలాళిసంతృప్తిఁదేల్చి, యంశుమదనూన మృదుగరుదంశుకంబు
నాశుకం బిదెకొమ్మనియతఁడుమంజు, భాషిణిక రాగముననిల్పెఁబ్రమదమెసఁగ

మ. చిలుకంగైకొనివేగ వీడొగ్గని భవచ్ఛిత్తంబునం బేర్చెమ ని
ల్పులతాతన్విపయి న్నృపాలయని యప్పుఁబోడి గొజ్జంగిప
జ్జలకేతెంచి త్రాపనతాస్యసుషమా సౌభాగ్యవద్దివ్యమం
గళమూర్తిన్ శశిరేఖఁగాంచి పలికెన్ గంభీరవాగ్చితిన్.

ఉ. కన్నియశీఘ్ర రూపజితకంఠుఁడు పాద్మనికూర్మిపట్టి యా
సన్నవనద్రుమాంగణ విశాలనికుంజ కుటీరవాటిలో
వెన్నెలతేని మానికపువేదికల నివిహరింపుచున్న వా
రిన్నికటంబునన్ మనకు నెక్కుఁడుజా గొనరింపఁగూడునే.

చ. అనిశశిరేఖఁదోడుకొని యచ్చటుఁబాసి లతాంగులేగుచో
ననిమిషరాజపాతుని కటాక్షునిరీక్షణపాళి నెవ్వడిన్
వెనుకొనియెం బయోజముఖి వేణినిబద్ధసుమప్రకాండవా
సనలకు మూఁగుగేళివనసంగతభృంగ కలాపమో యనన్.

శా. ఆరామామణి నీగతిం బ్రియవయస్యః దేల్చి యాత్మీయ కాఠి
తారాభ్యంతరకుంజవాటి సుమన స్తల్పంబునం జేర్చి చె
ల్వారం దారువసించి చెంతలఁ దదీయ స్వాంత సంజాతదు
ర్వారానంగరుజోపశాంతి కరవాగ్దేవిత్రి వర్తిల్లఁగన్.

చ. అలఘుసదధ్వవర్తన సమాదర మూని జగత్రియీనమః
కలన నినుండనం బొలిచి కాలగతిం దమిజన్మపద్మినిన్
గలసిన పాతకంబపరకంధిజల ప్రివిగాహనంబునన్
దలఁగఁగఁజేయ నేగెడు విధంబున నేగె దినేంద్రిఁడ డ్వైసన్,

సీ. సంఖ్యానటద్గిరీశ విభూషణాయత పణిఫణారత్న గభస్తులనఁగఁ
జరమాంబునిధిజల స్నానార్ధి మునిబద్ధ తీరదుఃకాషాయదీప్తులనఁగఁ
గంధినాయక మదోత్కటసామజోపరి సులితారుణ కుజచ్ఛాయలనఁగఁ
నధ్వగాహితజైత్ర యాత్రాసమారంభ రతిపశౌర్యానలద్యుతులనంగ
దృఢనియమతత్పరావనీదేవనికర, కరపుటిక్షిప్త విమలాఘృణాశరనికాయ
దళితమందేహ దేహరక్తరుదులనఁగ, జనమా నుతిజేయసంజ కెంజాయలడరె.

చ. కనుఁగొన నేనుపద్మినుల కైవడి దవ్వులనుండ కెప్పుడిం
పాస రెడుకూర్మిఁ దన్నెడలకుండఁగఁ జెల్లునె వాయుణీవధూ
జనితనవానురాగ వివశత్వము బూనె ఘనాధ్వవర్తియా
నినున కటంచుఁ గ్రమ్మఁజె సహింపక గాయ విచారశీలయై.

సీ. వరసమాగమవేళ నరసి రేచాన చన్ద్రవఁబూయుకన్తూరి కాంతులనఁగ
సాంధ్యనర్తనకేళి సవరించు మడిగాసుమల కేని కుత్తుకతళుకులనఁగఁ
గమలజాండవనంబుఁ గలయంగదిమ్మరు సమయసామజ తనుచ్ఛాయలనఁగ
నిజవిటసంకేత నిలయంబులకుఁబోవు నభిసారికలవసనాంశులనఁగ
గొల్లయిల్లాండ్ర వయసెల్లఁగొల్లగొనిన, మాయగొల్లని మైజిగి నూటుపటవి
జార చోరులు మిక్కిలి సంతసిలఁగఁ, గలయకల్లడఁ గటికీచీకటులు బొదలె.

చ. సరసిజముల్ ముడింగె మునుసత్పథవతకానుఁ డొయినుండుదాఁ
గరముల గారవింప సిరిఁగాంచి ద్విజేష్ఠరసానుబంధబం
ధురతల మించి యీకుముదినుల్ నగ నాధవియోగభిన్నతల్
బొరసితిమంచు బద్మినులు మూర్చికన్ములు మూసెనోయనన్.

- నీ. మందానిలవిఘాత బృందారకాపగా వినులడిండిరఖండము లకంగ
వ్యోమేంద్ర నీలహస్తోపరిస్థలదత్త సారహీరోపలచ్ఛవ్రులనంగ
సముదగ్గరిమిరాఖ్య యమువాతరంగిణీ రసములూ బెళుకుబేడిసలకంగ
నఖిలకందర్పక్రియాకాలవైద్య సంఘటితరసౌషధీఘటికలనంగ
రాజరజనీ వివాహసంభ్రమసముగ్ధ, సురవధూబృంద విరచిత శుక్తిజాత
రంగవల్లికలన నభోరంగమెల్ల, నాకగ్నింపుచుఁ దారకలలరెనంత.
- గీ. కువలయానంద సంధానకుశలతాభి. కాముఁడై వేగజనుబెంచు రాజువిడియ
నమరులెత్తిన పటకుటీతమన వేల్పు, తేని దిక్కునఁదొలితెల్పు గాననయ్యె.
- చ. గురుతరమైమదిం బెనఁగు కోర్కెగనంబు దయారుణమృతి
స్ఫురణమిషంబునన్ మెఱయ బూరితమఃకరిగర్వపాటనో
ద్ధురకిరణాఖ్య శాతనఖ ధూర్వాహమై యుదయాదిక్రూటభా
సురమగు మత్తకేసరికికోరమనన్ శశిదోచె నత్తఱిన్.
- ఉ. భారపువంతనూఁది కవబాసె రథాంగచయంబు దీక్షికాకా
కైరవరాజి సౌరభవికస్వరమై వికసించెఁ జీకటుల్
బేరెమునాశై పుష్పశర వీరుఁడు గార్ముకమెక్కుఁబెట్టెఁ జె
ల్వారె హరిన్నభోంతరస మాకలితంబులు బండువెన్నెలల్.
- వ. ఆసమయంబున.
- ఉ. కొన్ననవింటివాని విరిగోలలవాఁడికి నిండురిక్కరా
వెన్నెలవేఁడికిన్ గడఁగి వీచెడు వాసనగాలిదాఁడికిన్
జెన్నునొఱంగి సజ్జడిగి చేడియచెంగటి కన్నెమావి నీ
డన్నివసింపఁబోవ నచటన్ గలఁచెన్ శుకకోకిలధ్వనుల్.
- ఉ. అచ్చట నిల్వకొక్క జలజాకరతీరము చేరితత్పయో
జోచ్చలమ స్మరాళిపృతనోజ్వల గానరవంబు వీనులన్
జొచ్చిన నందుబాసి సుమనోగ్ధహ మొక్కటిజూచియుండఁగా
వచ్చునె దీనిలోన మరువాలిక తూపులయిల్లుగాదొకో.
- చ. అనివికహవ్యధావివశమైనమతిన్ బవమానధూత నూ
తన సుమవల్లిబోలె వనితామణి ద్రిమ్మరఁగూర్చి నెచ్చెలుల్
గనుగొనిచేతులంచొదవి క్రిమ్మఱఁదెచ్చిప్రసూనశయ్యపై
యునిచిన లేచియిట్లనియె సుగ్రులులంగని గొండలంబునన్.

ఉ. ఏచిసుఖాప్తిఁబాఁయక నిజేశులకాగినులందు నెప్పుడున్
బూచినతంఁగెడుల్ బలె విభూషణభూషిత దేహవల్లికా
రోచులఁబోల్చు కన్యకలురోయ స్మరార్తి గృహింప నింతగా
నోచితి మీరలూరక ననుంపెతలం దెరలింపనేటికిన్.

మ. దిలకింపం బ్రతిపక్షిరాచిలుక జాతిదేవీషి చైతుగిండు పూ
విలుచేదాల్పు సదామధువ్రత గుణాన్వీతుండు పాణింబు దా
యలు గాడ్పుల్ శశియంకకాడు పికమయ్యయ్యో గళగ్రాహి యి
బ్బలవదేవులలోన నెట్లువిహరింపన్వచ్చ నాబోటికిన్.

చ. ఎదఁజిగురాకుబాకు గదియించెద వెన్నెలచిచ్చఁజొచ్చెదన్
మృదుబిసతంతుజాలపుటురిన్ గళమూఁచెదఁ బుష్పధూళిభృం
గెద నతిసాహసాప్తి గమకించి తుషారవిషంబుఁ గోరెదన్
బిదప ప్రమానధన్వి శనభీరము నెవ్వ తెఱిఁదఁజూపునో.

మ. పలుమారున్సుమసీధువాని జనితాభంగో న్మదోద్వృత్తి వ
ర్తిలుచండాశుల బల్లుణంబున బగల్గేయిన్ జగంబంతటం
గలయంబర్వననంగభూతకృత సంతాపంబునుం బొంది తొ
య్యలి నిల్వోపక హామటంచు సుమశయ్యన్వారిత మూర్ఛదశన్.

చ. అటీముటి గబ్బిగుబ్బగవ హారలతల్ కదలన్ మెఱుంగుముం
గురులలికంబు గ్రమ్మ నెఱిగొప్పవయంగ నిడూగ్గునేడి వా
తెఱనలయింప గొంజెమట దేరఁగఁ జెక్కులఁబూవుపాన్పుపై
యొఱగినతేమఁజూచి యడరూనిన డెందములన్ సభీమణుల్.

క. స్మగపాణి సంభృతైక్షువ, శరాసనానిశ విముక్త సారశరాళీ
దురహోమూర్ఛితచేత, స్మరసీరుహ యయ్యె నకట నతియనిమతీయున్,

చ. చివురులఁబాదముల్బాదవి చేతులుదమ్ముల నొత్తికన్నులం
దొవలనమర్చిబాహువుల నూత్నమృణాలికలూన్చి గబ్బిచ
న్గవ విరిగుత్తులాని సిరిగంధము మేననలంది చెక్కులన్
దవిలిచి చంద్రఖండములు దన్వికెఁ జల్వలు గూర్చిరంగనల్.

ఉ. ఆరమణి నుగఁచాగ్రినవహారమణి స్మగశాసిదోరసి
కూరమనోజదాణతతిఁ గూరినభారపునంత జల్వలం

గూర్చి కూర్చి చెల్వ లొకకొంతయడంచి సువర్ణరత్న శో
భారుచిరోన్నతాసనముపైఁ గదియించి వచించిరత్త తీన్.

క. తరుణి మనము మెప్పింతము, మరుఁ జాపగుణీకృత భ్రమరు సుశుభ్రస్తో
మరులచ్చికొమరు మణిదా, మరుచిరు నతిసుందరున్ సమర్పల ననుచున్.

చ. మలయ మరుత్రిశోరహతి మవ్వఁపుఁదేనియజాలువారు మం
జులసుమకాయమానమునఁ జొక్కఁపుఁగపఁపుఁ దిన్నెమీదస
ల్లలిత నవీనసారసదళంబిడి యందుమృగీమదంబునన్
వలపులఱింటినాని చెలువంబు లిఖించి విచిత్రవైఖరిన్.

మ. వరసౌభాగ్య కళాభిరామ రతితద్వామాంకమం దావహిం
చిలుగుస్వామి సుధాంశులన్ సరస నాశీతానిలవ్యాళ భు
క్పరభృతీగ్రమరాళభృంగముల నొప్పన్ మోలఁ జిత్రించి పం
కరుహక్షీ సఖులిట్లు సమ్మదసమగ్ర స్వాంతలైయంతటన్.

క. సముచితభక్తి శ్రద్ధల, సుమశరు నావాహనాది హాదశపూజా
ప్రయుక్తుని జేసివారొ, క్కమోగిన్ గుమిగూడి లేచి ఘటితాంజలులై.

చ. శరధసుతాసుతాయ సుమచాపధరాయ రతీశ్వరాయ శం
బరమథనాయ గంధపవమానమ దద్విరదాయ పాంధసం
హరణ చణాయ లోకభయదాద్భుత విక్రమభాసురాయ సుం
దరతరమానితాయ మదనాయ నమోనమయందు మోక్షుచున్.

చ. అగణితభూరికాంతుల శరాసమున నివిషజాతసంగతిం
దగుగుణమూర్చి యందు సుమనఃస్రియబాణము సంఘటించి ము
జ్జగ మరుదందఁగా నిజభుజస్ఫుటశక్తి సమగ్రతన్ ఘనా
ధ్వగపురము ల్మ్రదించు నను వర్ణనఁజేసెద మీశుగాస్మరా.

ఉ. ఏమెడ లేరెచాపధరు లిద్ధర నాఘనులొండు రెండుగా
చేయుదు రెంత నేరుపది చెన్నగు గన్నులవింటఁ గమ్మలూ
సాయక మూని రెండొకటి సల్పఁగజాలిన నీదుకొశలం
బాయజుడైన నెన్న నసమర్థుఁడు లోకులఁ జెప్పఁనేటికిన్.

క. అని బహువిధముల నాకొగ్గి, న్ననవింటివజీరునిట్లునయసముచితవా
క్యనిరూఢిబొగడుమగువలఁ, గనుఁగొనిశశిరేఖ పలికెఁగనలుమనమునన్.

ఉ. పీలిగుజర్మమైత్రీయు మఘాన్మదవృత్తియుఁ గాంచినట్టిచం
దాలులఁ బల్లుణంబుఁగొనియక్కట తాను నిజైకధర్మమున్
జాలఁగొఱంతచేసికొని చానలనేఁచ ననంగభావమున్
దాలిచియున్నవీనిఁ దగునాకొనియాడ మృదూచితోక్తులన్.

వ. అనియమ్మరునుద్దేశించి.

చ. ఉరక మనోజ నీవెదిరి యుగునిఁ దన్నిటలాంబకాగ్నిచేఁ
దొఱఁగిశరీరము న్మ్రుటలఁ దోచితిపాంథజనాఘవృద్ధిలో
మఱిరతిపుణ్యకర్మమహిమంబుననో యటుగాక మునిగిగి
మ్మ్రుటపారఫాలనేత్రాభిమన్యుజనుల్ బ్రతుకంగ నేర్తురే.

ఉ. టకమలాయతాత్మ డభిలాషను డాతనినూతివౌటనే
నీకుసహోదరిన్ వెలియ నేరక మార? కడంగి నన్నునీ
లోకములోన మానికులలో నొకదానిగఁ జూచి యేఁచినన్
నీకరకాద్మకంబు యుదినిరసనూనటు నేశపింప నే.

క. కామిని పలు దెరగుల న, కామిని నిటుదూరిదూరి కమనీయకళా
స్థేముని సోముని సుగుణ, స్తోముని వీక్షించి పలికె సాలసికమదితోన్.

మ. సుమనస్సంతతిబోవుచుం గవలయాస్తోకానుమోదంబునెం
పమరంజేయుచు సత్పథాభిగమనవ్యాపారసర్వజ్ఞమా
భిమణిశ్వుప్రభలన్ మదారిదళ నాలీడప్రభావంబునం
గొమ్మరై రాజన చంద్ర? నీవబలలం గుంధింపనర్హంబొకో.

నీ, నిన్నొదలధరించు నీలకంఠరునకు హాలాహలజ్వాల గ్రామిలుఁజెంత
నినుఁ గన్నుగానొనర్చినభౌమ దానవరిపునకుఁ గార్చిచ్చు మింగుఁజెంత
నినుగర్భమున వహించినపయోరాశికి బాడబజ్వలనసంభరణమెంత
నిను దండఁజేర్చిననీరజనీహృదయే శున కనలప్రవేశమెంత
మహివిషంబునకు విషంబు వు దవంబు, నకుదవంబు బాడబాగ్నికినిబాడ
బాసలమవగ్నికినిగ్ని వజ్రమధన, చల్లదనమేలనీ మేనల్లుసీల్లు.

చ. అనయమునన్ వియోగుల దయారహితాత్ముండవై మధింపఁజెం
దికలుషంబు వేర నతినిష్ఠురమైన మహామయంబునం
దికదిగమున్ గృహింపుచును ధీరతదక్కి కళావిహీనతం
గొనకొనె దుర్విహింసకులకున్ దురవస్థలు రాకమానునే.

- గీ. సరసిజారాతి దుస్సహవిరహభార, పరవశ స్వాంతయై యిట్లు బహువిధముల
దూలనాఁడు సరోజాక్షి మోలనిలిచి, రమణుల త్తటి నాముతు రాజుగూర్చి
- చ. అలసుమనోనువృత్తి మధుసావళికిన్ బలుగాకిమూకవ
ర్తిలిపొడవైనమూఁగకు శృతిస్రియవాగనుభూతి మానితా
త్యలఘుత చంచలాత్మునకు నలదఁగఁజేయుచునిమ్మహావనీ
స్థికి ప్రభుండవై తగువసంత? నెలంతలా నేచుటొప్పునే.
- గీ. చల్లదనములకెల్ల నాస్పదమవీవు, ప్రాణబంధుండవఖిల ప్రపంచమునకు
మారగురుతల్పగులగూడి మానవతులఁ, గొండలమువెట్టదగ దోరి మందపవన.
- క. బాలికలనేచుపాతక, శీలుండవునీవటంచుఁ జెందినకినుకన్
నాళిక భవుమనిన్నొక, మూలన్ బడ్డవైచె నురగముల కశనముగాన్.
- మ. ప్రితిపక్షస్థితఁదాల్చి కోధముదలిర్ప నోమ్రమునన్ మాటమం
చితనంబింతయు లేక యీఘనతరుల్ జేకొన్న నానాఫల
వ్రతతన్ భంగమొనర్పచున్ దిరుగుకీరవ్రాతమా ! యేటికి
శతపత్రాయితనేత్ర సాంకవతనూ సౌరభ్యనర్తింపఁగన్.
- క. ఓకలకంఠిక సతినీ.వేక గీవముగ మెలఁగియేఁచఁగరానే
లా కన్నెఁజేయుచుఁ బలు, గాకులజతగల్గెనీకుఁగాని గుణమొగిన్.
- గీ. మానితాతనుమధుర ధర్మంబు గుఱుద, పటచిసుమనస్సమూహ సంపద హరించి
యెప్పుడుఁ గుజశ్రమెత్రిచే నింపెసంగు, మధుపములకేల జెలిమిద మమతగలుగు.
- చ. సరసిజగంధులిట్టాలు వసంతమరుద్భుక కోకిలాదులన్
బరువిడిచూరిచూరి విరిపాన్పుసయిన్ వఱయింపఁజేసియ
న్నరిసుతు సౌకుమార్యసుగుణప్రిభా కథనానులాపవి
స్ఫురిత ముఖాంబుజాతలగుచున్ దనరార ననంతరంబువన్.
- గీ. రాజుకరపీడచేఁ గుంది రహిఁదొలంగు, పద్మినీసంతతికి నాత్మభర్తరాక
మునుఁజెలియఁజెప్పవచ్చినయినునిదూత, చొప్పుననుపూర్వదిశ వేగుఁజాక్కవొడిచె.
- గీ. జలజములువొంగ గలువలచాయగుంగ, రాజబింబంబు చరమాంబురాశిఁగుంగ
సింధురాజవ్యరతిర్థయి చ్చిన్నవారు, ణీపయోధరహీర కలాపమనఁగ.

ఉ. కోకమువిందు బద్ధములకుం బ్రియభర్త మురారిదక్షిణా
 లోకము వేదసంపుటము లోకహితుండు విభాస్వదంబర
 శ్రీకమనీయభూషణము చీకటికిన్ బగవాఁడు దోచె బం
 ధూకసుమద్యుతిన్ జెగడు తోరపుకాంతినినుండు తూర్పునన్.

చ. మనసిజబాణసంచలిత మానసయా శశిరేఖ నెచ్చెలుల్
 వనముననుండ నీక కొనివచ్చి విచిత్రమణినికేతనం
 బున విరిపాన్పుజేర్చి నరపుత్రకధారచసానులాపకా
 లినులయికాలయాపనము లేమకు సల్పుచునుండి రంతటన్.

ఉ. భాసురమయ్యై గేలివనపాళివిదూరిత పాంథమానసో
 ల్లాసము శీతలానిలవిలాసము జాతలతావళీపరి
 త్రాసముగోమలచ్చకశరగ్గ్రిత పద్ధితాంగ జైక్షవే
 ష్వాసము గేకినీరుతిరిరాసము నౌ మధుమాస మెంతయున్.

మ. తలిరుంజాయల సంజకేంపాదవె మొత్తంబైన పూమొగ్గడు
 క్కలదాల్మించె మదాళిమండల గరుతాగ్తి చ్చటాధ్వంత మ
 గ్గలమయ్యెన్ శిశిరతుభాస్కరుఁడు గుంకన్ కమ్మపూఁదేనె
 మందలమెన్ గాపితె పాంథచక్రిములు జైత్రాబ్జప్రబోధంబునన్.

మ. వనలక్ష్మీన్వరియంపుచో ద్విజకులవ్యాహారమంత్రంబులన్
 వనవేదిస్థలిపై బలాశకళికావహ్నిం బ్రతిష్ఠించి నూ
 తనమాధ్వీకృతధార మాధవుఁడుదా తప్రీతిఁగావింపఁజే
 రొగ్గనఁదోడ్తోదిశలావరించె మదవదోలంబఘా మచ్చటల్.

చ. శృతిహితవాగ్విభూతి పరిశోభిమహావని మండలద్విజ
 వ్రతతులనూనమాధవు కృపన్ సకలేష్టఫలాప్తిఁగాంచనౌ
 శృతిహితవాగ్విభూతి పరిశోభిమహా వనిమండలద్విజ
 వ్రతతులనూన మాధవుకృపన్ సకలేష్టఫలాప్తిఁగాంచవే.

నీ. కప్పుపెన్నెలులయ్యై గండుతుమ్మెదబారు లొరపుగల్లుననంటు లూరులయ్యై
 నురుచిరాధరమయ్యై నరుణబింబఫలంబు నవకోరకంబులు నఖములయ్యై
 గబ్బిపాండ్యయ్యై గమ్మపూసత్తులు వనరుహంబు మనోజ్ఞవదనమయ్యై
 తుకపికారవములు నూక్తివైఖరులయ్యై మృగుపల్లవంబులు పదములయ్యై

బాహులయ్యెలతాతతుల్ బ్రసవరజము, గురుకటీరనిబద్ధదుకూలమయ్యె
నాసయయ్యెను సంపంగినవవనేంది, రాజ్జనేత్రకు నామనియకావనమున.

మ. మునుఁగూర్చెన్ సుమనస్సమూహమున కామోదంబు నత్యాదృతిం
దనిపె న్మాధుకరావళిన్ బహురసద్రవ్యాప్తి శుక్రిత్యుత్సవో
క్తి నిరూఢద్విజపాలి నీప్సితఫలాధీనంబుఁజేసె న్మహా
వనివాల్లభ్యమునన్ వసంతుఁడు దయావర్ధిష్ఠభావంబునన్.

చ. కలితవనక్షమావలయగంధ నిరంతరరాగయుక్తిఁ జె
న్నలరెడు పల్లవాన్వితమై యలగొమ్మలు వుష్పగుచ్ఛపా
త్రలఁ గలకల్లుబోయ వెసఁద్రావి మదాప్తినుదాత్తగీతికా
కలననటింపుచుండు నళిగాయకకోటి మధుస్త్రియంబుగన్.

చ. ఆదృతిఁదావులంటుచు రజోంశుకమూడ్చి మరందసాత్విక
స్వేదముగ్రమ్మగా మధుపవృత్తసితేతర రత్నదామక
శ్రీఁదగుదీవచేడియల చెన్నగుళొవ్విరిగుత్తిగుబ్బలన్
మోదమెలర్పసోలు విటముఖ్యులఁబోలె మరుత్కొరముల్.

చ. మలయసమీరణాబ్జ రిపుమాధవులున్ సహాయులై
కెలఁకులరా మరుండు పికకేకిగళస్వనకాహ శార్భటుల్
వెలయుశుకాశ్వమెక్కి వెడలెన్ బధికాహితదృగ్భయానకో
జ్వలసుమనశ్శరాసనసుసంఘటితామ్ర దళాంకురాస్త్రుఁడై.

ఉ. హైమజలంబులన్ జలకనూడి కటిధృతధౌతచేలలీ
లామహనీయులై పరిమళద్రవమూని ప్రపుల్లమల్లికా
స్తోమముకంఠదేశములఁ జొన్నిమనోహరభుక్తిదేలియా
రామములన్ సుఖింతురు పరస్పరవాఁఁచు భోగులత్తటిన్.

వ. ఇట్లఖిలజనానంద సంఘానకారణంబగు నకుఁ-సుమాకరంబున నొక్కనాఁడు.

మ. అసదృశదృశరాతిభీమబల భీష్మాదిత్య పుత్రాద్యశే
షసుహృద్బంధుభటావళుల్ గొలువఁగా జంభద్విషత్పూర్ణభో
గసమృద్ధిం గొలువై సువర్ణరుచిరంగ న్మంటపక్షోణిను
ల్లసిలం గౌరవరాజు కాతుకవిలాల స్వాంతుఁడై యత్తటిన్.

చ. సలలితఖడ్గశోభితుని సాంకవగంధ విభాసిగండమం

డలుని శిఖాధివాససుమనస్తుత గైరికసానురాగు న

త్యలఘువినుత్న రత్న కటకాంచిత పాదవిలాసు భూనిభృ

త్తిలకముఁడాసి కాతుకమతిన్ వనపాలురు గేలుమోడ్చుచున్.

చ. ధృతివిజితాసుహృద్వసుమతీ! సుమతీ! సితకీర్తిధూతరా

జతగిరిశంఖ! యేరికి వశంబగునే సుమనోధివాసభా

సితసురసాల విస్ఫురణఁ జెల్వగునిర్మల నాప్సరస్తతిన్.

క్షీతిఁజెలువొందు నందనముఁగేరెడు శేలివనిం గణింపఁగన్.

క. నాశీకనాళపారణ, పాశీకమనీయపక్షపవమానచల

న్నాశీకయుతమదాశీ, నాశీకలగ్నితీర్తి నలరుగొలఁతున్.

కవిరాజవిరాజితము.

శ్రీరుచిరసారఘన సారకరవీర తరువారములు భూరితరసారభములం గా

సారసరసీజ సముదాగ మఘపూర మద గౌరవ వికారసువిహారిమఘలిమ్మగ్నిం

దారవనినోదముల హరిహిమవారియుత సారఁబలతీరములజారుతరనూనా

గారములచేరువలఁదోరపుసమీరణకిశోరములఁ గేలివనధారుణి జెలంగున్.

చ. మృదులసరోరుహ చ్ఛద హరిణ్మణిభాజనరాజివాఃపృష

త్సదమలనాక్తి కంబులిడిజక్కఁగఁజెందొవచేతులూన్ని ష

ట్పదయువతీసుగీతికలపైఁబయినారతులెత్త గోరుచుం

డుదురనువాసరంబును నినుండనినీకు వనోర్విఁబడ్చినున్.

చ. పనిఁబడినత్పథంబెనసి భవ్యతరున్ సుమనోభిరామతన్

గొనకొనియుండ వానియలగొమ్మలనంటినపల్లవవ్రజం

బునొగలఁజేయుచున్ బుతువిభుండనుపంగవనస్రిగూవళీ

ఘనభటసంఘమున్ వెలయుఁగా జెకుమా కలనిస్వనార్భటిన్

మ. లలి లాలించి మరుద్విటుండురుశుకాలాపాళిగేళీ వనీ

నిలమాంతర్గతవల్లికానవపురఁధీఁజాతిగుచ్ఛస్త నా

వళిపైవ్రాలినశీనఝంకృతుల రవ్వంబెట్టి యూటాడుము

గ్ధలుప్రోధాధికభావసంగతులెఱుంగన్నేర్తురేయెచ్చటన్.

ఉ. భూపవరేణ్య కేలివనభూపవమానకిశోరసంచల

న్నీపవనీపరాగతతి నిర్మలఘర్మలసత్పుధామయా

ద్వితీయాశ్వాసము.

- భోపలవేనికన్ దొరసియుండు వియోగులకంగ జాతసం
తాపనివారకంబయిని తాంతసుఖించిడుచండికానిశన్.
- ఉ. కూడికెలంకులన్న మచుకోయలబోయలమూక నాదువా
దోమగ వాడికొవిర్విరులతూపులమొత్తముపచ్చవిల్లుచే
దోమగఁ దానదృశ్యత గుదుర్కొని శంబరభంజనుండు వే
టాడువనోర్విసర్వగమృగాతులమన్ భయమావహిల్ల గన్.
- మ. తలిరుంజాయపసిండిపూతల సముద్యతోగ్గెలవ్యూహకా
హలనాదార్భటేఁ గీరతోరణ సమూహవ్యాప్తివా తోద్గళ
తగ్గళికామాక్తికరంగ వల్లికల హృద్యంబైవనీవీధిభూ
పలలామాఢ్య భవత్సభాభవన సౌభాగ్యంబుఁ దెల్పురజుమీ.
- క. ఇనధామభవత్రేశీ, వనధారుణిఁ బొగడు నేస్సు వరలదుగరళా
దనధాత్రాదులకైనవ, చనధాటిన్మ్రుత్తుబోటిజనులకువశ మే.
- క. అనివనవిభవము బొగడ న, వ నిరుసమానోక్తికలన వనపాలురుదా
వినివిని పటుసమిదవనీ, వినిహతరిపున్యపుఁడు రాజవీరుండంతన్.
- క. ఆధోరణాగ్రాణి నిజా, జ్ఞాధారణకుశలుఁడై లసజ్జగతీభా
రాధారసప్తకులగో, త్రా ధర సమశక్తిబంధురము సింధురమున్.
- ఉ. చెంగటఁ దెచ్చి నిల్పఁబొలిచెంగటదానలురత్నమిత్త సా
రంగము బుష్కరాంబుకణగాజి నిరంతరరాజమాన సా
రంగ ముదగ్రోణరుచి రాంకవదీప్తకుఢాభిరామ సా
రంగ మనూనకౌతుక తరంగిత సర్వజనాంతరంగమై.
- మ. ద్విరదోత్తంసము నెక్కి చెచ్చెర ధరిత్రీమండలాఖండలుం
డతుదెంచె న్దుధరక్త రాంకవరుచిసాగ్రించ త్తటితాగ్రింతి బం
ధుగదానోదకవృష్టి ఘీంకృతిరవానూన స్ఫురద్గర్జఁ జూ
పరకాసింధురమ భ్రీవిభ్రీమముఁ దెల్పం దాఘనాధ్వంబునన్.
- చ. కరిచరణోద్ధతిం బుడమిగ్గిక్కదల న్నిజకేళికావనీ
సరసిఁజనంగమోలఁదగెఁ జంపక పుష్పరజంబు గంధపుం
గకువలియవ్వనేందిర తగం దనుడాయఁగవచ్చు తేలికిన్
గరమనురక్తిమున్నుపథగాఁగనకాల శుకమంపెనోయనన్.

ఉ. ఆనరలోకలోకహితుఁ డాశ్రితచక్రమనోనుమోద సం

ధానక రాత్మతేజ మహితక్షీతి భృత్తిమిరాపనోదఁ

బై నవపద్మినీసముదయంబురింపఁగఁ డాసెఁ గేళికో

ద్యానమనూననూన నిక రా సవమాద్యదళీనగానమున్.

ఉ. డాసిగజంబుడిగ్గి నికటదుగ్రమ హర్మ్యవిటంక సంగతో

ద్భాసిలతావధూజనము భవ్యతరద్విజలోకవాక్యపా

లీసహితంబుఁ గామది దలిర్చెడు భావిఫలప్రదీపితో

ల్లాసముతోడఁ జల్ల విరుల న్నిజమాళిఁ బ్రణాళిపాణులన్.

క. ఆలోకనములుగేళివ, నాలోకన కౌతుకంబులై వెలయ ధరి

త్రీలోలాక్షీ రమణుం, డాలోవనిలోనికరుగ నపుఁ బ్రియమునన్.

క. ఆరామపాటురందోకఁ, డారామాఁగ భవమూర్తి కనియె నఖండ

త్మారామాధిరమణగను, మారామావనివిలాస మతిముద మొదవన్.

సీ. ఇవినుత్తరోలంబ మృదుగీతికాలంబ నవలతాంతకదంబ భవనపాళు

లివి రసాలపటీర హింతాలఖర్జుర కరవీరఘనసారతరువరంబు

లివి మానసమరాళ యువతీగరుల్లోలజలజోత్పలవిశాల సుసులతతు

లివి మాధవీకుంద మృదుమల్లికాబృంద నిరుపమానమగంద నిర్భుజరంబు

లివి సుధాకర కాంతాతిహృద్యవేది, కాసమావృత సరిమళా ఖండవకుళ

సుమరజః పుంజములటంచు సూక్తికలన, నవనివిభునకుఁ దెల్పునయ్యవసరమున.

మ. సరససమీరణాంకుర వశంబునఁ గంపితయై మరందశి

కరనవఘర్మవారి దొలక నివ్విరిదావులఁ గొమ్మయోర్తు వి

స్ఫురదళినీ కటాక్షములఁజూచుచు నూనపరాగచేలయై

సరసకురావిభుండలరెఁ జారుఫలస్తన భారనమృతన్.

మ. మహికాంతుం డిటులాత్మకేళి వననీమావైభవాలాకనో

త్సహనుండై మృదుమల్లికాసుమలతా సౌరభ్యలక్ష్మీ వల

త్సహకారదుగ్రమవేదిపైనిలిచె శశ్వద్గంధవాతాంకురా

పహృతాధ్వశ్రీముఁడొచుఁ జెంగటవనీపాలుం దనుంగొల్వఁగన్.

వ. అంత.

సీ అనువుగా మస్తకంబునజటాజూటంబు గురువిందమకుట విస్ఫురణఁజూప

నిటలస్థసురఘనీతట మృత్తికోర్ధ్వపుండ్రీలత చందనరేఖి చెలువుబూన

- మైవన్నెదొరసి వత్సోవనమాలిక ల్నవతారహార గౌరవము దెల్పఁ
గటిమండలీబద్ధ ఘనతరైణేయంబు గురుచిత్రపరిధానగరిమమెఱయ
ననిలమేశన సప్తస్వరానుగీయ, మానమృదుతంత్రీ కానీతమహతిఁదాల్చి
నాకముననుండి నారందుండరుగు దెంచె, రాజసంబున గౌరవరాజుకడకు.
- క. రాగనినారదముని యను, రాగనిమగ్నత్తుడగుచుఁ బ్రవిమలమణిశో
భాగురుపీఠి నలమహా, భాగురుచిరమూర్తినునిచి పార్ధివుడంతన్.
- క. సముపాత్తభక్తిమెయిన, ఘృణముబాద్యమొసంగి కుశలమారయుచు మహా
ద్యముఁబారదరుచిమునిస, త్తముఁబాధోధిశయనాంఘ్రి తత్పరహృదయున్.
- మ. లలితారూఢతపః కళాసురుచిరాలంకార మానీశ్వరో
త్పలినీమిత్ర! దృగుత్పలాత్సృకతఁ గూర్చంజాలె నీరాకయె
దులకుంబోవుచు నిందువచ్చితి మహాత్ముల్దర్శనం బిచ్చుటన్
ఫలమత్యంతముఁబొందెగాదె మముబోట్లన్ ధాతిని హింపఁగన్.
- చ. సమధికభోగభాగ్యములు సాగరజాధరజాధిపాధివా
సముల జవాసవాసవ నిశాంతము లాసురయక్షకిన్నర
ప్రసూఖజగంబులున్ దిగధిరాజపురంబులు దావకాభిగ
మ్యములుగదా! గదాధరపదాంబురు హస్తతిపూజనాదరా.
- ఉ. ఆదరణీయవైభవ సమన్వితమైనది లోక మెద్దియో
నాదరహాసభాసివదనంబున నమ్మునిపలుక విశ్వధా
త్రీదయితేంద్ర! యెల్లడలఁదిమ్మరి మానవలోకపీఠుణా
మోదరసంబుచిత్తమున మున్నుదయింపఁగడిగి యొక్కచోన్.
- శా. త్మోకాంతాధిప! గాంచితిం ద్రిభువనైకస్తుత్యసామాజి ము
ర్వీకంతార్పితహారనాయకమణి శ్రీఁబోల్చు మాణిక్యశో
భాకీర్ణాలయగోపురావరణ హర్మ్యద్వారకన్ భక్తరా
జీకళ్యాణ కరప్రదీప్తగుణ లక్ష్మీద్వారకన్ ద్వారకన్.
- ఉ. కాపురమప్పయోధినునుకాన్పున కాపుర ముజ్వలన్మ్రణీ
గోపురదీధిష్ఠగిత గోపురమున్ మదకాలకూటరే
ఖాపుర మర్థిరాజదలకాపుర మాపరిపూర్తికసాటిగా
నోపురహింపఁగఁ దదున్నతిఁ బన్నగ భర్తజాలునే.

ఉ. భాసురవజ్రకోటి రుచిభారధురంధరమై యసంఖ్యరం

భాసురసాలకానన సమంచితమై బహుదానరత్నరా

ద్వాసితమై నితాంతగురువర్గనిబోధిత నీతికాటప

త్వై సాబగొందు ద్వారవతి కాసురరాజపురంబు సాటియే.

ఉ. ఆనగరంబు సాటిముద మాన గరంబు జగంబునందు నే

గానగణించి శ్రీవిభునిగా నగధారి ముఖంబు దత్త-ధా

గానగరిష్ఠమై యలరంగా నగభేదను వీటనుండి నే

గానగనేగదా మనుపుగాన గణేయదయామయాత్ముడై.

క. డాయనరు బెంచి మునివరు, డా!యనఘ యటంచు నన్ను నర్చవిధులం

బాయనికతూహలతనా, థా యని బద్ధాత్ముడేయఁ దలకొని నేనున్.

నీ. మొగులుచాయలవాని బగడంబు జగడంబుఁ దెగడుకెమ్మోవి సోయగమువాని

వెడఁదవక్షుమువాని వెలిదామరల నోమఁగల సోఁగకనుదోయి చెలువువానిఁ

బసిఁడిపుట్టుమువాని బలురక్కసులపెంపు నలయింపునలయింపు టలుగువానిఁ

దళుకుచెక్కులవాని నెలసంచు నలయించు మురిపంపులేనవ్వు మోమువాని

గొల్లయిల్లాండ్రయిండ్లలో గొల్లలుగను, జున్నువెన్నలు ముచ్చిలితిన్నవాని

గొలుచువారలతలపులో మెలఁగువానిఁ, బచ్చవిలుకానితండ్రి వాకుచ్చిపొగడి.

ఉ. కాంచితి శౌరిచెంత మణికాంచికలాపకనత్కటీతటి

కుంచితవార్ధికాంచి నలికుంతలఁగాంత లతాంతగుచ్చకో

దంచదురోజమండల దృగంచలచంచలతా ధరీభవ

చ్చంచలఁ బల్లవాధర రసాధర కాంచనగాత్రి నొక్కతెన్.

క, కనుఁగొని మునుఁగొనియాడుచు, దనుజవినిర్దళన! వనజదళనయన! ముకుం

ద నగోద్ధర యీకుందర, దన యేదఁపతులకూర్చితనుజాతయొకో.

క. ఆవనజాక్షుఁడు మునికుల, పావన! యిది నీరికన్య భవ్యవయశీ

లావణ్యధన్య సుగుణల, తావాల సతీమతల్లికాభరణమిలన్.

క. కుందరదన శశిశేఖయ,నం దనరు సుమా విధాతృనందన యననా

నందమిరవొంద నానక, దుందుభినందనుని యాజ్ఞ దొరకొని నేనున్.

క. జలనిధివేలారశనా, వలయాధిప నిన్నుఁజూడతచ్చితి వినుమా

గలదొకహితోపదేశం, బలఘుతరా మోదమొసఁగు నది నీమదికిన్.

బ. పలువుర యక్షుకీంపురుష పన్నకెన్నర రాజకన్యల

న్లలితవయోవిలాస శుభలక్షణధన్యల నాకలాకకాం

తల నసితాలకాంతల సదా వసుధాధర! జూచినాడ నే

చెలువల సీరికన్య తులఁ జెప్పగఁజూపఁగఁజాలనెయ్యెడన్.

క. జలజారిషోడశాధిక, కళయలకాధిపునవాధిక నిధానము బూ

విలుతుని యారవబాణము, జలతంగైకొననిమెఱపుసకియదలంపన్.

ఉ. కుత్తుకబంటినీటఁ దమిఁగుండి వివర్ణతఁ బంకసంభవో

ద్వృత్తి సదా వినీతియ వహించుటఁజేసి లతాంగివక్త్రసం

పత్తికి సాటివత్తువనఁ బక్తము జాలదుగాని సౌరభా

యత్తము సంతతద్విజకులాస్పదము న్వరసంబుగాదొకో.

చ. కలికికచాళిశోఁ బెఁగింకంధరము నుక్తఖివర్ణహీనమై

తొలఁగక గబ్బిగుబ్బగవతో నెదిరింపఁగ బల్మి నెత్తుకొం

చలపుఁ బోవఁగా నదిగళాంగకవైఖరిఁ దాల్పఁబూని పె

గ్గిలి యటవెనకఁమున్నయి తగెన్లలనాముఖలక్ష్మీప్రాప్తనన్.

క. చెలితను జఘనోక్తి స్మిత, ములు మోముమెఱుంగు మొత్తములుపన్నెలతో

నిలతో గోయిలతోవె, న్నెలతో నెలతో దురంబు నెరపు న్వరపున్.

క. తమ్ములు వికాసలక్ష్మీ, దమ్ములు నయనములు పారిదమ్ములురుచిభే

దమ్ములలరు నెఱికురులు ప, దమ్ములు మృదులారుణ చ్చదమ్ములు చెలికిన్.

క. ధరమేచనుగవ ధారా, ధరమే నెఱిగొప్ప నవసుధాలహరీ బం

ధురమే వాతెఱ సిం, ధురమే యానంబు సాబగు తోయజముఖికిన్.

సీ. రజనీచరునకును ద్విజరాజత మధుధరులకు నతనుసుధర్మగుణత

చిరతరామోదలక్ష్మీ ప్రమానసంతతి కరులకుభువనహితానువృత్తి

జలజాతములకు శాశ్వతహంససంగతి చంచలాళికి ఘనాశ్రయవిభూతి

పల్లవతతికి భవ్యతరులతోఁబొందు కుముదంబులకు రాజసుముఖతాప్తి

గొమ్మమోమురీవి క్రొమ్మడిజిగిగోళ్ల, సాగసు జన్నదోయిసాబగు బదవి

కాస మంగదీప్తి గరతలరుచినేత్ర, కాంతిగరిమ బూనుకతనఁగలిగె.

క. కమలారిబింబసంపద, రమణీమణి వదనసుంద రత్వముఁ దెగడున్

గమలారిబింబసంపద, రమణీ నయక స్తనాధరంబులు దెగడున్.

మ. మునుపదాప్తతఁగాంచు నెమ్మొగము సొంపుఁ జూడలేకచ్యుత
త్వవిరూఢి నిలసిల్లఁగాఁ బృథుకుచద్వంద్వంబు జక్రిత్వ మొం
దెనువోడ్తో మెలుగాకుగైకొని మధుద్విద్భావమోష్ఠంబు గాం
చెను దాహానితకేశపాళి సుమఁస్నిగ్ధత్వ మబ్జాక్షికిన్.

ఉ. కొంచె మబెట్టులొర్చెనొకొ గొప్పచనుంగవ వేగుఁగొను దీ
వంచఁజేరనీవు నడకలో చలదృష్టిబెడంగు మీలన
మిఠ్రంచు గలంచు దుమ్మెదల మేచకరోచులఁ గప్పకొప్పు గొ
మిఠ్రంచు నతిక్రిమించు జిగిమించు తనూలతసంచుబోటికిన్.

సీ. బహుశార్తిఁగృశియించుఁ దుహినాంశు చింబంబు పంకాప్తిదనరారుఁ బద్మపాళి
నిలఘనాఘనసంజ్ఞ నెలయువారిధరంబు గవఁబాసితోలఁగు జక్కవలదోయి
విషసహావిరూఢి విలసిల్లునమృతంబు వడిసుల్లబడికూతలిడు దరంబు
దుదలనీరసములై పొదలుపల్లవజాతి మెఱసితోడనడంగు మించుదీవ
నెట్లుసరిఁజెప్పవచ్చు మృగేక్షణాస్య దృక్కచపయో ధరాధరగీరికాంఘ్రి
తనులతాకాంతి వైభవోదారతలకు, శతధృతికి నాఘజాధరపతికినైన.

చ. చెలి శృంగారరససమీపంతి యనఁగాఁ జెన్నొందు నొకానిచో
దళుకు నేవనలిసొంపుఁ జూపులు గుచద్వంద్వంబు నూగారు స
ల్లలితాంఘ్రినో నతనాభి ముత్తరులు నేలా తెల్పుఁ బల్మారులై
వల వాళ్చార ఁధాంగ భృంగ జలజా వర్తోర్మికా స్ఫూర్తులన్.

మ. షీతిపైకాళిమగోస ముజ్వలతయున్ శ్రీసొంపువేణీకటి
శ్రితులొంద న్ననకాద్రిధర్మగరిమన్ జూపట్ట బద్మాసన
స్థితి జెల్వొంద హరిత్వమూనఁ గుచలక్షీత్ర చంచలాలోకనా
నృతమధ్యంబులు బోటిమే నమరె మూర్తిత్రయ్యనూనాకృతిన్.

ఉ. అంగనకొప్పు కందమున కంద మొసంగు మెలుంగురంగులన్
జంగునజౌకళించు మెయిసంచు గట్టితటిలీల నే. నే
లంగల దూరుసౌ రనటులన్ దరమున్ దరమాగళంబు జూ
పంగ జవాలు వాలుగల నారడిఁబెట్టు నయారె సారెకున్.

సీ. తరళాక్షివదనంబు సరసిజంబనరాచె లేబల్కులు మరందలీలఁ దేల్పుఁ
గుసుమకోమలి బొమల్ గొసరివిండ్లనరాచె జూపులు బొణవిస్ఫూర్తిఁజూపఁ

ఋభోఽడిసాకిలి పుష్కరంబనరాచె వళులు దరంగల చెలువు నింప
వనిత బాహులు కల్ప వల్లికలనరాచె గరములు కిసలయ స్ఫురణ నెరప
నతివనెటిగొప్పగార్మోగులనగరాచె, యెడలిజిగిసంచుకొమ్మించుటొరపుఁబూనఁ
జెలువ చెలువంబుఁబొగడ నీక్షింప శేషు, నకునగారికి గాక యేరికిఁ దరంబె.

సీ. మొగు లాకసంబుఁ సంపఁగిమొగ్గ దలిరులు గచమధ్య నాసికాకరతలములు
మీలు జాబిల్లి మేల్చుసిఁడి నెన్నెల నయనాననాంగ మందస్మితములు
గెంప నంటులు రాజనంపుపొట్టులు జింద మధరోరు జంఘా గళాంగకములు
బుడమితేనియపొన్న పూబొంగరంబులు శోణివాఙ్నాభి వక్షోరుహములు
మొల్లలరనెలవిండ్లు దొమ్ముదులుగొన్న, నలు మెఱుఁగుటద్దములుదరంగలురదాళి
కభ్రుకుటికర్ణకరరుహ గండభాగ, వళులు వాక్రువ్య భవ్య లావణ్యవతికి.

ఉ. శంపలసానబట్టి కరచాతురిఁ దద్రజమూని యందునై
లింపవిలాసినీ తనువినీధకళాతతి మేళవించి చ
ర్చింప సుధాకరామృతముజిల్లి యజుండు రచింపఁబోలు నీ
చంపకగంధిఁ గానియెడఁ జానలకిట్టివిలాసమబ్బునే.

ఉ. ఆశుభవాణి కాసతికి నాగుణలక్ష్మికి భర్తగాఁబ్రజా
ధీశుఁడు రాజమాళి యసదృక్ష్పబలారి దరాంకమూర్తి నా
యాశల గీర్తి జెల్లలినట్టి పయోధిపరీత విశ్వధా
త్రీశుఁడు జాలుగాని గణియింప నృపాలక మాత్ముఁడోపునే.

గీ. రాజరాజ కుమా రాజరాజ రాజ, దుకుతరసురూప దృఢమతి చిరయశోభి
రామునకు నీదు పట్టి కారాజవదన, రమణఁగూర్చుట శుభమగురాజరాజ.

మ. సుమనోధర్మ ధురీణతామహిమ జక్షూరమ్యసౌభాగ్య ల
క్ష్మీ మహిన్నన్నతిగాంచుఁ నీతనయరాజీవాస్తు రాజప్రితి
ప్రమదాసన్నిభ శోభనాంగి సుగుణప్రాలంబనా పూర్ణచం
ద్రముఖిం గూర్చుట కాంచనంబునకు సౌరభ్యంబు చేకూరుటల్.

క. ప్రమద మెసఁగనే తత్కా, ర్యమవశ్యము జేయునది ధరాధిప సందే
హము వలదిండుకయుఁబ్రయ, త్నమునం దోడగుఁదనంత వైవంబనుచున్.

ఉ. అంబురుహాసన ప్రభవుఁడతని కిక్కరణిన్ హితోపదే
శంబొనరించి వీడ్కొని భుజాపరీణితవిపంచికాననా

- దంబు రమాధిపస్తుతి సుధారసముల్ గురియంగనాక లో
కంబున కేగెనంత మహికాంతుఁడు సంభ్రమితాంతరంగుడై.
- ఉ. భూరివినీలశైలమునఁ బొల్పుగుగాములఁజేఁడు బోలెనా
సారసరోజరాగమణి సంయుతమాళికిరీటహార కే
యూరపదాంగదద్యుతి సముజ్వలుడై కరి నెక్కి సారెకున్
నూరెలవందిమాగధులు నూత్తులఁబేర్కొనవచ్చె వీటికిన్.
- ఉ. వచ్చిపురంబుజొచ్చి మదవారణరాజము డిగ్గి సచ్చితా
రచ్చవసించి బంధుబుధరాజిఁగనుంగొని కౌరవేశ్వరుం
డొచ్చును లేనికూర్మి దనయొద్దకు డాసివిధాతృనూతి వా
కుగ్గించిచందమెల్లరులకున్ వినిపించిమఱేమి నావుడున్.
- క. గురుభీష్ములరాతిమనో, గురుభీష్ములు గురునృపాలకునకనిరి మరం
దరసౌపమసరసొత్తుల, దొర సోదరులెల్లవినఁగఁ దొడరెడువేడ్కన్.
- క. అవనీధవ యాదవ నీ, పవనీనవనీరధరుని పాలికి సుగుణా
ర్జవ నీతి కుశల భావుల, నవనీదేవులను బనుపనగు సతినడుగన్.
- చ. అనజనభర్త సాఘజనతాభినుతాతతధీఘరీణులన్
ఘనవసుధాసుధాశన శిఖామణుల నృనిపెంగుతూహలం
బున హరినీలరత్నమయ చూషణపేటికి సానుమత్సరభే
దనపురరాజవైభవ లతావనవాటికిఁ గల్పివీటికిన్.
- గీ. పనుపమానవేంద్రుఁడనుపమానవచో వి, శేషశేషఫణులు క్షితిలింప
మణులుసత్వరముగఁ మహిధరఘనదరీ, వనరురీపదమునఁ జనుచుజనుచు.
- సీ. గాంగేయగిరితుంగ శృంగసంపదఁ దెల్పు ఘోరరాజమణివిభా రూఢిమెరిసి
సురపురిఁదలపించు సుమనఃపరంపరాభినవరంభోద్భావ ఘనతఁగాంచి
కైలాస శిఖరివైఖరిఁ జాటు ద్విజరాజ చూడాకలాప భాసురతమించి
పాథోధిరాజ సౌభాగ్యంబునూదించు గమలోదయవిలాసగరిమ నెనసి
లసదనుపమాన మానసలక్ష్మీజూపు, రాజహంసవిహారగౌరవముఁ నొంది
యౌరపన్నగతల్పుపురాగ్రగణ్య, మనుచు, బొగడుచుం గౌతుక మంకురింప.
- ఉ. అన్నగరంబు భూతి పవిభృన్నగరీతులనఁ జెలంగు న
ప్పన్నగవైరి వాహపరిపాలితమైన బురంబులాని కు

ద్యన్నగరాజధీరమతు లవ్వసుధామరు లేగియొక్కచో
నున్న గదాధరాగ్రజు సమున్నత సౌధముఁగాంచి వేడుకన్.

క. తాలాంకు వినీలాశ్మవి, భాలాలితమైన మనికిపట్టిదికాదే
యేలాబాలారుణరుచి, జాలాంచద్వారపాలజన మిటునుండన్.

క. అనియూహించి శరద్ధున, ఘనతాభినుతాంచితాపఘను హలధరుఁ గాం
చి నితాంతార్చాకలనా, జనితాంతః కరణకుతుక సరంభమునన్.

ఉ. ధీలతికాలవాల బలదేవ కురుక్షీతిపాలమాళి నీ
పాలికి నేమబాలశశిఫాలఁ గుమారిక వేడఁబంపె మ
మాల్లసమానసూనవి శిఖానుపమాకృతి కాత్మసూతికిన్
హాళిదలిర్పఁగాఁ బరిణయంబొసరింపు తెలంపు పెంపునన్.

గీ. అప్సడమివేల్పులిటులాడ నప్పు డమిత, సముద్రముగ్రమ్రదననెమ్రనమ్మనమ్మ
రాసురార్యగ్రజుండు ధరాసురాగ్ర, గణ్యులకుఁ బలెగ్ర వచననైపుణ్యమలర.

క. ధరణీజనజాతసమా, దరణీయైశ్వర్యధుర్యతా మహనీయుం
దురణవిరోధి జయశ్రీ, వరణసముత్సహుఁడు గౌరవప్రభుఁడరయన్.

మ. ధరణీభృన్మకుటాగ్రత్న కిరణోదంచత్తులాకోటి సు
స్థిరదోర్ధూరుదిత ప్రతాపవిజయ శ్రీమేటి విద్విణ్మహీ
వరభూభృచ్ఛతకోటి యాన్యపతికెవ్వాఁ డుర్విపైసాటి భూ
వరకోటింగొమిరం దదాత్మజునకీ వచ్చు న్మదిన్మచ్చితిన్.

క. అసమానరూపయశోవన, అసమాన గుమారి మత్కులమణి సుగుణమా
నసమాననీయమదిసం తస మాన గురుక్షీతీందుఁ తనయునకిత్తున్.

ఉ. రాజకులాగ్రగణ్యుఁ డట రాజద శేషధరిత్రికెల్ల రా
రాజఁట తత్కుమారునకు రామ నొసంగుట కలఁటె మాకును
త్రేజితశోభనంబుగలదే యని వస్త్రవిభూషణాదులం
ఘాజఘటించి యాద్విజులఁబుచ్చెఁ గురుక్షీతిపాలు పోలికిన్.

క. ఆనుప మహీసురపుంగవు, అనుపమకౌతుకతరంగి తాత్మకులై దం
తినగరికరిగి జవోద్వృత్తి నగరిపువిభూతి గురుపతిం గనియంతన్.

క. రాజకులాంబుధిరాజ !ధ, రాజనపరిపాల వినయరాజన్మతి యా
రాజవదన నిచ్చెదనని, పూజలఁదనియించి బలుఁడు పుత్తెంచె మమున్.

క. జని హాస్యపీయశుభదవ, చనలీలాగరిమ దెలుప శత్రువనహుతా
శనకీలాగ్రిహ కౌరవ, జనపాలాగ్రిణి కదంబు సంతస మొండెన్.

మ. తనుజాతన్ జనతాభినంద్య సుభగత్వి శ్రీసమన్విత నూ
తనరంభన్ హలి రాజరాజజున కుద్వాహమజేయన్ దలం
చిన చందంబు సుభద్ర దా విని మనశ్చింతాదురంతప్యథా
వనతాస్యాంబుజయై మురాసురమదధ్వంసిన్ వెసన్ డాసినన్.

ఉ. కాదరిపుధ్వజండు కనకాంశుకదీప్తలసచ్చతుర్భుజం
డాదరి సోదరిం గని సమాదరణీయ మృదూక్తి బలుగ్గ శా
తోదరి! తావకాననపయోజ మయో జిగిఁదూలి ముంటగ
న్గోదరి లేనివంత బెనగొన్నది నీమది నిక్క- మారయన్.

చ. అన మును సీరపాణితనయన్ సనయన్ శుభలక్ష్మణోదయన్
మనసిజరూపమాన్య సభిమన్య సమిజ్జయశోభిమన్యఁగూ
ర్తునని వచించె నిష్పడు కురుక్షేత్రభృద్వరనూతి కేదలం
చెనట మనయి లో వనటజెందదొకో వసుదేవనందనా.

చ. ఆననబోడి నూరడిలవాడి జనార్దనుఁడా ప్రలంబమ
ర్దనుకడకేగినాకవనితా జనతాభినుతాభి రూప్యశా
లిని దనయన్ నయప్రణయలీలల మున్నభిమన్యకేల గూ
ర్తుననివచించి తిష్టడు కురుప్రభు నూననకేదలంచితే.

క. భువనాధీనుశచరిత యా, దవనాయక నీతలంపు దా నెటిఁగిగుణా
ర్ణవ నాఁదగు సోదరిహృ, న్నవనాళికమునఁ జింతనాటి కలంగున్.

గీ. మునుసుధీజనంబు నినుసుముఖితనెన్న, బలుకుసూక్తి నిలిపిప్రబలశక్తి
మనసుభద్రసుతుసకును సుతనొసఁగిన, మనసు భద్రమగుసుమా! హలాంక.

చ. అన హలపాణిపలుగ్గ చతురబ్ధిపరీత మహిలఁగాంగి యె
వ్వని భుజపీఠినిచ్చలు ప్రవర్తిలు నాతఁడు మేటి తత్తనూ
జునకుం గుమారి నిచ్చటయెకోభన మంగనఁ గన్నవారికిన్
మనసహజాతపట్టి యభిమన్యఁడు దాదృశుఁడే గణింపఁగన్.

చ. అనవిని శౌరి నూరిజనతావనతా ఘనతాభిరాముడం
త నరుగుడెంచి లొకవిదితా ముదితా ముదితాశ్మిఁబూనితో

చినగతి విన్నవించితిని చిత్తము మెత్తదనంబుబొంద ద
య్యకఘనకీకనీదు తలపాహలపాణి ఘటింపఁడారయన్.

క. అనుజాత వినుము యుష్కృతనుజాతమణిన్ వరింపఁదగినవయశీ
మనుజాతరూపగాతుగ్రిలు, మనుజాధిపసుతలు గలరు మహిలోఁ బెక్కుల్.

ఉ. మన్ననమాని రూపమహిమన్ ననవిల్తుని గేరునీకుమా
రున్నగవైరిపాతుని మరున్నగధీరుఁ బరాభవిం చెఁగా
యన్నయమాద్యహుండు దనయన్ నయశాలినొసంగ డంచుజిం
తన్నలిసేయకంగన యెడ న్లలినాదెస చైదిజూడుమా.

క. అనిదనుజాహితుఁ డనుజా, త నిజాభ్యంతరమణి సదనమున కనుపం
జని తామరసాక్షిమనో, జనితాకులతాతిపరవశత నటబొదలన్.

సీ. ఎదలసీఘమదంబు బొదలఁ గమ్మనిపూవుబొదలఁ ద్రిమ్మరు తేటిరొదల కదరి
మొలక మామిడిఫలమ్ములకు మూఁగు శుకాళికలకలధ్వనికేఁ బెనగ్గలకఁబూని
దళముకొన్న మహీజదళములంబైడు పికదళముమోతలకు గొందలముఁ దాల్చి
యతులపంకజనాళరతులమించు మరాళతతుల క్రింకృతుల కుడద్దనడలి
యసమశరవీర ఘోరసాయకనికాయ, వేగనాస్పదహృదయుఁడై విజయతనయు
డనుపమా రామసీమా విహారమెడలి, కనకమణిమయ మందిరంబునకువచ్చి.

సీ. కీలుకాఁడెడనేయఁ గెరలిన ర్తనలీల బ్రతిసీరనంటిన ప్రితిమయనఁగ
నెరయబర్వములసంధితమంబు గప్పిన కమనీయతరర జ కిళయనంగ
దరలనిఘోరసంతమసాను గతతాపమున గాసిబడిన పద్మినియనంగ
ఘనతరమధుసమాగమ దర్శనవివర్ణ తావాప్తిగనుజాజితీవయనఁగ
దెలివుగోల్పడినిజమనోజలరుహంత, రావృతనితాంత నిబిడచింతామయార్తి
నొగిలి చేష్టారహితయై వినూత్నరత్న, భర్తృమయపీఠి నున్నసుభద్రఁ గాంచి.

మ. తిలకింపన్సుమనోమనో హగకళా ధిస్తానమై తారకా
లలితశ్రీనిధియై సదాకువలయొల్లాసంబుఁగావించు నీ
విలసద్వక్త్ర సుధాంశుమండల మనావిరూఢత శోభాసము
జ్వలమై యున్నది యేమిహేతువిది యాశ్చర్యంబు డెందానకున్.

చ. ఉదతనయుండు భర్తృతనయుండు మహాబలజుండు విక్రమో
ద్యదుగుభుజుండు సంయదభియాతి కులూనిలచక్రీ శక్రీదు

- రక్తద రిపురాడ్యముల్ యము లరణ్యమహి స్సఖులమ్మనీదు నె
మ్మది కిటువంటివంత పొడమంగత మెయ్యది యమ్మనావునున్.
ఉ. మంధరధీర ! ఘోరరణమధ్య సరితుభితార్య నీక? నీ
కుందరళాయతాక్షీ నవకుందరద న్నరదబ్జసన్నిభా
స్యందనపట్టి నిత్తునని సద్విభులౌ సుగుణాంబుధుల్ ఖగ
స్యందనముఖ్యులెల్ల విననాడెహలాంకుడు శైశవంబునన్.
- చ. అతనిశుభప్రసంగమనఘా! మునుగొంగుపసిండివోలె నం
దతనయు నాన మానసమునం గడునమ్మినదాన నే ననా
రతమిపుడాశ్మజం గురువరప్రభునూతికి నీదలంచి కొ
న్న తలఁపునేనెఱింగి మదినాటిన వంతఁ గృశింతునావుడున్.
- గీ. పాండురాజసుతులు పాండురాజసుతుల, కీర్తినిధులుగాన నార్తిబొదల
జలకఁజూచె మనల హలపాణి దీనికి, మదినివగవలదు మానుమనిన.
- చ. మనసిజరూపకాంతి మహిమ న్మహి మన్నసమస్తబంధుస
జ్జనమతిఁగన్న కూర్మియనుజా తనుజాగ్రణి కీక యన్నయ
న్యని సుతఁగూర్పఁజూచిన సహోదరి లోదరి లేని వంత నూ
లొగను టిదియబ్రమే జగములోఁగల కట్టడినా నతండనన్.
- చ. సిరికెడయై లతాంగి తనచెన్నుదొఱంగి హృదంతరవ్యథా
భరవినశాంగియై రవిగభస్తిఁ గుముద్వతిబోలె బుట్టినిల్
జొరఁదగదొక్కవేళ విధిచోదితయై చొరబారె నేని నె
వ్వరు బ్రియమాచరింపరులవంబిది లోకముపాడిమాడుమా.
౪. హలపాణికిదలఁపా కురు, కలపాలునిపట్టిపైఁ దగులొగనఁగ నయో
కులపాళికవీవిందుల, నిలపాటిగఁ జూతురే యనింద్యచరిత్రాగ్రి.
౫. జననావాస సుఖశ్రీ, మనసాస న్బోరయ కింక మదిఁబాండుసుతా
నననాళిక విలోకన, మనసాసక్తి నమెలంగుమా సుకృతనిధి.
- మ. దృపదాధీశ తనూజభూజన నుతారూఢక్షమాపి ప్తి భ
ర్తృపదార్చకలనాభిజాత చిరకీర్తింగాంచ నెంతేయర
ణ్యపదాపత్తి సహించితాదృశ యశఃఖ్యాతి స్ఫ్రికాశింపరా
దె పదార్వన్నెపసిండి పజ్జిమణితో దీపించినట్టివిలన్.

- క. అనికరిగమనసుభద్ర వ, చనచతురిమగరిమ దేల్చిశరహేతిశరా
సనకవచ ధురీణుండై, కనకవససు నగరివెడలఁగాఁ దలఁచిమదిన్.
- ఉ. రమ్మని తల్లి కోమల కరమ్మని వార్యగతిం బెమల్చి ఘో
రమ్మగు చిమ్మచీకటి దరమ్మణుమాత్రము లేక ధైర్యసా
రమ్మలర న్భయంకరశరమ్మరిపోసి కిరీటిపట్టి దూ
రమ్మతి భీమసత్వనికరమ్మగు కానకు నేగియుద్ధతిన్.
- వ. చనిచనిచుందట.
- నీ. సదమలాంభఃపూర సంస్థలనోన్మత్త కరటిఘీంకరణ విస్ఫురితఝషము
పరిపక్వకీచక తరుగళన్నూత్న ముక్తారాశిధవళిత త్కృతలంబు
దశదిక్పరత్సణాధరఫణాంతరభవ్య రత్నకాంతిచ్ఛటా భ్రాజితంబు
దవహుతాశనశిఖాగవ్యామానాశేష చందనాగరుధూపసంకులంబు
భూరికుసరాగ్ర నివసన్మయూరనికర, కృతరవాపాంగ సంగతోద్గీతశబర
నీలకబరీసుగీతికానిరుపమాన, మతిభగూనక మొకయరణ్యంబుఁగనియె.
- చ. గనుగొని భూనభోంతరము గ్రమ్మినసంతమస్యంబులో వినూ
తనజజనీ తనుగృతి వితాననిదర్శితకాననాధ్యుండై
ఘనతగ్నైలకూటకటకప్రకటాటన జరతుమండలీ
నినద విజృంభణంబునకు నెమ్మదిభీతిల కాతఁడగుచున్.
- మ. హరిపాతుండొక మఱ్ఱిఁగన్గొనియె నుద్యద్భూతభేతాళశా
త రథచ్ఛేదిత దేహికుక్షిగణితాంత్రశ్రేణిగా స్ఫుగ్ధురీ
ప్రవిలిప్తచ్ఛధగుచ్ఛబంధుర మదభిప్రాం శుశాఖాచయాం
తరనీడస్థదివాంధగుధ్రముఖ నానాపక్షి సంరావమున్.
- గీ. కనియటవసుంధరాజాని కరము వెఱుగు, గొని వటవసుంధరాజంబు గొంతఁబొగడి
తతుఁగటచ్చాయ నాయమదనదుమేలి, జిలుగుదువ్వల్వ పఱచి వసింపఁజేసె.
- క. హరికొదవునుపేక్షాహల, హళిక వసింపంగనయ్యెనర్థకళారా
డళికకుఁ బాంశునృపతికో, డలికకటా ! యీనిశిన్ వటదుగ్రిమమునెడన్.
- క. జగదారాధితు హలధరు. దగదారడిఁబెట్ట విధిక్రతంబపిలంఘ్యం
బుగదా దీనికిమది నె, వ్వగఁదాల్చగఁజనదున్పతియనశ్యము వలయున్.
- గీ. అనిసుభద్రపట్టి యని సుభద్రమగుభు జాశుగాసహార్వి నాశుగాప్త
తులితవిశిఖమూన్చి బలితంపు ధృతిపెంపు బొదలవటము మొదలఁగదలకున్న

క. తరసాదనకులపతికా శరసానిభుజాగ్రదండ చండబలుఁడు సు

గగసాహసుఁడు ఘటోత్కచు దుగసాధగనుల్యదేహుఁడు వసించునటన్.

ఉ. ఆనిశనానిశాటుఁడు హితావలితో లలితోరువికృతు

శ్రీనెరయన్ నలుంగడఁ జెరింపుచుఁ గాననవాటి మేటివి

లాగనిసుభద్రపట్టియొడగాంచి వటుక్షీతిజాంతికంఠునం

దీనడిరేయినెవ్వఁడొకొ హీనరుండిటనున్న నాఁడొగిన్.

క. సవనాశనాళికిమదీ యవవావనిచాయడాయ నలవియెవీనిన్

భువనాప్తజుఁడుమహానస భవనాగత శశముగాఁ గృపన్ నాకొసఁగెన్.

గీ. పృథులదంష్ట్రాభినిహతి మేనెల్లవచ్చి నల్లఁద్రావెద బలలఖండములు గడుపు

నిండమెసవి చిత్రగతులఁ దాండవంబు సల్పెదనటంచు ననివార్యకౌర్యగరిమ.

మ. అసదృగ్దేహమలీమసద్యుతులతో సంభోదగర్హాసము

ల్లసదాభీలరవంబుతో శతకరాళస్ఫారదంష్ట్రాస్ఫులిం

గసమాక్షీర్ణభయంకరాననముతో గ్రవ్యాదనుండేగుచెం

చిసుభద్రాసుతుజూదిపల్కె వికటాక్షీణాగులాపంబులన్.

క. ఓరీయెవ్వరు జేరగ లేరీవనవాటి ద్రాసలేశముగొనకీ

వీరీతిరేచెరించెదు పూరీకృతధీరతాసమముజ్వలమత్తవై.

క. అనివేలుపునొరమనుమని గనుమని వెన్నురము ముష్టిఘాతమున వగ

ల్చిన వడి నపుడుకరచియ య్యనఘాత్తుం డెరచిదిండి నరచేనడచెన్.

క. అరచేజరచిన గడుని వ్వెరచే నుసురనుచు నుద్ధవిడి బలుమొనలం

గరచినర క్కసుపైక న్నెరచే నరుపట్టి పలికె నెగసిన కినుకన్.

క. పరిణాహశక్తినికమల్లఁ జాతిపొధినడచి లావనిచెద ని

న్నరుణాత్మజచరణార్చా, కరణాదరణైక హృదయ కంజాతునిగాన్.

వ. అనిమతీయు నవిధింబున నొండొరు లుద్దండ కోదండ దోర్దండ పాండిత్యంబులు

మెఱయ సమీప తరుషండ శిలామండలంబు లన్యోన్యపదఘట్టనంబులఁ జూర్ణం

బులుగా శరభము శరభము పుండరీకము పుండరీకము కరి కరి హరి హరి దొడరు

తెఱంగున నుత్తమాంగంబున నుత్తమాంగంబును భుజంబున భుజంబును దగుల్చుచు

బాహుదండంబులఁ బీడింపుచుఁ గూర్పరమ్ముల గుమ్ముచు జానువులఁ బొడుచు

చు నఖంబులంజించుచు బదంబులఁ బదంబులు బెనిచి ధరణికొడ్డిగిలం దోయిచు

గడువడిఁ బిడికిళ్ళనడచుచు బెడిదంపు టడపుల వెడలు రక్తంబులందోగి పుష్పితప

శ్లోకదుర్మమంబులం బురణింపుచుఁ బెట్టలకలుట్టివడఁ బరస్పరజయేచ్ఛల భండ
నంబు నేయుచుండ నాసమయంబున.

మ. నిదురంగూడిన నీడఁజాలక శంకుంతీసంతతుల్ పెగ్గితెం

జెదలెన్ భూభరణాహివిస్ఫుటపణీ శ్రేణీమణుల్ గోత్రముల్

గదలెన్ చాలాబడియయ్యె వన్యమృగసంఘాతంబు త్రాసాకుల

త్వదశన్ నల్లడఁబూఁజుఁ దత్పటుపదద్వంద్వాభి ఘాతోద్ధతిన్.

క. నిదురదొంగితనతనయు, ని దురంబున నొరసిబల్చి నెరయఁగఁ జలమా

ని దురమొనర్చునిశాటుఁగ, ని దురంతంబైనచింత నెలకొనియంతన్.

క. అరిదరకరుసోదరి య, య్యరిఖరకరదోపత్రాప మడఁచికరంబా

దరమాని మదాత్మజు భూ, వరమామృని గాచనట్టిహఁడొదవడొతో.

చ. నలనలకూబరాకృతి రణక్షీతీవైరి విభీతికృన్మహా

బలబలశాలి నీకొమరుఁబట్టినిగూర్చకు పేక్షఁజేయఁగా

నలహలపాణి కానలమహాపదకోర్చివసింప దైవమీ

హలహలఘోరమూర్తి రుధిరాశనువాతికెఁ దోచెనక్కటా.

ఉ. బాలుఁడితండు యుద్ధపరిపాటీనెఱుంగఁడొకింత వీనిను

ద్వేలబలొద్ధతి న్దనుజవీరుఁడు మారొగని యీనిశీధినీ

వేళ దురంబానర్చెడు పవిప్రతిమానకతోరమూర్తియై

వేయపులార ! భక్తిమెయి వేడెదఁ బోవఁదగుంగుమారకున్.

గీ. అసుర బారిసుతుని యసురక్షణమొనర్చుఁ డనుచువేడుచుండె నచలభక్తి

నపుమపార్థనారి పార్థనాభాషల, వేయపులను భక్త లోలుపులను.

మ. అభిమన్యుండు నిశాచరప్రవరుఁ డట్లన్యోన్యదోడ్ధూఃప్రభూ

తభృశ ప్రాడబలప్రకల్పిత సముద్యన్త్రులయుద్ధకిరీయా

రభసోదగ్రతఁ బేర్చి యంతటమహోగ్నికోర్ముడై చాపరో

పభృతీన్మారొగనిరొండొరుల్ హుతవహప్రద్యోతమానాకృతిన్.

గీ. ఆనమద్ధర్ములై నిశాటార్జునజులు, భూరిశక్తి నాకర్షించినారులన స

మాంబకానూన శేలీవిహారకలనఁ, దవ్లిలివర్తి లిరపుఁడు పల్లవులుబోలె.

క. వినుమా నను మారొగని గె, ల్వును మాధిపనాకలొకవరుల కలవిగా

దనుమాన ముడిగి చనుమా, దునుమాడెద నిల్చితేని దోర్బలతీలన్.

- చ. అనునభిమన్యుపయ్యలకు నద్దనుజాగ్రజి పలుకు నేనున
 ల్లిన మదిలో నిలింపు లదలింపులఁ బోయెనగున్విలబ్బు శ
 క్తి నెరయు మానవాధములఁ గెల్పుట నాకదియెందఁ తాల్కి
 వనియెనఁ బారిపోక నిలుమా బలుమానిసి నోటఁ జూచెదన్.
- క. ప్రిత్యర్థిదాన నిరతం, బత్యంతమునాదు ధర్మమునవగజుండనుం
 బ్రిత్యర్థిదాననిరతం, బత్యంతము నాదుధర్మ మభినుతఁడేయన్.
- గీ. అనును గక్కసుపైమొక్క సునిశితాంబ, కంబుబటసేన నదియలికంబునాటఁ
 గాత్రనెత్తురు సితనగాగ్రముననుండి, ధగకుఁ గొరఁగెడు శోణాంబుఝరమంగ.
- గీ. అంతకంతకుఁ గోపారుణాక్షుండగుచు, దనుజుండనుజునినొకపాటి మనుజుగాఁడ
 లంచి నిగుడింప నిశితభల్లములవాని, నతికివరకిశోగ ముగముననాటికొనఁగ.
- క. నారసములేయ నాలుగు, దోరసమపరాక్రమంబునో వెసనానిన్.
 నీరసములుగాఁడేయ న, పొగసుమర్దనశిశాట పతిబిట్టలగన్.
- క. నరనందన పర్జ్యుని, డురుతగగుణటంకిగూ మహాగ్రాశనియై
 వరధనుగబ్బమున నిరం, తరముగశరవృష్టిగురిసె దనుజుదవముపై.
- గీ. కాండవృష్టిగురియఁ బొడుపొనుఁడఖండ, కాండజాసనాండ కర్పరంబుఁ
 బగులమిగులనార్చి జగదేకశూరుండ, ద్దనుజకులవరుండు దానినడఁచె.
- క. తరమాధరమానవులకు, గరమాజియొనర్ప భీతికరమా దృగ్దు
 ష్కరమూనుపాశనునితో, దరమానక యోరిమూర్ఖ తరమానసుఁడా.
- గీ. అనినవినిపార్థుపట్టి యిట్లనియె దాన, వాధమ ధరాధరం బెంత యశనియెంత
 పురుషవరశూరతయకాని పొడవులావు, నెన్నికకురాదు పరికింప నిదియఁజము.
- క. మాటలవెఱచునొకొత్తిగూ, మాట లసదసమపరాక్రమాహితుల హృ
 త్పాటన దక్షభుక్తాశ, పాటవుఁడిసుమంత రిత్త వదరకుమింకన్.
- క. అనిఘణితల్పవరజాజని, కినుకన్ వేగఁబటపుజటులానల్ప
 శనికల్పాంబక నికరం, బనుపమ భయకరముఁదృంచె నసురకడంకన్.
- క. అనలసమానస నిశ్చలు, అనలసమానప్రభానమగుగి లుగుయశో
 ధనులసమానులజను లె, న్ననలసమారూఢ బలు లనర్గళశక్తిన్.
- గీ. సంగరక శాభిరతి నిట్లెసంగ సంగ, రహితుడతిశాంతుడురుయశః సిహిత దశః
 శాంతు డఖిల్పాధవేత్త మహాసుభావు, దాదరయత్తు చిత్తుడైయతిముదమున.

- క. వ్యాసముని కాయకాంతి వి, లాసము నిఖిలాశల స్వలయ వచ్చిసమి
ద్భాసురశక్తిమరుజ్జం, భాసురభిత్పౌత్ర మానసామోదముగాన్.
- గీ. నిలిచితన్మధ్యముననూక్తి బలికెమీరు, భీమవిజయాత్మభవులు సంగ్రామకేళి
జలుపజనునొకొ భీమవిజయమహాను, రక్తి పెరవారలట్ల మిత్రతకుఁదొలఁగి
- క. అనికృష్ణద్వైపాయను, డనిలజనరసుతుల భీషణాయోధనసం
జనితాగ్రహోపశమనం, జానరిచి తనపేరుఁజెప్పియొగిచనియెనటన్,
- శా. ఆకర్ణించి పరాశరాత్మజమనోజ్ఞాలాపముల్ సంగరో
తేకోద్రేకముమాని వార్తకము ధాత్రిన్వైచిత్రాష్టక
వ్యాకీర్ణేక్షులుఁడై ఘటోత్కచుఁడు డాయంబార్థజుండంఘ్రినా
శీకద్వంద్వసుతుఁడుగా నిజభుజాశ్లేషదృతిఁజేల్చుచున్
- క. కటకటబడి యతఁడును ను, తగ్గటకటకతటాతిభీతిదంబగుగరమీ
యటవివటవిటసినడచీ, కటినీవెక్కటిజరింపఁగామదిలోనన్.
- క. అనుజయొకహీనమనుజుఁడ, వనుజడిమన్ గడగివాడ నాహవమునకున్.
నిను జగదభినుత చరితుని, మునుజనకులాభిధానములు వేడకొగిన్.
- క. కరుణానూనృత శుచితా, భరణాదరహీనమతులు పాపవిధానా
చరణాను రక్తులురుధీ, వరణాంతఃకరణ నితిజవరులుధరితిన్.
- క. అనితాల్మిగగురబలుమరు, దనుదాదనుజుండు మాషిత స్వాస్వయుడై
యనఘమతి మదపరాధము, మనమున పైరింపుమనుచు మఱియిట్లనియెన్.
- చ. అసదృశచాపరోపభృతివై యతివైసినజంతుమండలీ
విస్ఫుమరమిమ్మహా గహనబీధివిరోధి వరూధినీతనా
విసరది నేంద్రసాంద్ర భుజవిక్రమలీలఁజరింప నిలతసా
హవమునకేమిహేతునొ సిరియొలన నాకెఱిఁగింపునావునున్.
- క. అని దరిమిరిపులఁబాండుజు, లనితరభుజశౌర్య సంపదధికతరయశో
ధనగరిమనయింద్రప, ధనగరిమనఁ గురునృపాల తనయులనయులై.
- క. మాయాద్యూతబలమున న, మాయాద్యూతోరు విక్రమయ శోధనులన్
జాగూర్చితముగ వనవా, సాయాసంబొంద బనిచిరఖిలముగొనుచున్.
- మహాస్రగ్ధర పనుపన్ దోర్ధూగుదీర్ఘప్రకటతర బలపాశితా శేషధాత్రీ
జనరాక్షతోపధాభాస్వరమణి ఖచితస్థానులప్పొందుభూభృ

త్తనయుల్ కాంతారవాసాంతరగత దురవస్థాకృతీభూతులైకా
లనటన్ నేనున్ సుభద్రాలలనయు దురటిల్లన్ సదాచింతచేతన్.

- సీ. నిసువయ్యు విసపుపాల్వెసగోలిచేసె నచేతనఁబూతనా మాతనారి
నమరాగమిలకుఁబొంధిమదెచ్చెబాలకై యాలకై లీలకై యచలమైతై
ననిగుల్చికంసుఁ బెల్లెనయించెఁ దద్వధూనంద నాకందనా మందనాద
మలయించెసోకుమూఁకలనెల్ల నలగొల్లనవలాల నవలాలనమునఁ గలసె
నందగోపాంగనా పాంగనలినదళస, భాజనవిభాజనకపరిభాజమాన
శుభతనుండయ్యెనే దయాసుస్థిరాత్తు, డక్క-మలపత్ర లోచనుండొక్కనాడు.
సగ్గి. సారంగభోజాతరాగస్థగిత సురుచిర స్వందనారూఢుడై సం
సారారణ్యోగ్రదావజ్వలనదురుకథా సౌధగంగాయురీనా
ధ్రాగాధౌతా ఘను మగ్ధయును రణధరాదైత్యరాశ్వుర్ననుండిం
ద్రాధ్రాధ్యుండా పృథాపత్యవిహిరణ వనప్రాంగణక్షోణిజేతెన్.
- క. దళశాలజేరి రక్షకులశాసను, డరదనుడిగి గురుధైర్యభుజా
బలకాలు ల నిలజార్డును లలశామని, యాజ్ఞచేఁ బ్రియత నెగరుకొనన్.
- క. యమునాత్మభవున కెఱఁగబ్బి, యమునగరాజ్యములనెత్తి యయ్యనఁఘుఁడునె
య్యమునబలుకుఁ గురుపతి యన, యమున వనవాసభేదమను గతమయ్యెన్.
- కా. నాలక్ష్మీచవుడిట్లుపలుకు నసమానప్రాధికౌర్యానల
జ్వాలాదగ్ధవిరోధివంశతతులన్ సర్వంసహా మర్త్యర
క్షాలోలాత్మల నిట్లుగానవనటన్ గాశిల్లఁగాఁజేసె మి
మ్మేలాయవిధి మారనేర్తునకటా యేనెట్లునెరించెదన్.
- క. అనిపలుమరు నల మరుగె, బ్బినఁకుమారతయు నొడలజెలువగు కుంతీ
తనయుల విఖ్యాతనయుల, దనస్వాంతనవాక్య మధుర తలఁదేర్చియటన్.
- చ. దరికలుషాంబురాశితరిధర్మజనానతి బూనినన్ సహా
దరినసుహృత్కంబ దరదంబ రథంబుననిల్పి వీటికిం
గరమనురాగయుక్తిమము గైకొనితెచ్చి. సువర్ణమందిరాం
తరమునఁజేర్చె సౌఖ్యపరతంతులమై విలసిల్లనచ్చటన్.
- క. అలహాలి కరిజయలీలా, హలహాళి కొకయనుగుఘాతురలరు నతనుపూ
ములికే చిమరఘాతమదవ,దళికిసలూ, స్త్రీ సతల్లియనజను లెన్నన్.

క. దాని గమనజితమదవ, ద్వానిఁ జరుతనాడు దనకుదాఁగుపమసం
ధానిధిహాలి బలికెన్ మదియం, దానిభవత్సుతునకిత్తు నని చెలియలతోన్.

క. కత్తిప నవాసరముల క, య్యతివవయోరూపలక్ష్మి నత్యద్భుతమై
సుతికందమినానాటికి, మతికిం దమి బొడమెనాకుమదనుండేఁచన్.

ఉ. బాలశశాంక ఫాల నలబాలసురూప వయోరమాలతా
వాలబలారివై భవు డవారితభూరి తరప్రతాపశీ
లాలసమాను డక్కురుకులప్రవరుం డొకనాడు నేలజే
జేలహలాంకువేడఁబనిచెం దనపుత్రినకున్ ఘటింపఁగన్.

క. యదులోకతరణిధరణీ, త్రిదశశుభాలాపమాధురికి మెచ్చిమదిన్
మదవతినిత్తుననియెఁదా, మొదలిటినూన్యతమువదలి మూర్ఛితరుండై.

మ. బలరాముండిట నూన్యతంబెడలి శుంభదూప్రప లావణ్యధ
న్య లతాంగీ కులమాన్య నాత్మసుత వామకప్తిన్ గురుక్షోణిమం
డలనాధాగ్రణి పట్టికీదలప దానన్ గాఢచింతావృధా
విలచిత్తాంబుజ యాసుభద్ర మదియావిరూఢత రోషంబునన్

క. అమ్మనిట నేను దోడ్కొని, నెమ్మదిభీతిలక గాఢనిశనెథనుర
స్త్రుమ్మలుగొని భయదార, న్యమ్మన కరుడెంచినాడనా నతఁడనియెన్

క. అవరజకారవధాత్రిం ద్రవరజకపటపుదురోదరముపాండుధరా
భవపుత్రిలకరి జైతుల కవిగాతుల కటవినివసనార్తిదమయ్యెన్.

క. అకటా యీవిఁటాచల నిక, టాటవి వటమునీడ నివసించె నజాం
డకటాహకుక్షీయగు నా, శకటాహితుసహజ కిట్టి సంకటమొదవెన్.

చ. అనిదరిసోదరింగదసి యంఘులకుం బ్రణమిల్ల తల్లియం
గనలమల్లెల్లి యేనలకపవ్రిరోధిజుడన్ ఘటోత్కచం
డనుమును మిమ్మెరుంగకకడం కదురంబొవరించి నాడనా
యనుజునితోడ నేరమిదియాత్మ సహించిక్రపం గనందగున్.

ఉ. అమ్మ కడిందియుమ్మలిక నానగ జేసెగదమ్మ నీకు బై
వమ్మ కటామణీమయ నివాసమునందు నిజోచ్చితైకకా
ర్యమ్మ కలంకవృత్తి ననయమ్మ ఘటింపఁజెలుల్ ప్రసూనత
ల్పమ్మకరమ్మ సౌఖ్యదశలన్ గడియింప వసించు బానికెన్.

చ. అడవికినచ్చనట్టి తెఱఁగంతయు నింతకుమున్న తమ్ముడే
 ర్బడనెఱిఁగింపుచో ప్రితినబట్టితి నబ్బలరాముపట్టినే
 వడిఁగొనితెచ్చి వీనికి వివాహముజేయుదునందు నమ్మునీ
 యకుగులయానతెప్పిన మహాత్ములదూరిన పాపముండెదన్.

వ. అని పలికి ఘటోత్కచుండు సగౌరవంబుగా సుభద్రాభిమన్యుల నిజనివాసమ్మునకు
 దోడ్కొనిచనిచే తద్వృత్తాంతంబు హిడింబకుం దెలిపిన విని సంతసిల్లి యదియుగార
 వింస వారలందుల సుఖంబుండిరనిన విని జనమేజయుండు పరమానంద కందళితస్యా
 దయారవిండుండై యప్పైలమునీందుని నవ్వనివృత్తాంతం బకుగుటయును

మ. క్షీతికన్యాధిపపాదపద్మయుగళీ నేవాసదాచార ఘో

రతరామోఽనరంగరంగ దసిధారాకుట్టనీ యోజితా
 యతనానావిమత క్షుమారమణరాజ్య శ్రీపురంధ్రీ సమా
 శ్రిత గేహగృథ నిత్య సత్య వచనస్థేమాభిరామాననా.

క. నిరతిశయదానధారా, పరివర్జితబుధమహీజపటలార్చిత వి
 స్ఫురదాశీరుక్తినిరం, తర సస్యోదయ సువర్ణనగధీరమతీ.

ఉత్సాహ తపనజామరాగతులిత దానశౌండ వైరిరా

ద్విపుల నిజకారాంగనా సునృత్తకుచతటోపగూ
 వాప్యఘసౌఖ్యకారి బలసమగ్ర బాహుదండ ని
 మ్కపటభావ పుషిత సర్వకవిధరాసురావళి.

గీద్య--ఇతి శ్రీ భగవద్రామాయాద్వితీయః కథాకటాక్ష వీక్షాలభ్య సరస

సాహితీధారేయ యాత్రేయగోత్ర సవిత్ర మంగళగిరి సరస

యామాత్యపాత్ర తిమ్మయామాత్యపుత్ర సుజనవిధేయ

ఆనందనామధేయ ప్రణీతంబైన విజయనందన

విలాసంబను మహాప్రబంధంబు నందు

ద్వి తీయా శ్వాసము.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు

విజయనందనవిలాసము.

—:0:—

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరచిత సుందరాంబా చారునయన కుముదపూణా చంద్రరచియశో

గౌరవ వెంకటకృష్ణ జ్యోరమణేంద్ర రిపువేదిహాననరేంద్రా.

మ. అవధరింపు మధికవిజ్ఞానసంపత్సాంద్రుండగు నద్వైలమునీందుగిండు జనమేజయ
భూవల్లభునకిట్లనియె.

మ. వీను ముక్తిశ సుభద్రా దోడ్కొని నిశావేళన్ భయభ్రాంతిగై
కొనక ద్వీరవరేణ్యుఁ డుద్ధతమృగకూఁగరాటపీఠోణికిం
జని యచ్చట ఘటోత్కచాలయమునన్ సౌఖ్యాప్తిమై నుంట యా
త్ర నెఱింగెన్ హరి యంతటన్ హరి యమాత్య శ్రేణితో నిట్లనున్.

మ. హరియున్ సాత్యకియున్ బృథుసుతులయం దాసక్తచిత్తుల్ నిరం
తర మస్మత్ప్రీతుకాగ్య నిర్వహణ తాత్పర్యంబు సంధిల్ల ది
ర్వరకు స్థావున మీర లేమరక నేర్పున్ మీర నానామనో
వార వైవాహికవస్తుసంగ్రహణ దీక్షారూఢి నొప్పంగున్.

మ. అనిన న్వార లనూనకుంకుమ హరిదాగ్రి మూల్యమాణిక్యకాం
చనభూషా పరిధాన గంధఫలపుష్పద్రవ్య సంభారశో
భనసామగ్రి మనోబ్జసంభరిత శుంభతోగ్రతుకావాప్తి నొ
య్యనఁ గైసేసిరి కేశవాగ్రిజ కృతాజ్ఞాసక్తి జాగ్రత్కృతిన్.

- నీ. ముకబహిద్వార సంఘటితకోభాచారు గారుడాశ్చవిచిత్ర తోరణములఁ
గామినీరచిత ముక్తారంగవల్లికా పరిభాసిమందిర పాంగణముల
శునసారమృగమదా గరుసంకుచుదగంధ పరిలిప్త వేదికా భవనతతుల
రమణీయచిత్రితారాత్రికాపుత్రి కోద్ధితరత్నకోరక దీపశిఖిల
మరకత స్తంభసంబంధపరిణతాచ్ఛ. ఫలసమాన్యత రుచిరరంభాతరుప
కాండ విభ్రాజితోశీరకాయమాన, ములనలరెఱబోలు చూడుకల కలమిబోడమ.
- మ. లలితోద్యన్నిజ పుత్రికా పరిణయాలంకార సంకీర్ణమై
విలసన్గ్రీతన్న విచిత్రకాంతిమయమై విద్యత్సుహృద్బాంధవా
కలితఁజైబహుశంఖకాహళ మృదంగధ్వనసంధానమై
హలభస్మందీరమొప్పెనస్వదు సురేంద్రాభోగభాగ్యోన్నతిన్
- ఉ. ఆహలికిన్ మనీషిజన మరగముఖ గ్రహతారయుక్తజై
వాహికసన్మహూర్త శుభవాసర మొక్కటి తెల్పనాతఁడు
త్సాహముతో సువర్ణలిఖితస్ఫుట శోభనహేమపత్ర సం
దోహముఁ గౌరవావళికిఁ దోడన పంపెఁగ్రమకగ్రమంబునన్.
- ఉ. ఆశుభ లేఖిలూని సరయంబున వచ్చినభూసురాధి కు
ర్వీశముఖుల్ విచిత్రమణిహేమవినిర్మిత భూషణావళి
పేశలవస్త్రజాల సురభిప్రసవద్రవ చంచరిప్త మృ
ష్టశన పీటికాడిక సమగ్రసపర్యలఁ దేల్చిరాద్భుతిన్.
- వ. తదనంతరంబ దుర్యోధనుండు దుశ్శాసనునితో నిట్లనియె.
- చ. అమలగుణుండు లక్ష్మణుని కాహలిపుత్రి వయఃకళాభిరూ
ప్యమహితవిగ్రహం బరిణయం బొనరింపఁగ నిశ్చయించి నా
ర మని శుభార్థబత్రికలు హాసీయశేష వసుంధరాధిప
ప్రముఖుల కీక్షణంబునన పంపఁదగున్ దగుహరిచేననన్.
- ఉ. మానితసంభ్రామోద్యమ సమగ్రత నంత శుభార్థవర్ణసం
ధానసువర్ణపత్రములు దవ్వులనున్న మహితలేశ సం
తానము గూర్చిపంపిన నతండఱులక్షితి పాలకుల్ దదీ
యానుమతంబకోరి సచివాత్మజ బంధుసుహృత్స మేతులై.
- మ. అనఘోద్యద్భ్రుచిమాననీయతపనీ యామూల్య నానావిను
తనమాణిక్య విచిత్రితాభరణ వస్త్రరాత్రమౌళ రూపయా

వనశోభాన్వితయోసి దున్మదగజాశ్వస్యందనచ్ఛత్రో శో
భనవన్మౌక్తిరమూని వచ్చిరి మహీపాలుల్ ప్రిహషణంబునన్.

జ. అతులరథద్విపాశ్వముఖ యానములెక్కి చతుస్సముద్రము
ద్రితమహిఁ గల్లురాజు లరుచెంచినవారల రాజరాజునా
నతిఁగురువింద రత్న సదసంబులఁ గాంచనచంద్రశాలికా
తతుల వసింపఁజేసిరి పదంపడి భానుతనూజసౌబలుల్.

గీ. కరముసంతసమున గురురాజవరునను, మతిఁబురోహితాప్తవితతి సరసి
జాత్రురూపశాలి నాలక్ష్యణకుమారు, హృద్యముగనలంకరించె నంత.

సీ. భూరిమందర నగంబుల సమున్నతులు మెచ్చి భవ్యమణిమయస్యందనములఁ
గకుబంతశుండాలనికరంబులావు నుల్లసనూడుదంతావళవ్రజములఁ
బద్ధి నీహితరథ పథితరథ్యజవంబు నిరసించుకాశ్మీర తురగతతులఁ
బిహగులమొత్తంబు కడిమి నెగ్గులుబల్కఁ జాలెడు బహుభటజాలకముల
బటుగదాసూరికరవాల పరశుచక్ర, ముఖిఖిల చండసాధనంబుల సమగ్ర
చాకచక్యములనశేషలోకపాల, రాజిబలమొప్పె నప్పడా రాజధాని.

మ. ప్రిణతాశేషమహిత శేశమకుటాగ్ర స్వర్ణరత్నచ్ఛటా
ఘృశీరాజితపావపద్మఁడు ధరిత్రీలోకరక్షాకళా
చణఁడక్కొరవరాజు భవ్యసుషమా సౌభాగ్యవన్మాత్రిల
క్షుణు నారోహితుఁజేసి నున్నతగజస్కంధంబున స్థూరిమిన్.

మ. కరినెక్కించయు నిట్లుపెండ్లికొమరు న్గంగాత్రజదోణభా
స్కరపుత్రాద్యఖిలాప్త బంధుజనసంఘాతంబు మత్తద్విపా
శ్వరథానూథిఁ జెలంగి తోవడవఁగాజంచద్భుజంగధ్వజం
బు రథోత్తంసము నెక్కి పోలివెడలె న్భూరిప్రిహాదంబునన్.

కా. ఆమర్యోధనుఁడీగతిఁ జనియె నైన్యానీవుఁడై రత్నశో
భాదీప్తోన్నత సౌధజాలక చక్రత్పద్మాక్షు లత్యుత్సవ
శ్రీదైవారఁగఁ జల్లమాత్మీయము లాశీరుక్తులన్ మార్గమ
ర్యాదాశాసనవేత్త భృన్నికర సంరావంబు శోభిల్లఁగన్.

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. తతవందిమాగధనుతుల పెల్లడగించె నభిరామశంఖకాహళరవంబు
లభిరామశంఖకాహళరవంబుల మీటె జవనాశ్వనికర హేమారవంబు

జవనాశ్వనికర హేషరవంబులఁ జిమ్మె పృథుమదద్విసమటాబృంహితములు
బృథుమదద్విసమటా బృంహితంబెగనూ దె భేరికాభూరిభాంకారగవము
సోద్యదీదృశ భేరికాభూరినినద, సహితసైనిక బిరుదనాచాప్రసంగ
ఘోషము సర్వనిక్తటీకుహరదళన, పాటవములయ్యెఁ గురుమహీపాలుసేన.

సీ. బహునానుశృంగప్రపాతకందరదరీ పరిశోభితాఖర్వ పగ్వణముల
రమణీయ కమలకైరవసౌరభమిశద్వి నిర్మలాంభఃపూరనిరుజారముల
లలితలతాపుష్పఫలపల్లవపరాగ బంధురకాంతార పాదపముల
భర్తృనిర్మితమన ప్రాసాదగోపుర భవనకుడ్యవిశాలపట్టణముల
భీషణారణ్యతలమృగాన్వేషణాను, రక్తపుల్కర శబరకిరాతనాస
ముల సరణిఁగల్గొనుచు మహితలవిభుండు, సనియెనిజపుత్ర పరిణయోత్సాహలీల.

మ. అరుదై మీరు చమూసమూహ చరణవ్యాధూతనీరంధ్ర ధా
త్రిరజోంధీకృత రోదనీకుహరుడై పృథ్వీభృదార్యాప్త సో
దరబంధూతగ్రరముల్ భజింప నిటులద్ధాత్రీతలస్వామి చె
చ్చెరనేతెంచు విధంబుఁ జారతతివే నెప్పన్ముదంబొప్పుఁగన్.

వ. ఆకర్ణింపి యత్యంత సంతోషక్రాంతుడై ప్రలంబాంతకుం డాప్తపురోహితా
మాత్యజనంబులఁ బుత్తెంచిన నారలభియుఖియుగాఁ బరతెంచి మర్యోధన భీష్మ
దోగి, కృపాశ్వత్థామ, బాహ్లిక, సోమదత్త, భూరిశ్రవ, శృకుని, దుశ్శాసన, కర్ణ
ప్రభృతి సకలరాజలోకంబును సబహునూనంబుగా ద్వారకానగరంబునకుఁ దో
డొగ్గనివచ్చి జాంబూనదమణిమయ ప్రాసాదశిరోగృహ వివిధ భవనమంటపస
భాంగణ ప్రదేశంబుల విడిచుంచి తత్తద్రీధ సామజాశ్వ వీరభటు పరిజనంబుల
నుచితప్రదేశంబుల నుండనియమించి వేరువేగనందలు రుచిమదమృతాన్నాపూపద
ధిమధుఘృత పలల నారికేళ కదళికాబదరీఖర్జూగ జంబీరపనసాది నానావిశేషఫల
కుసుమాంగరాగ తాంబూల శయనాద్యుపచార బాహుళ్యంబునఁ బ్రహృష్టచిత్తు
లంజేసి నారలుకమ్మగ సత్వరంబుగా ననుజేంచితారుమర్యోధనాది రాజబంధు
జనంబుల సత్కరించిన తెఱంగు సవిస్తరంబుగావిన్నవించిన నుత్సహించి బలభ
దుగ్గింప లగ్నావసరంబు నిరీక్షింపుచుండె నంత.

మ. అటుతొనంగ శతౌరశాతవిశిఖివ్యావిధ్దచిత్తబ్జయ

క్రమలక్ష్యగజ కుర్మిపుత్ర శశిరేఖామూనినీలాకర

త్నము చింతాపగనన్ గిరీతితనయోద్యహ్రాపలావణ్య వ
ద్రమణీ నూంగ విభావిచిత్ర ఫలకభాజతుగ్రచ ద్వంద్వయే.

మ. అలరుందోటగం బ్రసంభరిత మున్యతీగ్ర మస్త్రిశ్శభీ
కులగత్నంబున కిచ్చునాఁడు మదికోరుగ్నిండి దైవారంగా
సాలపుంజూపుల నీవుజూచిన మనోజుండింకఁ దనాశుగా
ర్పులనన్నార్తి వహింపఁజేయ నసమర్థుండంచు నూహించితిన్.

చ. నిరతిశయానారాగమున నీకుఁబ్రియాచరణం బొనర్చు సు
స్థిరమతిఁగోరుచుండు నను ద్రిమృరిమారునిబారిదోఁచి యే
కరణిసుభద్రదోడుకొని కావకునేగితి వింతనిర్దయా
పరతనహించి తివ్వెరహ భారపయోనిధి నెట్లుదాఁటుదున్.

ఉ. ఇమ్మహిఁగల్లు భూగమణ బృందమునందొక్కడైన నీకురూ
పమ్మన విక్రమస్ఫురణ భవ్యక శామహిమన్ సునీతి నా
మ్యమ్మవహింపఁజాలఁడని యంటినప్రేమ మదీయ చిత్తప
ద్రమ్మన నిన్నుఁగోరితిగదా తగు దారడెఁబెట్టనీగతిన్.

ఉ. అంబురుహస్త్ర యక్షతనయాబ్జరిపు ప్రితిమానమాననీ
యంబుత్వదీయ రూపమహిమాతిశయంబు మదీయమాన
సాబ్జంబున నాటియున్నది నిజంబుగఁ దానజనించునోహతా
పంబు ప్రియూతర స్పృహకుఁబొచ్చుడనీదిక నేమిసేయుదున్.

మ. శిశుపాలాద్విపాలుగ న్మనములఁ జింతింపకాఁక్రిచీ
శశిబింబాస్య హరిన్వరించుకరణిన్సాభాగ్య వద్రాటుగ్రమా
ర శిఖారత్నమ నిన్నకాని యొరుఁజేరవ్వారిదాంభస్పహా
వశ సాగంగము పల్వలూదకముఁ ద్రావంగోరునేనెమ్మనిన్.

చ. అనిమిషరాజచహ్ని శమనాంబుధిరాజుల మున్నభేమి జే
కొనమరులూన కకుగ్రసుమకోమలి నైషధుఁ జె దెగాని యం
దునొకని దావరించె నె కనుంగొన సత్కులజాతయైన మా
నిని మునుగోరునట్టివగుని న్వరియింపక యన్యుఁ జెంచునే.

చ. కటకటకఁతుబాణశిఖి గాఁగెడున న్ననురాగయుక్తిఁగౌఁ
గిటఁగదియించి నావిరహభేదముఁ బాపదలంపవేలరా

కటికిమనంబునం బిలువఁగా నొక మాటునుమాటుఁబల్కిన నే
మిటికిటులాతిగాఁగనుట మేరయెనీకు నృపాలనందనా.

ఉ. నామదిలోనఁబాయ దొకనాటికి నీపయి మోహమగ్నలం
బైముగగర్వభంజనుని యన్న తలంచిన యట్టికొరవ
మౌమహి శేంద్ర సూనుఁడనఁగా నశఁడొంటిటినాఁడటుండ ని
మాత్ర మదనాద్రీ భిత్తుతులనైనను నేఁగడకంటఁజూతునే

ఉ. రాగరసంబుమై వనుఁ గరగ్రహణం బొనరించి యిష్టపం
భోగ సమృద్ధిసంపదలఁ బొల్పువహింపఁగఁజేయవేని నే
నీగుడుమిత్రబాంధవ సుహృజ్ఞనము ల్వెఱగందఁగాఁదను
త్యాగముజేయుదాన సుఖివై విలసిల్లుదుగాక నీవిలన్.

ఉ. కప్పరగంధి చిత్రీఫలకం బెదఁజేర్చి మెఱుంగుసోఁగ క
నెప్పలబాష్పముల్ దొఱఁగ నిర్భరమోహవిసాదమాత్రలొ
నుప్పతిల స్నెప్పాలసుతు నూరక సారెకు నిట్లు నూర న
య్యొప్పలకుప్పఁ గన్గొని ప్రియోక్తులఁ బలిగిరి బోటికత్తియల్.

మ. తలిరుగైదువనోదుజోడగు తనూతారుణ్యలావణ్య నీ
లల ధన్యుండభిమన్యుఁడట్టి సుగుణాలంకారునిం దోఁచి వెం
గలియైనిన్నొరుఁగూర్చఁగా నిపుడు సంకల్పించె నీతండ్రీ నా
గలి చాల్చ వివిధకృత్యమెట్టిదొయెఱుంగ నృక్య మెవ్వారికిన్.

ఉ. రాజకుమారులం దతినిరామలయందలి నిన్ననూన వి
భ్రాజిత రూపలక్షణ దురంధరతా మహనీయవిగ్రహముల్
గాఁజని మంపఁజేసి తగులాటముఁ జేయఁజూడకిప్పుడే
యోజనలలచు నక్కమయోనిన మారదగుంగుమారికా.

శ. అతులితరూపలక్షణ సమన్విత విగ్రహుఁడర్జునాత్మజుం
డతనినకాని వేరొకనరాధిప పుత్రుఁబరిగ్రహింప నం
చతినియమంబు జేయదగదమ్మ స్వతంత్రతగల్గనేర దిం
దతివల కిద్దరన్మ్రలఁగనొ దలిదండుల యాజ్ఞచొప్పునన్.

శ. నిరతము పార్థనందనుఁడు నీవుబరస్పరమైతి నూనము
స్మరభితయట్లభేదగతి శోభిల నెన్నఁచుజూచు లోచనాం

తృతీయాశ్వాసము.

- బురుహములు త్సుకత్వమునఁ బొంగునొయంచు దలండు మండు మ
త్సురుచిరవాంఛితం బెడలఁదోచె విధాత కఠోరచిత్తుడై.
- చ. అనికలకంఠకంతులు స్రియంబుననమ్మగ రాజ మధ్య న
కు-నగదియించి సోగకనుగోనల బాష్పములాత్తి పార్థనం
దః జనితానురాగ రసతత్త్వరస్యత్తి దొలంగి నెమ్మది
న్దోనములపోక తండ్రిమదికోరికబూనఁదగు నిబ్రియంబునన్.
- క. అనిచెలికత్తియ వివిధ, మున నాశ్వాసింప గనులముఖి గుండియ యు
ల్లన బాష్పంబులు జలజల, గనుదమ్ములఁదొఱఁగె శఖులగనియిట్లనియెన్.
- చ. ఒరులకు నాలకింప సమయోచిత సమ్మదనూచకమ్మత్తై
పరగుశరత్ప్రిపుల్ల శతపత్రవిలోచనలార యుక్తివై
ఖిగులివి మన్మనోంబురుహకాతుక సంగ్రహనప్రభావ త
త్సరములుగావుజుండు తలఁపన్పుటికోట రిసూచి కాగ్రముల్.
- క. మున్నొకవరు రాగరసో, త్వన్నతఁ గామించి యతనిఁ బాసితుదిమది
స్సన్నత శుభ సోశీల్యగు, నోన్నత తానేలకోరు నొండొకవరునిన్.
- ఉ. కాంతమనంబునందు మునుగైకొనఁగోరినవాని వీడివి
భ్రాంతిఁబ్రియాంతర స్పృహకుఁ బాల్పడి బంధుజనంబులొన నా
వంతయు లజ్జలేక వెఱపానక సర్వజనాసనాద సం
క్రాంతికిభూమిలో మెలఁగుకంటెను మేను దొఱంగు టొప్పదే.
- ఉ. వేమక గేశ వాది యగువీరులు మీరు వినంగ శైశవ
క్రిడ మెలంగునాడు శశిరేఖ దలంప శుభద్రపట్టికిన్
జోడగు వీడదీనికి మనోధవుడంచు ప్రలంబవైరి తా
నాడఁ డెనీతిమాలి యిపుడన్యనకిచ్చిన నే వరింతునే.
- చ. అమరపతిప్రియాత్మజున కాత్మహోదరి యాశుభద్రకున్
గొమరుఁడు గంతుచైత్ర నలకూబరవిగ్రహ సన్నిభుం డరిం
దముఁడభిమన్యుఁ డట్టిగుణధాముని రోసి సుయోధనాత్మజున్
రమణునిఁ డాయఁజూచె బలరాముఁడు నా కవివేకిగాడొకో.
- క. గురుడైన నేమి సత్య, స్ఫురణమెడలి చెనఁటిపభముబోయిన నిహముం
బరము నాప్సీయు దుర్భర, దురితాస్పదుఁడగుచు దూషితుఁడుగాకున్నే.

- క. సకలాంశవేత్త యాదే, వకికొడు కాతనిను నెత్తివెళిరి వికనొ
ల్లక కురుపతి నుట్టరికము, నకుబూనినాని యెడలెట్టినాదగడొక్కొ.
- క. ఆర్యునకుం జనసమ్మత, కార్యావరణేకదిక్షుఁ గైకొనినయశో
ధుర్యున కరచేమండున, నార్యసుగతి యందుఁ బెలుచ వాదించు శ్రితుల్.
- మ. యదువంశంబునఁబుట్టి కంసముఖదైత్య ధ్వంసనాటోపసం
పద శిష్టావనదీక్షుఁ బెంపెసఁగు గోపాసుండు తమ్ముడుగాఁ
దిగ్విజైశ్వర్యమునం దెప్పు హలియారీతిన్ మృషావాదిగా
నుదితంబీయసకీర్తక యెన్నటికిఁబాయుం ధాత్రీ నూహింపగన్.
- క. నుతికొప్పదుఁడైతననూ, నృతివచనమునిలుపఁగా హరిశ్చంద్ర మహీ
పతికిఁ దగెఁగాక గోపక, సుతునకు నలవడునె యంతసుకృతియె తలఁపన్.
- చ. అకటమహోత్తరంబయిన యాదవవంశమునఁ జనించి ము
న్నొకనివరింపఁగోరి తుది నొక్కనిఁ గైకొని తండ్రిగుర్జయం
బుకతన నంచు నెల్లొరులు మూకలుగట్టి యనేకభంగులం
బకపకనవ్వుచుండఁగఁ ద్రపం దలవంచికొనఁగ నోచితిన్.
- చ. హరిపయినలగ్నూలొగ్గని భయంపడ కర్ధనిశీధినిన్ వగూ
కులమణి నల్లిదోడుకొని ఘోరమృగాకులమైన కానిన
స్థలికి నరాగ్రజుండరుగుజాడ నెఱింగినదోడ నేగనే
జలగుహమిత్తు పొత్తెడలఁజాలక పోయెడు ఛాయచాక్కునన్.
౪. హరినీలములకంటె నతిశయశ్రీగాంచి నెరిమిందు వానిపెన్నెయల సొబగు
శశిబింబమునకంటె జగజంపుజిగిబూని నలువొందు వానిలేనగుమొగంబు
శతపత్రములకంటె జాకచక్యముగల్గి వెలయు వానికటాక్షపీకణములు
మెఱుగుచేరువకంటె నొరపుకల్పితహించి దళుకొత్తునాని నిద్దంపువాణి
నిందుబిఁబాశ్యలార యీదృశమనోజ్ఞ, నవవయోరూపశుభలక్షణ పరిదీప్త
మూర్తి సౌభద్రుఁగాక యానాదగరిమ, నూది యేనేల పుడమి నన్యని వరింతు.
౫. ఆనవింటిదంట కెనయైనతనూరమణీయరూపశో
భానిధి యంతరంగమున బాయనికూర్చి బరిగ్రహించి సాం
ద్రానిపమానభోగ మహిమాతిశయంబున బెల్చడేని మ
న్మానితరూపలక్షణ గుణంబులు నిష్ఫలముల్ దలంపగన్,

ఉ. ఎన్నడుజూడగల్గునొ మృగేక్షణలార ! నృపాలనూతివా
ల్గన్నలు గుర్తునెమ్మొగము లాలితయానము గప్పుపెన్నెరుల్
సన్నపుగొను నున్నశభుజంబులు గోమలపాణియుగ్మమున్
గన్నలసమ్మదాశుగ్రివులుగ్రిమ్మగ మైపులకింప సాంపునన్.

ఉ. కిన్నరయక్షకింపురుష ఖేచరరాజకుమారకోటి కా
సన్నతమూర్తి రూపగుణసాహసధైర్య కళావివేకముల్
జెన్నగునంచు మున్నోరులు పెప్పగనాదరమంది వీనులన్
విన్నదిలేదు వానికి భువింగలరాజులు సాటివత్తురే

ఉ. ఏటికి నీయమూల్యమణి హేమవిచిత్రవిభూషణ వ్రజం
బేటికి నీయంతివయ నేటికి నీవునసారచందనం
బేటికి నీసుమోపవన మేటికి నీశుకశారికాకులం
బేటికి వానిగూడిరమియింపని చెల్వ మదేటికారయన్.

సీ. అనుపమామూల్య కళ్యాణనానాదివ్య మాణిక్యమయసౌధ మందిరముల
సురభిపావనతా సుమపల్లవపరాగ రమణీయకేళికా రామసుగణి
రాజీవకుసుద సౌరభమాసనూకీర్ణ సురుచిరామృత ఝరీసరసిపాళి
తటరన్నకోరకోతగ్రటనీపికావళీ కమనీయకృతకాద్రీ కందరముల
బ్రియవయన్యలార మృగలోచనామన్త్ర భువి సుభద్రపట్టినెనిసి నామ
నోరధంబులెల్ల నీరికలెత్తగా, విహరణంబుసలుప వేడకపడుదు.

సీ. శ్రీవత్సకాన్తుభాశ్రితము పెన్నురమెక్కి హరిః బాయని రమాతరుణికరణీ
సంతానతరువకచ్ఛాయ నగారాతితోమెలంగు శచీవధూటిమాడ్కి
సదమలాననపద్మ సదనాభిరామయై వరునిపొత్తెడలని వాణి కరణి
గలభౌతశిఖిరిపై నెలదాల్పు వేల్పుతోసుఖమొందుగట్లుగా చూలిరీతి
మానితశ్రీనిధిని సుధరామ్రనురాగ, సహితుజతురాస్యసర్వజ్ఞ సవ్యసాచి
పుతుని వరించి ముచ్చానుభోగసరణి, వర్తిలుదుగాని వేమొకవరుసదలప.

చ. ఆనవినినెచ్చెలుల్ బలికి రత్తటి యాదృఢనిశ్చయంబునీ
కనుచితనూ ప్రలంబరిపునాత్మకునెద్ది ప్రియంబు తద్విధం
బునకొడబాటుగామి నిసుభూజనమాడిక నొండజేయగా
ననలినలోచనా కురుజన ప్రభునూతి వరింపఁగాఁదగున్.

చ. సకలవసుంధ రాగమణ సాంద్రశిరో మకుటాగ్ర రత్నకో
రకరుచి శోభితాంఘ్రి కురుకాజు తదీయసుతుండుగ్గేడిప
ట్టి కితులయైనవాఁడప్రకటికృత రూపవయోవిలాసధై
ర్యకళల నట్లుగావున గరిగ్రహణం బొనరింపుటాప్సవే.

ఉ. నేర్పుననిట్లు నెచ్చులులనేకవిధంబుల బోధసేయగా
దర్పక శాతబాణ వితతక్షుతికిన్ నిజమానసాంబుజం
బర్పణజేసి పార్థతనయానుగతాతి శయానురక్తిని
ట్టార్పులుపుచ్చుచున్ బలుకకూరక యుగ్మలియుండెనత్తటిన్.

ఉ. ఆజలజాలెరాగమణిహార్త్ర్య తలంబున కేగుడెంచె వి
భ్రాజితదేహసంపద శరద్ధనరాజికి వన్నె బెట్టవీ
ణాజనితస్వవంబు హరినామకధారచనాను గీతికా
శ్రీజెలువొందనారదముషిప్రవరుండు మరుజ్జవంబునన్.

ఉ. వచ్చినజూచియంత చెలువల్ వెసలేచి నమస్కరించిలో
హృచ్చనభక్తినిొక్క మణిహేమవినర్మిత పీఠిల్పిపై
యచ్చగమాని బల్కిరనఘామహనీయతిపఃప్రభావనీ
విచ్చటేకేగుడెంచుట నభీష్టములింక ఫలించునింతికిన్.

క. నావినిపరమ మునీదుగ్రిండా వెలదుంకిట్టులనియె సంభోజమరం
దావిర్భూతమధురతా, శ్రీవిలసితవచనచాతురీ ఫణితిమెయిన్.

క. గొనములపోక మనోహర, తనురూపవయో విలాసధన్యయిదిమనం
బున వగగొనినేమి తం. బనియజ్ఞుడవోలెమ రియునాతండనియెన్.

చ. హలిచతురంబురాశి రశనాధిసమాళి సుతున్ జయంతకం
తులసితరూఃలక్షణయుతున్ సమకూరిచి బెండ్లిజేయగా
దలచుటగౌతుకాతిశయ తత్పరతన్ దగువేళగాని తొ
య్యలియడరూనునట్టి సమయంబిదిగాదు తలంచిచూడఁగన్.

మ. జగతిన్లన్నెలు రూపయావనకళాసామగ్రి నానాటరే
బగలాత్మప్రియసంగమోత్సవ రసప్రాలంబలై కోరిక
ల్లిగురొత్తన్మణిభూషణాంబరి సుమాలేపానులన్ బొల్పెసం
గగదాన్లుమరంతభేదభరసంగ్రస్తాత్మగా నేటికిన్.

- జ. సాగసు మెఱుంగు మేలవలసాముల్లువెట్టి కటితటంబునన్
జిగిదళుకొత్తగాఁ బసిడిచేలముదాల్చి యుదారసౌరభం
బగు కుసుమాంగ రాగలసితాంగకర్ణు చెలియొప్పగన్నసో
యగమునఁ గొత్తఁ బెండ్లికొమరాలయి చెన్నిల రారఁబోలదే,
- క. అనినెరపుమానిసరిస వ, చన రచనలకాత్మమెచ్చి శశిరేఖసఖీ
జనతతిఁ దగునొక ప్రాధాం, గనకేల్లవమొగిచి కాతుకంబునఁబలికెన్.
- గీ. హరికి వేనల్లుఁ డలసుభద్రార్జునుల క, నుంగు కొమరుఁడు నలజయంతాంగభవ న
నూనమానిత సుకుమార తానవద్య, హృద్యవిగ్రహుఁ డభిమన్యుఁడెంచిమాడ.
- ఉ. అచ్చుహనీయరూప మహిమాయతికిన్ పృగరాజమధ్యభా
ల్యమున్న నెమ్మి మైఁబరిణయం బొనరించెదనంచు బంధులో
కమ్ముమురారియుం మొదలుగాఁగలవారు వినంగనొక్కనా
డిమ్మెయిఁ బల్కెనాహరి మృగేక్షణ దావిచునాఁడు నాటికిన్.
- చ. దినములవెంబడిన్గళలదీప్తికిఁ బట్టగుచంద్రరేఖయో
యశశిరేఖ రూపరుచియౌవన శాలినియౌట దన్త్రనం
బనురుచిరాలవాలమున నంకురతంబగు సవ్యసాచినం
దనజనితానురాగలత నాడభివృద్ధినినొంజెనొందుటన్.
- ఉ. ఆభువనైకరూప రుచిరాంగుని దక్కఁగ నన్యుడైన ధా
తీర్థుజునిన్ గ్రహింపనని దీక్షవహించియనంగ శస్త్రసం
క్షోభితమానసాబ్జ యగుచున్వగనూలొక్కనియీతటిత్పరీభా
శోభనగాత్రి కూడుచవిఁజూడదు కన్దవఁగురక్కదితమున్.
- చ. విను మునిసార్వభౌమ గుణవిశ్రితుఁడా హలపాణి యిప్పుడ
య్యనఘనకీక శౌరవనరాధిపనూతికి నీమహాధి రూ
ప్యనిధిఁ బ్రియంబుతోఁ బరిణయంబొనరింపఁ దలంచి నాఁడు నె
మ్మనమున నిట్టిసీతిఁ బలుమానసులందున నెంచుగంటిమే.
- గీ. అనుడు మునిపల్కు వరతంత్రీలబ్ధముఖులు, ప్రియులందముఁ దామకొరివరింపనగునె
తల్లిదండ్రులుఁగూర్చిన ధవులనెనసి, యలరుగుగుగాక యిష్టసుఖానుభూతి.
- శా. ద్యూతకేంద్రసమస్త సంపదల నామర్యోధమండేర్చి ని
ర్దుతారాణినిఁ బాండునందను లతి కూరొటనిఁ దాపన

ఖ్యాతిన్వ ర్తిలవారి బంధుతకు వేడగ్గంటూనకాసీరి యే
రీతిన్దాను దలంచె నీక్రియకు హర్షింపందగుంబోటికిన్.

ఉ. కౌరవపాండవుల్ సములు గన్గొననిప్పు డఖండరాజ్య ల
క్ష్మీరమణీయుడై ప్రిబలకీర్తివహించిచెలంగుచుండు న
కౌగ్రవరాజు తత్సుతునిఁ గైకొనుటాప్పిద మింతకంటె ధా
తీరమణవ్రజంబున వరింప ఘనుండొక లేడుబోటికిన్.

చ. అనియత డిట్లుఁబలుగుటయు నబ్బలనందనగుండెయల్లనన్
గనలుమనంబుతో మునిశిఖామణి గన్గొనికేలుమోడ్చి యి
ట్లను వినరయ్య మీరలు మహామహనీయ తపఃప్రభావు లా
ర్యనుత సమస్త సద్గుణగణాకరు లిద్ద చరితులారయన్.

చ. తరుచువచింపనేల నిక తాపసముఖ్యుజగత్రియంబునన్
వరలునె మీరెటుంగవిది నాయమెమున్నొకనిన్ హృదీశుగాఁ
డెరవమదిన్వరించియుతుదిన్నయ లజ్జలుబాసి యాతనిన్
దొరఁగిప్రియారతర స్పృహకుమర్కొన దానిబురలధ్రియందురే.

గీ. తగవుమాతండి తన్నొరునకు నీద, లఁచినదలచుగాక లలితమూర్తి
విజయసుతుఁడ నాకువిభుఁడని మనినేను, నిశ్చయించికొనిన నియమమిదియ.

ఉ. ఈనియమంబు మీమదికినిష్ఠమయేని మదీప్సితార్థ సం
ధానసమర్థభవ్య వరదానముఁ జేయుఁడు మీరటంచు న
మాత్రనవతీ లలామ పరమంబగు నిశ్చలభక్తిభావనా
నూనమృదూక్తులన్ మునికులొత్తముఁ బార్థనసన్నివేడినన్.

ఉ. ఆకలహాశనుండుదరహాస విభాసిముఖాబ్జుడై వధూ
లోకమణిన్ దయారసవిలోల మతింగని యిట్లుఁబలుగు వా
చాకుశలత్వ మేర్పడఁగ సారసలోచననీదుకోర్కి యె
ట్లొక్కొకనుగొందమంచు మదిలో వివరింపుచు నిట్టులాడితిన్.

మ భువనత్రయ్యభినంద్య నిర్మల గుణాభోరాశి నీతండికి కా
రవరాట్పుతుని నీకు నీశునిగఁ గూర్పంజూచినంజూచుగా
క విధాతుండటుల న్మనంబునను సంకల్పింపడం చాత్రయం
దువిచారింపఁగఁదోచుచున్నయది కన్గోబోలు దత్కృత్యముల్.

తృతీయాశ్వాసము.

ఉ. ధాతయటుండనిమ్మతని తండిచతుర్దశలోక రక్షజ
ఖ్యాత మహామహాత్వనిధి కన్గొనద్వారవలి నన్మనుష్యులీ
లాతనుడై జనించిన కళానిధి నీపినతండియై యశో
దా తనయుండు గల్గ ముదితా మదికోర్కి ఫలించుటబ్రమే.

ఉ. లాలితభక్తిమై మదిఁదలంచి భజించెడు వారియాపదల్
దోలి కృపం దదిష్టవరమండగుశౌరి ఫలింపఁజేయగాఁ
జాలఁడై నీదుకోర్కి హలసాధనుబుద్ధిమరల్చి యూరకి
వేలయలందులన్ బిసరుహేక్షణ తాల్మివహింప కెంతయున్.

ఉ. నీదృఢనిశ్చయంబునకు నీగుణసంపద కాత్మమెచ్చి శా
తోదరి సవ్యసాచితనయుండగు నమ్మహానీయమూర్తిని
న్నాదర లీలఁగైకొని సుఖైకరతి నివలసిల్లునట్లుగా
నేదయనిచ్చితి న్వరమ నింద్యమునీకనివల్గ వేడుకన్.

ఉ. అంగనగాఢసమ్మద సమావృతయకాచుఁ గృతప్రణామయై
నంగదుణార సాన్విత మనంబునదీవనలిచ్చి మానిరా
ట్టుంగవుడేగె నందసుత పుణ్యకధారచనైక గీతికా
సంగవిపంచికానినదసంజనితాధిక కాతుకంబునన్.

ఉ. బాలిక యంతనంత హలపాణియనుజ్ఞ నలంకరించియున్
లాలిత శయ్యఁజేర్చ నతుల ప్రియమోహతమోనిమిలితా
లోల దృగబ్జయై చపలలోచన దూలుచునుండె దక్షిణా
శాలసమానమారుత వశప్రచలత్సుమవల్లి చాడ్చునన్.

వ. అమృతసరంబు,

ఉ. ఓలిసరోజనుల్ నిజవియోగవిగాఢ విషాద వేదనన్
జాలఁగృశింపఁగాఁ గుముదసంఘములుబ్బగఁ బల్చిమాంబుధిన్
వారైవిభాకరుండు దిమిరంబున నద్దెసలావరించెఁదా
రాళివియత్పధాంతరమునం దెసగెన్ సుమకందుకాకృతిన్.

వ. అంత.

మ. శశిరేఖాజనితాతిమోహ వివశ స్వాంతంబనంగాత్రుజా
తశరవ్యంబుగఁజేసి రేబగలు సంతాపంబునం గుందుచు.

- న్విశదాశ్వప్రియపుతుగ్ నిర్మలజగద్విఖ్యాతచారిసుగ్ న
న్నిశిచానుండు ఘటోత్క-చండనియె సాంద్రిభూతహర్షంబునన్.
- ఉ. వచ్చిననాటనుండి వనవాటిఁజరింపఁగఁ బోవుతల్లులన్
మన్నికతోడఁగాసి యొకమాటునుబిల్వపు కూడుగూరలే
విచ్చభుజింపవొక్కతరి నించుక కన్దవగూరగ్-వేలకో
యొద్దను లేనికూరిమి సహోదర నాకెఱుంగఁగఁ జెప్పమా.
- చ. అననభిమన్యుఁడిట్టులను నాహలపాణి యనాదరంబు మ
జ్జననికీనాకు నీదృశదశన్ సమకూర్చెనటంచు నెమ్మనం
బుననగవన్ జగత్ప్రితయ మోహనరూప కళావిలాస భా
సిని శశిరేఖపై బెలుచఁజెందినవంతయు జాలిదూలెదన్.
- ఉ. కన్నులఁజూడఁగోరుదు జగన్నతరూపవయోవిలాసల
క్ష్మీన్నలి నేక్షణామణులఁ గెల్చినదాని మెఱుంగు మేనువా
ల్లన్నలు మందఁగోసరుచిలాలిత వక్త్రముగబ్బినిబ్బపు
జన్నులలంతిగౌను మద సామజయానము జేటజెక్కులున్.
- మ. అని కన్దములుమోడ్చి మానసమునం దబ్జాక్షి త్రైలోక్య మో
హనసౌభాగ్యవయోవిలాస భజనాత్యంతానురాగా మృతాం
బునిధిండేలియొకింత సేపునకు నూర్పుల్ గ్రమ్మ నంతంతహా
యని హైడింబునిఁజూచి యిట్టులను దీనాలాపలోలాస్యఁడై.
- ఉ. ఆనలినాక్షిఁగూడి కనకాలయగోపుర సౌధమందిరో
ద్భావనసరోవరాంతికములంచు నిరంతర మిష్టసౌఖ్య నీ
లానిరతింజెరింప కిటులనన్తదనార్తిగృహించు నస్మదీ
యానుపమానరూపరుచి యోవనబాహు బలంబు లేటికిన్.
- ఉ. భాసురతేజ ద్వారవతిభాసి నిశాసమయంబునన్ సుభ
ద్రాసహితంబుగా వనధరాస్థలికిం జను దెంచునప్పడే
యాసరసీరుహేక్షణ బ్రియంబున గోళాని తేరనైతి న
య్యోసుమధన్వియింత నెగులాండఁగఁ జేయునటంచెఱుంగమిన్.
- క. ఆయగవిందానన యీ, రేయి సుయోధనసుతున్ వరించు హలధరుం
డాయనయన్నయు బంధుని, కాయములత్యంత కౌతుకము మదిఁబాల్పన్.

౧. ఈతటిదప్పిననంభో, జాతేక్షణనన్నుఁగూర్చి శక్యముగాద
జ్ఞాతభవునకై నరిపు, వాత్రిభయానక భుజపరాక్రమగుర్యా.
- చ. అమితబలప్రదీప్తధనుఁ ర్య కృపాదికభూసుగక్ష్మమా
రమణసమూహమధ్యమున రాజిలు జవ్వనిదేగనుగ్లభం
బమరగణాధినాయకునకైన నటన్ హరియుఁటనీకు సా
ధ్యమనితదీయరూప విభవాతిశయంబులు జెప్పనావుడున్.
- ఉ. ధీరతమున్నుజేసిన ప్రతిజ్ఞఁగొలంగును నేల యింతమన్
భారవహుంకఁ బాండవులపాలిఁటి దైవము శౌరిగ్గన
చోరధికుల్ సహస్రములు చొప్పడినన్ హరి ప్రేమవారలన్
బోరజయించి తెత్తు విరిఁబోఁడి మనంబున శంక యేటికిన్.
- చ. కురుచృపనైనికుల్ సమరకోవిదులట్టి మహాబలాధ్యులన్
దురమున గెల్చి యొక్కరుడు తొయ్యలిదెచ్చట కష్టమంచులో
మెరమెరజెందకించుకయు మేకొని యిప్పునిజేయ నేని మ
ద్దురుతరదోఃప్రతాపమునకున్ ధర్మపైయపకీర్తిగాదొకో.
- గీ. అని హిడంబానందనుఁ డవరజాఁక పాలి యుతదిత్రిఫలకాంతగాళదీప్య
మానమానితమానినీ మహితభావ లీలవీక్షించి సంభ్రమాలోలుఁ డగుచు.
- క. తల్లులకు మ్రొక్కిరత్తో వల్లభుఁ డత్యుద్ధతిన్ దివంబునకెగనెన్
సల్లలిత సమీరణవే గోల్లసితుఁడగుచు ఘనసముత్కర మెడలన్.
- ఉ. ద్వారవతీ పురోత్తమము దవ్వలఁగాంచి తదీయగోపుర
ద్వార వితర్దికావరణదామ శిరోగృహ సాధకీలితో
దారమణీ ఘృణిస్ఫురణ కచ్చెరువొంది నగారి పట్టణ
శ్రీరహిదీనితోడ సరిసేయఁగఁ బోలదొక్కించు కేనియున్.
- క. అని కొనియాడుచు నిట్ల, ద్దనుజ వరేణ్యుండు మధుమదన పురవిభవం
బును జేతఃపరితోషం, బుగ వీడం తంతడాయఁబోవుచునొక చోన్.
- సీ. సనకాదిసురనూని జనమఃస్సతత ధ్యానగోచర పదద్వయమువాని
నిరుపమానాభీర వరవర్ణినీవయ స్సామాజ్య హరణకౌశలమువాని
వసుధాసు తాదిగర్వగ్రంధి పరిపంధిబలవినిర్దళనదోః పటిమవాని
మహితసద్గుణరమామాన్య పాంచాలరాజన్యజా మానరక్షణమువాని

హారకుండలకటకకే యూరమకుట, సురచిరామూల్య మణిఘృణిస్ఫురణవాని
హరిగయాశాలినిందొక యజ్జరాగ, సముదయాకీర్ణ సౌధ భాగమునంగనియె.

చ. కనిమణిదీపికానికర కాంతివెలుంగ విదర్భరాజనం

దనయును సత్యయుం గడుముదంబునఁ బాదములొత్తఁ బూవుపా
న్పున శయనించియున్న పరిపూర్ణ గయానిధి శౌరినెమ్మనం
బున భజియించి కన్నుఁగవమోడ్చి యొకింత ఘటోత్కచుండటన్.

చ. తనగునిఁబూని పొత్పెసఁగు దామరసాక్షుభజింపధాత్రికొ

య్యనడిగునీల మేఘమననాతఁడు నింగిదొఱంగి తత్పురీ
ఘనజరరాజమాగఁమునఁ గ్రుక్కనవ్రాలి కురుక్షిత్తీశయో
ధనికరదంతి ఘోటకపదాతి జనంబులు సంభవింపఁగన్.

మ. సమదానేకప ఘీంకృతిధ్వనుల నాజానేయహేషార్భటిన్

సమదాటోపభటావళీ బిరుదవాచాస్ఫూర్తులం భేరిశం
ఖమ్మదంగాది కవాద్యఘోషముల దిగ్భాగంబు గంపింపఁజే
యుమురారాతపురీరమోన్నతికి వైత్యుండద్భుతంబొందుచున్.

చ. ఇరుదెసజాళువా మిసిమినింపగు గోడలు జాలుగొన్నసుందర

కురువిందరత్నరుచి దట్టపుదివ్వెల చాయనిద్దపున్
సురణినివింధ్యమాకిడిన చందమునం బ్రజసందడింపఁగా
జెరలఁగఁగేలదోయుచు నదృశ్యతనుత్వముఁదాల్చి యేగుచున్.

వ. కురంగట నింద్రసింహత్సాంద్రంబగు నొక్క శోభనమఁదిరంబుఁగమంగొని.

గీ. ఇదియకాబోలు హలపాణిసదనమనుచు, రంజిలహరిణ్మణికదంబరచితభవ్య
తోరణద్వారమశలీలదూరి సంభ్ర, మమున నమ్రేటి యభ్యంతరమునకరిగి.

సీ. పరిచారికా వధూపక్ర రానుబింబ సందీప్త మాణిక్య భిత్తికలుచూచి

పరిణయోచిత వస్తుభారసంభరితభా జనఘరీణాంగనా జనముఁజూచి
మరకతస్తంభ సంబంధ రంభాఫలగ్రాహి పంజర శుక్తోత్కరముఁజూచి
నికటనృత్యద్వారముకు రాననాచంచ దవయవరూపవైభవముఁజూచి
బహుళ మణిపుత్రికాకర భ్రాజమాన, చామరా నిలచలితాభి రామగంధ
త్వైల భవనప్రదీపికా తతులుఁజూచి, యబ్బురంబింది యంతంత నరిగియరిగి.

సీ. ఎలనవ్వు వెన్నెలల్ దొలకునెమ్మొములఁ గొమరారు మెఱుఁగు ముంగరులుబొదల
జిరుత బొమ్మంచు వాతెలపై కర్పూరతాంబూల రుచిరరాగంబు మెఱయ
నిగనిగల్గులుగ్గ-మానిక పుసామ్మలతోటి తగుగుచుల్ మెఱుఁగుమొత్తములుఁగురియ
జిలుగు పయ్యెగలలో మెలఁగు గుబ్బలమీది కలపంబు గమగమ వలపులీన
విరులు దురిమిన జడలతో జరణలిప్త, యావకాంశులతో నూపురారవముల
తోఁదలిరుపాప్రియములతో వధూమణులు త,దీయగృహవాటిగొందఱుదిరుగఁజూచి

ఉ. ఆయరవింద గంధుల కచాననలోచన కర్ణనాసికా

భూక్రియుగబాహుమధ్య కుచభూరి విలాససిరీక్షణోత్పవ

శ్రీయుతుఁడైయొకింత హల భృత్సుతమవ్వఁపు సోయగంబు లేఁ

బ్రామము దన్మహావయవరమ్యతలిండుక యందు లేమికిన్.

క. మదిమెచ్చకయాతఁడు ద, త్సదనాభ్యంతరమునందుఁ జనఁజననాలో
ముదితామణులిగువురు దన, కెదురై యన్యోన్యమైత్రిమృదుతరఫణితన్.

చ. హలికురు రాజునందనున కర్మిలిఁదన్నొనగందలంచె న

చ్చెలిసభిమన్యుఁడక్క- నొరుఁజేకొననంచు ప్రితిజ్ఞబట్టి త

త్సలలిత మోహదాహవివశత్వమున నిర్విరబాన్వుమీఁద న

గ్గలముగ వేగుచున్నయది కంజజుకృత్య మదెట్టులున్నదో.

ఉ. ఏల మణీవిభూషణము లేల దుకూలము లేల గంధతాం

బూలము లేల కేళివనభూమివిహారము లేల జీవితం

బేల సువర్ణమందిరము లేల భుజిక్రియ లేల వైభవం

బాలసమానరూప కుసుమాస్త్రునిఁ గూడనినన్ను బోటికిన్.

క. అనిపలుమరు నీచాట్పున, మనతో వాదిండుదాని నుదినియమఁబీ
తనిరూసమిట్టివనితా, జనతామణి గంటి మేయెచటలోకమునన్.

క. అనిపలుగ్గ-తద్వయస్యా, జనసరసాలాపములుఁ బ్రసమ్మద భరసూ
చనవరములగుట వీనుల, కనఘండతఁడచటఁబాసి యవలంజనుచున్.

సీ. ఇరువంక నకలంక హేయపాత్రలగంధ తైలప్రిదీపికా తతులు వెలుఁగ

శృంగారభిత్తి చిత్రనిరత్నపుత్రికా వర్గంబుచేలవీవనలువిసరఁ

బట్టఁబరవితాన బద్ధసూనరజంబు లళిమండలము మేననలవరింప

సరసపంజరకీర శారికాపోతంబు లమృతవాచాలీల నాదరింప

నొక్కమణిమొరమున నిట్టూర్పులాలయఁ, గన్నులరమోడ్చికుసుమపక్రికాండకాండ
జనితపరితాపమున నూనశయ్యనొరగి, చేతలాడగఁగనుగూర్గు చెలువఁగనియె.

వ. కనియనంతరంబున.

సీ. నెఱిజారుకప్పు పెన్నెరులంటి యెసివాఁడు వికచప్రమాన మాళికలదాని
నెదలాని పెనుకాక నెఱసివీటలువాయు కుచకుంభలిస్త కుంకుమముదానిఁ
జటులాఁష్టసాంద్ర విశ్వాసవాతాంకురార్తిఁజలించు నాసముత్తియముదాని
మొగముగొఁజమట వెల్లిగరగుండస్థల న్యస్తమకరీదళములదాని
విజయనందన జనితాతివేలమోహ, భరతమో ముద్రితేక్షణాబ్జములదాని
నవనయోరూప శుభలక్షణప్రదీప్త, తనులతా వైభవముదానిఁ దరుణిదాసి.

గీ. సవ్యసాచికుమారాంక భవ్యచిత్ర, ఫలకలక్షితరూప సంపద్విశేష
మత్తలిరుబోడి మేననచ్చొత్తినటులఁ, గనువడినఁజూచి కుతుకంబు గడలుకొనఁగ

ఉ. శ్రియుతమూర్తియైశశశరేఖయకాఁదగు నీసరోజప
త్రాయిత నేత్ర కానియెడ నన్యపుగంధులకీ త్రివిష్టప
ధ్యేయశుభాంక రూపరుచులేటికిఁ జెల్వగునింతచక్కఁగా
నీయరవిందగ ధి సృజించు విరించినుతించఁబోలడే.

ఉ. వన్నెపసిండిమిన్నుగలువల్ మదవారణకుంభయుగ్మముం
బున్నమరేవెలుంగు ధరమున్ సుధయున్ దిమిరంబునద్దముం
జెన్నుగఁబూని వాక్పతి సృజించెనొకోసతిమేను గౌనువా
ల్గన్నులు జన్నులాస్యము గళంబధరంబు నెఱుంగఁపొలమున్.

గీ. ఈలలననేత్రములు సామ్యమెట్లుబూను, బంకభవవృత్తిదమిముచ్చు బద్ధ్రసముద
యముసభంగగతుల బిసాహారమగుచు, గలగియవ్వలఁ బడిపోవు జలచరాళి.

ఉ. కంతులతాంత సాయకనికాయనిశాతములై శ్రవస్తటో
పాంతవిశాలవైభవములై పరిదిహిత కజ్జలప్రభా
కాంతములై సమీనగతి గాంచుచురెప్పల నాగవేని నీ
యింతికటాక్షదృష్టులలయింపవె చిత్తమునైజవేదనన్.

క. ఈలలన రూపురేఖా, శ్రీలభి నందింపఁగా నిరీక్షింపధరి
త్రీలోకచరులు జాలరు, వ్యాళ కులాధీశ్వరుండు వజ్రియుదక్కన్.

- చ. అని యతడి తైరుంగునఁ బలాత్మజరూప వయోవిలాసముల్
మనమున నెంచుచు సురభిమంజుల పుష్పవిలీడ శయ్యనోయ్య
ననిజమాళి నత్తుకొని యబరవీధి మరుజ్జవంబున
గొనిచనియెన్ బలాధ్యునకుఁ గుంభినియెద్ది యసాధ్య మారయన్.
- క. నిజమాయా బలమునఁ బంకజలోచన నిట్లదృశగతిఁ గొనిచనియా
రజనీచరుఁడు సుభద్రాత్మజు మోలనిలిపె మహాద్భుతము దళుకొత్తన్
- చ. నిలిపినఁ గీడిపట్టి మదినిండిన కోరుకులుఁ బెగ్గలింపఁ దొ
య్యలి దనురూప యావ్వన శుభాంకరుడుల్ బరికించిమాచి
బృ లసుత నిక్కజలజపత్ర విలోచన సందియంబు లో
వలువకటంచుఁ గన్నుల నవ్యాము దశ్యజలంబుఁ గ్రమ్మగన్.
- గీ. వలికె భీమాత్మజునితోడ చాన్తపట్టి యన్నత్రిభువన విఖ్యాతమైన బాహు
శక్తిగలవాడవగుట నీచానదెచ్చి తన్ములప భారమిట్టి కార్యంబు సలుప.
- ఉ. తావకబాహుశక్తియునుదామి నేరుపుకల్మి దేవ దై
త్యావలి కైనగల్గునె మహాత్మ సమిద్భయ దాయుధీ
య వర్గామృత మాహాలాంక నిలయంబది నిర్భయ వృత్తిజొచ్చిరా
నీవసుధన్ సమర్థుడగు నెవ్వఁడు నీ వకరుండవే కదా.
- చ. అన విని యాతడిట్టులను నంగన దెచ్చితి నాప్రతిజ్ఞ 'సి
ల్లినయదికారచాధిప హలప్రముఖాఖిల రాజబంధు స
జ్జనువిటమీద నెయ్యది విచారముజేయుదురో యెఱుంగు బో
లుననుచు నంత నుద్ధతబలుండు ఘటోత్కచుఁ డేఁగెద్వారకన్.
- గీ. అంతశశిరేఖమదనమాయాంధకార, ముద్రితంబులులోచనములు దెఱచి యొ
కొంతసేపున కల్లనవింతయగు ను, వర్ణమందిర నిఘ్నటవాటిఁజూచి.
- మ. అరయన్ మామకరత్నసంఘటిత సౌధాగార నానామనో
హరభూజాతలతాళుప్రసవ యుక్తామముల్ గావు భీ
కర భూభృతగ్రటకానుషక్త విశిష్టామధ్య కృంగార మం
దిరదేశంబని దోచుచున్నయది చింతింప న్ననోవీధికిన్
- మ. అనఘా మూల్యమణీమలాలమునునం దాభీజనానీత నూ
తనపుష్పావృత తల్పమధ్యమున నిద్రిం గూరు నన్నెట్లు లి

- వ్యవసాయమున శ్రమహామహాదును గుర్వాగస్వదోత్పత్తిఁ జేసి
 చ్చెనాకో యంచతి విస్మితాత్మయయి రాజీనామి నల్లిమగ-లన్.
- చ. అరయుచు గ్రేవలం గనియె నంగజశాతశిలీమఖవ్యభా
 భరతరళీకృతాత్మ నిజభవ్యతనూ రుచిరత్వభిక్షణా
 దరవికచేక్షణాంబుజానిఁ దామరసాప్తసమాసేణ శని
 బరరిపుమాపశాలి నభిమన్యు సుధీజనమాన్యు ధన్యునిన్.
- చ. కమఁగొని పాదనూపురముగంబు గట్టితటి రత్న మేఘలా
 ఘనతరఘంటికల్ మెరయఁ గౌనసియాడఁగ గల్పిగుబ్బ వేగి
 గున వెన లేచి మేనుమెటుఁగుల్ గడలాత్తఁ ద్రినాభ నానతా
 ననయయి డాఁగె నొక్క- తగుణక్రిముకావనిజంబు మాటునన్.
- చ. పాలతుక యిట్లు పోక నునుబోదియ మాటున డాఁగి నెమ్మదిం
 గలయనురాగ నూత్నలతికల్ ననలెత్త నపాంగమాలికల్
 బరిపుపాతుగ నాననమునునొరయింపఁగఁ జూడ నొప్ప ను
 జ్వలశశి మండలామృతము జాల్గొను వెన్నెలపుల్లులొ యనన్.
- ఉ. అత్తజీ నాహిడింబయు మహామహనీయ గుణాంబుగా శి మే
 నత్తఁ గిరీటిసాధ్వి గదియం జనుచెంచిలతాంగి మౌక్తికఁ ద
 లొక్కతైపు భక్తి వారిరువు రొయ్యన బాహుల గుర్చి యెత్తి లో
 జొత్తిలు పేరెమఁ దేల్చి రతిశోభన వాక్యపరంపరాకృతిన్.
- ఉ. నిండినపేరెమ నిట్టులను నీరజలొచన కాసుభద్ర యో
 యండ-యాన ! తావకమనోభిమతంబు ఫలించు పుష్పకో
 దండ శరార్తిచేడగుఁ దాల్పకుమమ్మ మదీయపుతుగఁడా
 ఖండల పానుగిడింక నినుఁగొకొను శిశుమళారి సత్యపజ్.
- చ. అని ప్రియపూర్వకోక్తుల బలాత్కృజ నూరడఁబల్కి నెమ్మిఁ దో
 దొగ్గని దనుజాధివాసమునకుం జని యచ్చట వారు నువ్వు రం
 గనలు సుఖాస్తి నుండి రతిగాఢ మనోభవ వేదనా భగం
 బున నరుపట్టి కేళివనభూమిఁ జరింపుచు నుండె నంతలున్,
- చ. నిరుపగు రత్నకాంతి రమణీయము శౌరిపదాబ్జచిహ్నతం
 బురుతర సర్వశోభనసముజ్వలమున్ గురురాజముఖ్య భూ

శతనికరాన్వితంబు నగు ద్వాదశతీ పురిశేషి యన్నిశా
చరకులసాగర్వభాముఁడు ససంభ్రమిమనీత నదృశ్యదేహుఁడై.

6. ఆలఘమణిప్రసాద నికరాన్వితమాగ్ర్య పురోహితోక్త మం
గళపచనాభిశోభితము కాహళిశంఖ మృదంగవల్లకీ
కలకలనాద మేదురము కాంచనరత్న సమన్వితంబు నా
హరిసదనంబు లోనికీరయంబు మెయిన్ జనియాతఁడొక్కఁడన్.

7. తృధునైకతనతంబ లింబస్థలీ లంబికచభార యదులు చీకటులుగ్రామ్ర
మృదులాధరోపరి స్త్రితచంద్రికాంకుర సుందరాననము పూర్ణేందుఁడెగడ
శ్రీవణాంతలలిత చందదపాంగ మాలికల్ ఖంజరీటచ్ఛాయఁ గడకుఁదోయఁ
గూలంక పోత్తుంగ కుచకుంభయుగళంబు మందరభాంగ విహంగమములునవ్వఁ
గరజరణమధ్య నాసికా గళకపోల, ముల సాబగు నీరజారుణోత్పల మృగంద్ర
కనకదరదర్పణశీలఁ గడలకొత్త, దనుజనాథుండు సుందరితనువుఁదాల్చె.

8. ప్రేమదాలాకవతంసమై యతఁడు లేచార్యంపు నెమ్మన భ
వ్యమణీ మండిత భూషణాంబర సుగంధా లేపనామ్లాన నూ
నముఖాలంకృతు లుల్లసిల్లఁగఁదటి న్నాల్లాభిరామాకృతిన్.
శుమపర్యంకమునన్ నసించెనొక చో శుద్ధాంతమధ్యంబునన్.

9. ఆయ్యవసరంబున దుర్యోధనుండు భీష్మదోగి కృపాశ్వత్థామ బాహ్లికసోమదత్త
భూరిశ్రీవశ్యకుని దుశ్శాసన కర్ణప్రభృతి నిఖిలరాజబంధు సుధీజనంబులతో నత
వయోరూప శుభలక్షణలక్ష్మితుండగు లక్షణకుమారు గంధగజేంద్ర సుగంధారూ
ఘంశావిందుకొని భేరిమృదంగ శంఖ కాహళాది మంగళ తూర్యారావంబులతో
రాజమార్గంబునం బరమోత్సాహంబునం బరతేర బలభద్రుండు తత్సహన వైభవం
బున నెదుర్కొని వైవాహికమంట పాభ్యంతరంబునన్ విడియించిన.

10. కారవృక్షితినాయక ప్రభృతిభూకాంతుల్ త్రియాశాస్త్రవై
శారధ్యంబున మించుకోవిదులు గంపద్యేషి ముఖ్యాఖిలా
భీరోత్తంసులుఁ బెండ్లిపెద్దలు ముచాప్తి నూర్చి వైవాహికా
గాఁతోణివహించి రుత్సవనీతౌ తత్పరస్వాంతులై.

11. తళుకొత్త నృసిమదంబు కోభన ముహూర్త భ్యాత్మ విద్యజ్ఞనం
బులయాజ్ఞంజవి నెచ్చెలుల్లడితుని పోత్తుంగ సోధంబునం

దలకుంబాన్పుపయి న్వసించి యస మాస్త్రానూస బాణవృధా
విలరీతి న్నెగులూను కృత్రిమబలా విహ్వతవీక్రింపుదున్.

గీ. పలికిరుత్పలాక్షి పరిణయసుముహూర్త, సమయమయ్యెట్లెట్టి కొమిరవేగగ
దోడి తెండటించు గూడిన పెద్దలు, సంపవచ్చినార మింపుమొనసి.

ఉ. రమ్మవివాహ వేదికి విరాజిత రూపజితేందరా కుమారి

రుమ్మహి భృతుగ్రమారునిఁ బురోహితబంధు సుహృజ్ఞ నావళి
సమ్మతిఁ పెండ్లియాడి పెలుచ న్సురలన్ హవిరన్నభుక్తి దృ
ప్తిమ్ముదమొందఁజేసియు నభీష్టసుఖంబులు గాంతువింకిటన్,

క. అనియపలావించి మృగా, క్షిని పర్యంకంబుడించి చెదరినప్పడు ల
స్తనహారాంబర కైశిక, భునసుమమాల్యములు చక్కఁగావించుటయున్.

నీ. కొదమతుమ్మెదపిండు గడుము కొమ్ముడిజుట్టు నరపిరుల్లుమ్మని పరిమళింప
వెలిదమ్మరేకుల వెలికిజిమ్మఁగఁజాలుఁ గనుగవ గజ్జల కాంతులీన
నెలతునగల పెడంగు నిరసించుచెక్కుల రవలకమ్మలనిగ్గు లవఘులింప
క సటు లేనికడాని పసిండికుండలఁ గేరు చనుదొయుము తైంపు సరులుమోటయ
నరుణలాక్షార సాంక మందరపదాబ్జ, ముగళకటకధ్వనులతో సముజ్వలాంగ
దీధతులతోఁ గటితటిధృతసువర్ణ, వసనదీప్తులతోవచ్చె బిసయహాక్షి.

గీ. వచ్చి మాయా బలాత్కృజ వర్ణనీయ మణిమయ వివాహవేదికా మధ్యఘటిత
యవని కాభ్యంతరమున నభివసించె మిన్నుడిగి వచ్చు కొకొక్కరుమెఱుఁగువోలె,

మ. అలవైవాహిక కాగ్యకర్తలు శుభ వ్యాసక్తతన్ ధారుణీ
తల నాథ ప్రియపుత్రునిన్ యవని కాంతర్వా సమానాసితో
త్పల దృగ్విక్రమఁజూడుమంచు తెగమొత్తనీ నిర్భరానందకం
దళిత స్వాంతిమునన్ గనుఁగొనఁగ నాతండంతలోఁ జూడ్కికిన్.

ఉ. మిరిన మిట్టగ్రుడ్లు తెలిమీసల మొత్తమునికుగ్ర వీనులున్
గోరలు దీర్ఘవాలమునుగో ల్పులిచారలుగల్గి ధాత్రీ బ
ల్మారును దువ్వులన్ బదతలంబున బావురుబిల్లియాపుతో
వారును గోచరించె న దైత్యుఁడు కన్నయరూపుఁ బాయుచున్.

ఉ. తొడవలయేళ నూతికెటుఁ గన్నియరూపు దొలంగి యాఖుభు
గ్భావముతో నీశాచరుఁడు గిన్నడ నివ్వెరఁజెంది యిప్పడీ

శాస్త్రమబిల్లి పెద్దమురిపఁ బున నామఁదొర గట్టఁజూచి నా
రీ వివరంబు మాలిన సుహృద్భవ మందొక్క పురోహితాధికరన్.

క. అని నుదిరోయుచు నలశోభన వేదికఁజేర్చి యచటఁ బరమ సత్యనిగ
న్గొని పల్కిరి బంధు సుహృద్భవలరగెద పగులగ్న సమయంబయ్యెన్.

జ. అనవుడునాతఁడిట్టులను యాదవవంశఁజుడిపఁగింబమ
ర్దను దొకపిల్లి బెంచి ప్రమదస్థితిఁ బెండిలిఁజేయఁజూచుచో
మనముననిచ్చగించిన సమర్థులు పెద్దలు బండ్లచాలుపొం
డనరుచిరస్త్రితామ్యులయి యాతనిపల్కిరినారు పదేయున్.

మ. జనలోక స్తవనీయ భవ్యసుమమాసౌభాగ్య భాగ్యాధివా
సినియై గన్పడు నీవిలాసినియో చింతింపకేట తైలం
గున మార్తాలికయంచు శంకగొననీకున్ వెట్టియే గుచ్చుర
మ్మనికేటాని వివాహవేదికకు డాయంబెచ్చుచోనత్తచీన్.

చ. ఇనుఁడుగరంబుసాచి గదియింపఁగఁ బద్మినిమోముదమ్మి గ
మ్మిననునుసిగ్గుమంచెడలె మేదుర రాగరసంబు బొంగెమో
హన కుచచక్రవాకము లుదారతమించెఁ దనంతమానసం
బునస్మరవేదనాదిమిర ముద్రదొలంగె సరోజనేత్రికిన్.

నీ. విపులమోహవిదాహ ముపశమించుటకునో శ్యామాధరామృతంబానఁగోరు
నంగజాస్త్ర వ్రజైకౌషధంబనచునోయింతి చన్దస్వరం బెనయదిపురు
దనుతాపతిమిగముద్రచెరల్పనో సతీముఖచంద్ర చెంద్రికల్ మొనయఁజూచు
సమధికశ్రమబిందు జాలకంబుడుపనో యువిదకమ్మనిటూర్పు లాలయఁచలఁచు
దరళ హృదయదురంత చింతానిదాఘ, మపనయింపుతలఁపుననో చపలనయన
చికురనీలపయోదమాలిక స్ఫులింప, నాసపడునప్పురందరజాత్రజుండు.

నీ. మొదలనేత్రసరోజములవసించి పరస్పరాలోకనంబున నచటబాసి
ముఖమండలమున నిమ్మఁగబాదుకొని సుధామధురోక్తి కలననమ్మనికేదొలగి
గబ్బిసిబ్బెపుగుబ్బగవనిండఁగొని నాథుఁడొక్కనజేర్ప నయ్యొక్కవదలి
దృఢనీవిబంధసంస్థితి గాంచి యల్లనవరునికేలంట నయ్యరవుదొఱఁగి
యెందు డాఁగెనొ మందాత్మ మెఱుఁగరాదు, పతియునవలనవ లతొంగినతులరాగ
ఘనరసప్లుతదలఁపుటగలుదలిర్ప, మదనసామ్రాజ్య సరిధి గిమహమఁదనిపె.

గీ. నిరతవిగ్రహరాజశేఖరుఁడు సతియు, నెడతెగకొకింత యిష్టముభాకరితి
పర్యటసంపదజలసిరి రాజశేఖ, రుఁడు సతియుచోరెధీరవర్జులు నుతింప.

మ. అనిమలదారమరంద మంజులవచో వ్యాపాగలీలనొసుధా
శనరాట్పొత్తి వివాహమంగళకథన్ సంప్రీతివచ్చెల్లస
మృగి బెల్లన్ జనమేజయందువిని సమ్మాదంబుతో నమృతహా
త్మనుతింజన్ గరముల్ మొగిచ్చి వినియాస్తాకానులాపంబులన్.

మ. తెగఁగఁగ్రమ్మగఁజూడఁ గన్పడినధాతీభృత్సులేహపరం
పరతున్ మరగటపుండరీక మృగరాడ్భల్లూఁ ముఖ్యాతిభి
కరజంతుపరక రాకృతుల్ బొరసిరక్షఁగూరుడెంతేభయం
బొరయన్ జేబనులెత్తెఁ పెండ్లికొమగుండు త్సాహసీనాత్మఁడై.

త. సారినెంబసిండిదువ్వలువ చుంగులుకేరవల జారనంగక
స్థిరమగుటాంగదాది పరిచిహితరత్నరుచుల్ వెలుంగఁ పె
ల్లారసినఁబూవుదండ లేదనుయ్యలలూఁగ గరంబుభీలిచే
బరుగిడనిట్లుఁ గౌరవనృపాల సుతుండటఁ గల్గుకోవిదుల్.

క. చేఁజనినృపాలవరకు, మారుని గేలాడసిపట్టి మరలించినలూఁ
గూరినభయమున వడకగధీరవరుల్ వెన్నజరప భృతిచాచ్చియటన్.

త. నృపనుతుఁడిట్లు పలుకఁజెరయెత్తినమాత్రిన యున్నపిల్లరూ
పపుడుఁగంగనయ్యె నిపుడారయ వ్యాఘ్రమృగేంద్రభల్లూకా
ద్యపరిమితోగ్రజంతువికృతా కృతులొక్కటఁదోచుచుంటలూఁ
జపలతఁజెందినాఁడనిది చానయెభూతముగాక నావుమన్.

త. అచ్చరమచ్చకఁబులకునైన వహింపగ రానిసోయగం
పిచ్చపలాక్షీకింపెనఁగు నిట్టిదిలేదు జగత్త్రయంబునం
దెచ్చటదీనిభూతమని యేలవచించెదు నీకుఁజెట్టిలూ
గృచ్చికొనంగఁబోలు నినురోయరే? యికొరగామిశ్లేల్లరున్.

గీ. అనుచుఁ దోడ్కొనివచ్చిరాజాధిరాజ, నూనుతోభనవేదికా నీనుజేసి
పరిణయోచితకార్య సంభావనత, హస్తమిగురొత్త నధికులింపలరుటయును.

మ. స్తనితాభీలరవంబు బర్వతగుహసంకాశనా సాపుటం
బునుంబోషము భీకర స్వమదలప్రోత్తుంగకాయంబునె

త్వత్ గుణావళిము.

111

జ్ఞానిశక్తిగ్రహణంబునకు నున్నది. అది నా గుణావళి. అది నా గుణము.
గతకాలము నుండియున్నది. అది నా గుణము. అది నా గుణము.

చ. చరణానిభి పరిహరితముల సాగహిరణ్మయ భవభేదా
తరచరితేనోభవ హాస్యములు న్వరితముల నోగణా
తరచములునుగించి తక్కినవి తాన వినియ్యగ గగవల్లికల్
గెరలకడోగిని యేని సెరి న్వినియ్య మహాగోమూర్తియై.

గీ. అపుడు నరకాంతకుండు సాత్యకినిజూచి, వలికెనల్లన మనుగపంభావణముల
గడిమిగల భీమ సేననూనడుపుటోరక, చాఖ్యుడేతడనిదరజా సితాస్మయడగుచు.

ఉ. అంతః గురుక్షమాతలవరాభిధనునీ తనగూడి మేదిని
కాంతులుజూచి యచ్చెరువుగైకొని బాణకృపాణి కాగదా
కుంత ధనుర్ధరీణులయి ఘోరనిశాటుడు వీనిమ
ర్దింతమటంచుఁ జేరియగరికృత రోషకషాయతాత్మలై.

మ. స్ఫురితజ్వారన భిన్నముగ హగులై పుంఖానుపుంఖులుగా
శరజాలంబులఁ గప్పచో నతడలక్ష్యగూర్చి నంతంబయో
ధరమార్గంబునకేగి ప్రేమివశనిద్వానంబుతో దుక్కిలా
తరుమేచో రుధిరాస్తిఖండము లుదాత్త ప్రాధి నర్తింపగన్.

కా. మేదశ్శోణిత మాంసశల్య పటలీమిశ్రంబులై సర్వధా
త్రిధారవ్రజము ల్బుహ్నిజ్వలశ్రేణు ల్మహాశోభనా
పాదిశ్రీకర వస్తుజాలములు భీభత్సకీతిం జెందెనా లో
నుశోభనుడరగ నూనుగని పలెగ్నిశ్శిత స్వాంశుడై.

మ. మేదలనీళ్ళున్నుడు కుంభజండును ననుబోధించి రీపెండ్లి నె
ల్లను మానందగునందు నప్పుడు తదాలాపంబు లాలింప జె
ట్టిద పున్నూలములయ్యె వీనులకు వింటేయిప్పుడీ యొక్కరుం
దిగిదశా రాతి జయింపనోపమని బుద్ధింవోచె నూతాత్మజా.

చ. పరిణయకార్యభంగదశ సాటిలఁబాటిలుగాని సర్వభూ
వరపరివేష్టితుండ నయివచ్చి యొకానొక దైత్యమాతృచేఁ
బరిభవనెందిపోయిన ప్రసంచమునందపకీర్తిగాజె నీ
గురుభుజశక్తి వీని ధితఁగూల్చి ప్రహేదముఁ బూన్పఁగాదగున్.

గీ. హరిసంభ కృపట్టి కాత్మజనౌసంగక. యిటులఁదలఁచెననుచుఁ గుటిలవృత్తిఁ

గృష్ణఁడిట్టిమాయస్పజియిఁచెఁగాబోలు, ననుచుఁదోచినదియ మనసులోన.

చ. అనుచు నతఁడుబలుక— మనుజాధ్యక్షనుక్రుఖి సాధనావళుల్

గొని యెదిరించి కయ్యమునకుం గమకించినవానితోడ మా

రొగ్గనఁదగుగాక చూడుకల కగోచరుడై వినువీధినున్న డై

త్యునిఁబరిమార్చ నెంతజలయుక్తునకైన నసాధ్యమారయన్.

గీ. శిలలుబలఁబురుధిరఁబా జెట్లులెముక, లొక్క—మొగిసైనికులమీఁదఁ బెక్కు—గతులఁ

గురియుచుండఁగ మాన్చ నెవ్వరితరఁబు, జిచ్చుపైరాగ నలవియె చేతగ్రమ్మ.

ఉ. అసమయంబునం బరిణయాగతబంధుయదూర్వహుల్ బరి

తాసవిషణ్ణులౌట నతిదాగుణశల్య శిలాదుగ్రక్తధా

రాసమునగ్రదృష్టి కిమురక్షణదాచరవైరి యొయ్యనన్

దాసిహాలాయుధుండు ప్రకటప్రియ భాషలతోడనిట్లనున్.

ఉ. ఏతరిద్వారకన్ బొరయ విట్టిజనప్రళయాతి భీకరో

త్పాతములిప్పుడేమిటికతంబునఁబుట్టె వివాహసంభ్రమా

యాతజనాళికాతికాదములై మధుసూదనసర్వలోక వి

ఖ్యాతుఁడవీవెటుంగనిది గల్గునె యెయ్యెడినాకుఁజెప్పమా.

చ. అనుటయు నాతఁడిట్టులను నగ్రజుతోడ ఘటోత్కచాఖ్యుడై

త్యునిప్రబలంపు నాయల వితోయదగర్భ గతుం

డనిమిషయక్షరాక్షసులకైన నజేయుఁడు వాఁడు కౌరవా

వనిపతిసైనికుల్దొడరి వానిజయింపఁగఁజాల రెమ్మెయిన్.

మ. ప్రకటా త్యర్థుతమాయ నాయనిమిష ప్రత్యర్థిముష్మశుకమా

రిక గొంచేసి తదీయ సుందరతను శ్రీధాల్పి కౌరవ్యునై

నికులన్ బెట్ట లయిఁచె దీనికి మదిం జింతింపఁగా నేల ధా

తృక్పత్త్యం బెట్లటుగాక వేరొక తెఱంగేకా విచారింపగన్.

క. నా విని యతఁ డిట్లను మనకీ విపులాపదనొలంగు నెత్తెఱంగున రా

జీ నాంబకయన నబ్బులదేవునకుంబలుక దేవదేవుఁడు ప్రేమన్

ఉ. ధీవిశదాత్మ యస్మదుపదేశవిధానముపథ్యమైవినం

గావల తేనిఁ జెప్పెద జగద్భజనీయతనూవయఃకళా

భావజుడైన యర్జునుని పట్టికి నాత్మజనిత్తునన్ పృతి
జ్ఞా వచనంబు పలుకుమది సమృతి వానికి నాలకింపగన్.

గీ. దాన నుత్పాతములడంగుఁగాని శూర కులుల గురుసైనికాధ్యులబలిమికలిమి
సరకుగొనఁడే యుపాయంబు సాఁగ దిదియ తక్కు నతఁడుగ్రబలశాలి నిక్కుమనన్

శ. మును నీ చెప్పునమాటలు విననొల్లని కతన నిట్టివింత లొదవె న
ర్జున సుతునకు సుతఁబరిణయ మొనరించెద నింక మాన్పుముత్పాతములన్.

గీ. అనిన నెల్లెత్తి కంసారి యనిలజాత్ర నందనునిగూర్చి పలుకు పురందరజకు
మారునకు నీరి పుత్రిసమ్మదమెలర్ప బరిణియ మొనర్చు నిక్కుమిప్పలుకునమ్ము.

శ. అని యిటులం బయోధర మహాధ్వనిఁ బలుకుఁ దదీయ వాక్యముల్
విని యివిశౌరిపలుకులని వేమరు సమ్మదితాంతరంగుడై
చనియెనిశాటు డంత మహిజాత శిలాక్షతజాస్థి వృష్టియిం
కిన బ్రతు కాసలికఁ గలిగెన్ మనకంచు నృపాల సైనికుల్.

వ. పెక్కు విధంబులఁ దలంచుచుండ దుర్యోధనుండు, భీష్మ, ద్రోణ, కృపాశ్వత్థామ
పృథ్వీ యోధవర్గంబుఁ గూర్చికొని కరితురగాది చతురంగబలములతో విఫలమనో
రఘుండై లజ్జాభరంబునఁ గరినగరంబునకరిగె మఱియు హైడింబుండు నిజనివాసంబు
నకుంజని తద్వృతాంతంబు హిడింబా సుభద్రలకునభిమన్యునకును సవిస్తరంబు గాఁ
దెలిపిన వారలు సంతస్థిలి సుఖంబొందిరంత

శ. ఒకపలలాశియుద్ధతికినోడిసదీ సుతకుంభ జాది సై
నిక తతితోడ విశ్వధరణీప్రభుడకురువంశమాళి పో
లికిటుల పోయెఁగో రిక ఫలించునె దైనముతోడుగామియే
రికినని క్రమ్మఱన్ బలుడరిందముఁ దమ్మునిఁదాసి యిట్లనున్.

గీ. కన్యసౌజన్యభువనైక మాన్యపాదక, తనయునకు ఖ్యాతనయునకు జనమువొగడఁ
బరిణయమొనర్చకితర సంబంధమునకు, నిచ్చగించిన మురహరయింతపుట్టె.

మ. పృతికూలించిన పైవేమెవ్వరికిఁ గార్యంబెట్లుసిద్ధించునా
దుతలంపట్టిదియయ్యె శోభనములొందుంగాదె యుష్మత్సమా
ర్జితసంకల్పమునన్ జగంబులకునిర్విఘ్నంబులై చిత్తవృ
త్తి తెఱంగెట్టిదొ యట్లొనర్పమనఁబ్రీతిన్ శౌరి దానిట్లనున్.

శ. తనకొమరున్ సురూపనిధి ధన్యవధూకులమాన్యఁ గన్యఁగూ
ర్పనొరునకిత్తునంచు బహుభంగుల నివ్రవచించుచో సుభ

దన్త్రినయపహోక్తి నీమదిమరల్ప సమధకతలేమి గొందలం
బునతనయుండు దానుఁ జనఁబోలు ఘటోత్కచుడుండు కానకున్.

చ. జలధులలో సుధాంబునిధి చందమునన్ భువనప్రసిద్ధిచే
నిలయదువంశమింపెసఁగు నిట్టికులంబున సంభవించి దో
ర్బలచిరకీర్తి సంపదలఁ బ్రస్తుతిఁగాంచినవారమాట కే
వల ముచితంబు నీతిపథవతకానమున్ మనకెన్ని భంగులన్.

ఉ. కావున జాగుసేయపనిగాదు హలాంకఁ ఘటోత్కచాఖ్య ర
క్షోవనవాటిఁ గట్టదశఁగుందుచు శాకఘటోపహారదీ
క్షావిధినున్నవారి సరసంపు మృదూక్తులగారవించి తో
డైవలయున్ సుభద్రయువతీమణిఁ దత్తనయున్ శుభోదయున్.

చ. హరియిటులాడి కాంచనమయంబై మేరునగంబనామనో
హరకురువిందరత్న చపలాంశుధృతిన్ శరదంబనాఁగరం
బరుదుఘటింపఁ జాలిన శతాంగమునన్ వసియించి వారిలి
య్యరుఁజని రన్నిశాచరవరుండు ఘటోత్కచుడుండు కానకున్.

మ. తపనీయద్యుతు లాశలంబొరయ రత్నచ్ఛాయ లబ్ధాప్తుతో
రపు కేంజాయల నావరింపఁ దురగగ్రైవేయ ఘంటానినా
ద పరిస్ఫూతికావనీ మృగావళి భయోత్కంపంబునంబొంద వే
గపుయానంబునవచ్చు తేరుఁగని రక్షస్వామి దౌదవ్వలన్.

చ. హరునకుఁదొల్లివిల్లయి సురాసురులెన్న జయంబొసంగి త
ద్గురుకృపనాత్మ్ర పాదములకున్ గమనక్లితిగల్గునట్లుగా
వరమువహించి నల్ దెసల వర్తిలవచ్చిన కాంచనక్షమా
ధరమను శంకఁబూని యలదైత్యుఁడు సారెకుఁజూచుచు న్వేసన్.

మ. ఆలఘుశ్రీకరచేత నోజ్వలదవశ్యాయాసిత క్షౌఢరం
బులపోలెఁగం దగురామకృష్ణులనగ ప్రోత్తుంగ నానావిని
ర్మలరత్నాంక శతాంగసీమఁగని చేరంబోయి భక్తింగృతాం
జలియై కన్యవసమ్మదాశుఁ సలిలాసారంబు తోరంబుగన్.

ఉ. అంతసగౌరవంబుగ నిశాటుఁడు దోడ్కొనిరాఁ దదీయసౌ
ధాంతికసీమఁదేరుడిగి సాగ్రజుఁడై యతఁడున్పహేమతీ

- తాంతరవాసియై కడుచిక్రియఁబు మెయిన్ విలసిల్లెవాదయఁ
స్వాంతుఁడు భక్తమానస నిశాంతుఁడు గంధర్వతామఁ డత్తతీన్.
- గీ. అహాపూజావిధుల నాదయానుధాని బు, ధులహరి విధులవలనెంచి యలనొంది
గురునిగురునిబిడసుకీర్తి శరదమూర్తి, గుశలమారసి మఱియు నాకుఁజ్ఞనిట్లు.
- ఉ. వీడొక వైశ్యమాత్రుడని వేలుకఁజూడక కూర్మి పెంపునన్
మూఁడుజగంబు లేలు శుభమూర్తి మదీయ గృహంబులోనికిన్
నేడరుదేరనీవు మదినిండినకోర్కి ఫలించె నాసిరుల్
పోడిమిఁగాంచె శూరకులభూషణ నిన్నునుతింప నేర్తు నే.
- ఉ. చండబలోన్నతి నెక్రొటసి సాధుజనాళికిఁ గీడొనర్చు ను
ద్దండ ఖిలప్రకాండము మదంబుడపన్ శ్రితమండలాపదల్
జెండనఖండ రూపయచి లీలమెయి న్మహిఁదోఁచు నాదివి
ష్టుండవుగాక నీవుమనుజుండవె వృష్టికులప్రదీపకా.
- ఉ. ఎవ్వనిచేసృజింపఁబడు నీజగమంతయుఁ బెంపుగాంచుఁ దా
నెవ్వనిచేనశించుఁ దుణి నెవ్వనిచే దృటికాలమాత్రలో
నెవ్వగఁదీరు నెవ్వని యనింద్యకథ ల్బరమానురక్తివా
కుఁవ్వనతండవీవ యదుకుంజర కంజదళాయతేక్షణా.
- సీ. దురితదుస్తరరుజా హరణౌషధీలత శంకాకళంకభుజంగనకులి
జననజరామృత్యు సానుమచ్ఛతకోటి దారిద్య్రవిటపి కుతారదార
యమితసంతాప సంతమస ప్రదీపిక హృదయశోకదవాగ్ని వృష్టిధార
కామాదిరిపువిహంగమ వాగురాబంధ మజ్జానమాద్య ద్విపాంకుశంబు
దివ్యమానివి తాన సంసేవ్యమాన, మాననీయ భవత్పద ధ్యాననిఘ్న
కంసవిధ్వంస నిఖిలలోకప్రశంస, దివిజచేతోరి రంసయాదవవతంస.
- చ. శకటముఁగుల్చితాలకయ్యైలమునెత్తితి కంసుజంపి తిం
తికొటకువేల్పు మ్రానిలకుఁ దెచ్చితి నెల్లనృపాలకోటిఁ బో
రికిఁ దొలగించి చుక్కిణి వరించితి వైపినవహ్ని మింగితే
రికిఁ దరమిట్టిచెయ్యు లొనరింపఁగ నీకతగు స్మరంతకా.
- మ. శ్రితిశాస్త్రోక్తుల నెన్నరానియవియై సాంపాందు నీలొక వి
శ్రితకల్యాణగుణంబులెన్న నసమర్థుల్ మాదుగుల్ చుమ్మహ

ర్పతి జాంభశ్చరకాళి యోగగళా రంగాంతరానర్తితాం

ఘృతితులాకోటి ఝణంఝణం నినదసాందీభూతహర్షోదయా.

గీ. ప్రమదరసమొంద మందార సుమమరంద, మధురిమధురీణవచన సంభావనమునఁ

దేల్చి వసుదేవసుతుని సుధీజనాభి, నుతుని శాశ్వతవైభవోన్నతినిట్లు.

వ. మఱియు హిడింబానందనుండు మీరలిర్వురిచ్చోటికి విచ్చేసినకార్యంబెద్ది యాన

తిండని విన్నవించిన నమ్ముకుందుండిట్లనియె.

గీ. అనుగుఁదోడు సుభద్ర భవ్యతరగుణ సముద్ర తత్కమారుండుసంపూర్ణబలవి

జితకుమారుండు కాంతిరాజీవమిత్రుఁ డతులచారితుఁ డభిమన్యుఁ డతిశయిల్లు.

గీ. ఆయసమబాణ తుల్యకళ్యాణమూర్తి, కాత్మతనూజాత రతిసమానాంగిఁబెండ్లి

సేయఁగలవాఁడననియాడఁ జిరుతనాఁడ యురతరామోదమున నీరియొరులువినఁగ.

వ. అంత.

క. తనతనయునకుద్వాహం, బొనరించుతలంపునను సుయోధనుఁడు సుధీ

జన మనిచి కన్యనడిగిం, చిన హరియొడఁబడుట యెఱిగిచెందినవగతోన్.

క. అగ్రజుఁడాసి సుభద్ర స, మగా మోదమున నీకుమారకునకుఁ బా

ణిగ్రహ మొనర్తుఁడోభన, విగ్రహ శశిరేఖననుమ విబుధులుమెచ్చన్.

చ. పలికితిగాదె మున్నిపుడు భావమునం దొరుఁగూర్చగాసుతం

దలఁచుటపాడిగాదెచట ధార్మికు లిష్టనికియ్యకొండ్రెయం

చలికులవేణితా సవినయప్రణయోక్తుల కల్మిదూరినం

బెలుచబలుండు మామ్రొగముఁ బెట్టిన ఖన్నతఁజెంది కుందుచున్.

ఉ. అచ్చటనుండరోసి తనయాన్వితయై నడిరేయిఁగానకు

న్వచ్చిత్వదీయ మందిరమున న్వసించిన చొప్పెటింగియే

మచ్చపలాక్షి కోర్కెయెటు లట్టులచేయుతలంపుఁ బూనివే

వచ్చినవారమంచు యురవైరివచింప ఘటోత్కచుండటన్.

చ. తనజననీసమీపమునఁ దద్దయుఁ బుణ్యకథానులాప చిం

తనపరతం బ్రవర్తిలు సుధాకర బింబముఖి స్సభద్ర ధ

ర్మనిరతు రూపమాన్యు నభిమన్యునిఁ దోడ్కొనివచ్చి సమ్మదం

బునబలరామకేశవుల మ్రోల వసింపఁగఁ జేయన త్తటిన్.

చ. రణిపురాడ్వితా నభిదురప్రతిమాన శిలీముఖావళిం

దృణకణలీలఁజూచు బలుదిట్ట పురందర పాతుఁడబ్జమా

ర్ణసుమహాణ వేదనలఁ గ్రాఁగి కృశించినవాఁడుఁ జూచి నే
ప్రణుతబలాఢ్య ! యంను బలరామున కమ్ముర్నవైరి జెప్పినన్.

మ. దరహాసస్ఫురితాన నాబ్జఁడగుచుం దాలాంకుఁడు ద్వేలరా
గరసాస్తిన్ సహజా తనూజునకలంక శీనయస్సోకుమా
ర్యరమానందనుఁ గేల్లవందిగిచి యంకాగ్రింబునందేల్చిసా
దరసల్లాప కలాపలీలమెయిఁ చేతఃప్రీతిఁ గావించుచున్.

మ. జగతీ స్తవ్యచరిత్ర భవ్యసుమమా సౌభాగ్య వన్మాత్రిభ
ద్రగుణోన్నిద్ర సుభద్రఁగాంచిపలికెన్ రాముండు నీవర్ధరా
త్రిఁగుమాదుంగొని కాననక్షితికి నేతేరంగ నాయంబుగా
దిరుగుబోఁడె యెఱుంగమిం జనువుచేనేమంటినో దానికె.

చ. నలినదళాక్షి నీమనమునంగల చందమెఱుంగగోరినిన్
జాలకనిమాటలన్ మనసు నొవ్వఁగనాడితి నింతెకాని నీ
వలుకవహింపకమ్మ వినుమాత్మజ నీసుతుఁగూర్చకంతవెం
గలివొకొ యన్యునిన్ వరునిగాఁదలఁపన్ బుధులీనడింపఁగన్.

చ. హరికేఁబ్రియంబుగానిపని యయ్యజ్ఞడైన ఘటింపజాలఁడు
ర్వరనిదినిశ్చయంబు కురురాజుకుమారిక వేడఁబంప సో
దరి ! ప్రియశిష్యుఁడౌటతఁడు దానికొడంబడినాఁడ నింత క
ప్పరిణయకార్యసంపదకుఁ బాల్పడియెం దుదిభంగమెంతయున్.

చ. అనిమతీసీరియిట్లనుఁ బ్రియంబున నాపలుకాలకించి ప
ద్మనయన ! కీర్తిధన్యుఁడభిమన్యుఁడు నీవును ద్వారకాపురం
బున కరుదేరఁగావలయుఁ బోదములెండనునంత కంసమ
ర్దనుఁడను నీమదింగనలు దక్కియొడంబడుమమ్మ దీనికిన్.

ఉ. నావినియింతి యిట్లనుజనార్దన సంపదపోయి పుట్టినిల్
రావలదేనువచ్చుటయ లాఘవహాపయిసీరి బంధుమి
త్రావళివించునుండఁ గననాదరభాషలఁ జుల్కనీయనే
నీవనికిన్ ఘటోత్కచుని యింటికివచ్చితి మేనుగావఁగన్.

ఉ. దోవది యేవురన్ ప్రబల దోర్బలకాలు లనాత్మభర్తలం
గేవల భక్తిమైఁగొలిచి భేదముపైఁచి వనోపహరదీ

తూవిధిఁ గాలముంగడపఁ గాఁజనియెన్నటులుండ రాజే నా
కావెరనొప్పదేకడుఁ బ్రియంబది నీదయగల్గు నంతకున్.

ఉ. నీకొమరుండకాని రమణీకలభూషణ మాతృపుత్రికిన్
లోకములొవరుండు ప్రిబలుండిక లేడెయటన్న యన్నయ
స్తోకమనీషమామకనుతున్ వరుఁ గా నతఁడెట్లుసేయునే
లాకమలాక్షయీకపటలాలన భాషలునాకుఁ బీఠియే.

చ. మునుసిత్పసోదరాది జనముల్ గనఁ గాఁ గడునంచి తాతృనై
వనికరు బెంచి యే మగుడివచ్చిన యచ్చటిబంధులెల్ల మ
న్ననఁగనుగొందురే ననుజనార్దన యెచ్చటనుండి యేమి శో
భనగుణశాలియైన బలభద్రుని యింతటికూర్మిచాలదే.

చ. అనుడు ముకుందుఁ డిట్లనియె నయ్యలివేణికి నీప్రిలంబమ
ర్దనుఁడనఘాత్ముఁ డగ్రిజుఁడు దైవసమానుఁడు తండియట్లకా
మవలకుఁ గావునంగనలుమాని ప్రశాంతివహింపు మానసం
బుననిక నీకు నెల్ల శుభముల్ సమకూడుఁ దదీయ సత్కృపన్.

మ. అనిపల్కిన్ మురవైరికామిని యనుక్తాలాపయై యానతా
ననపంకేరుహయై కుచోపరితలన్యస్తాంశు కామృష్టణో
చనబాష్పోదకయై సమీరవిచలచ్చంచల్ల తాభ్రాంతిక్య
త్తనుయష్టి ప్రథమానయై యొనరఁగాఁ దాలాంకుఁడత్యాదృతిన్.

ఉ. గద్దెయడిగ్గి కేలవిబుకంబుగ్రహించి మదీయనాక్యసం
పద్దళనంబొనర్పకుము మానవతీమణి నీకు శౌరికిం
బెద్దనుకినగ్గి మార్కొగముపెట్టక యీయపగాధనెఱ్ఱి నీ
ముద్దులపట్టి నట్లగరమున్ ననుజూడు కృపాదర్శి చిత్తవై.

గీ. అనుచుసంపార్ధనోక్తుల నసితవసనుఁ, డలిచికురఁజేర్చఁగాఁ దదీయాననంబు
పాలిచెదర హాసలక్ష్మీసంపూర్ణపూర్ణి, మావిగాజితరాజబింబంబువోలె.

ఉ. కేశవుఁడంత హేమమణికిర్ణశతాంగ తలంబునన్ సుభ
ద్రాశశిరేఖులన్ నిలిపి దానవమాళి ఘటోత్కచుండు పం
చాశుగరూపశాలి విజయాత్మజుఁడన్నయుఁ దానుమేరు సం
కాశరథంబునందు నెసకం బెసఁగన్ వసియించి వేసుకన్.

తృతీయాశ్వాసము.

11

- మ. పరికటభూహరి చాపభూషణ తటిత్పాతి సగిబాక్రిలభ
వ్యకరాత్మాంగ విలాసలక్ష్మీయుప కంఠాహార్య శృంగాగ్రిబ
ర్హికలాపంబుల కంబుద భ్రమదగానేతెంచ నేవేగయూ
రికి సమ్మోదమెలగ్గు శూరకులవర్ధిష్టు - శు కృష్ణుడొగన్.
- మ. బలకృష్ణుల్ చని యాత్మసోదరిని సౌభనుగ్రిందటిడ్డిన్ ని
ర్మలదేహన్ శశిరేఖఁగాంచనమణి పొగించద్రధాసీతన్
వెలయంజేసి మరుజ్జవాప్తి నిదిగో విచ్చేయుచున్నారలు
జ్వలులైయంచు వచించువేత్తి జనవాన్వెచితికిన్ మెచ్చుచున్.
- శా. భాస్వతౌగతుకలీలవృష్టి విభుఁడాప్త శ్రేణితో భూరితూ
ర్యస్వాసంబులతో నెదుర్కొని శుభైకాయత్త విద్యద్వచ
శ్రీస్వారాజ్య విభూతి మందిరముఁజేర్చె న్నారలన్ శూరవం
శ స్వామిత్వర మాధురంధరుల నాశల్ముట్టవందిస్తుతుల్.
- వ. అనంతరంబ.
- శా. అభోత్తుంగ సువర్ణ సౌధమున నధ్యాసేనులై శుభ్రీ కీ
ర్తిభ్రాజిష్ణులురామకృష్ణులు వయస్కీరూపలావణ్యవ
త్సుభూలోకమణిం గుమారి శుభవస్తుశ్రేణిఁ గై నేయ భాగ్రిం
తభ్రామ్యత్పరిచారి కాంగనలకుద్యత్ప్రితిమైఁదెల్పఁగన్.
- చ. వెలఁదులురమ్మటంచు నలివేణీక కేల్. దమకేలఁబూనిచెం
తలనొక సారహీరమణిధామ సముజ్జ్వల పీఠిఁజేర్చి మాం
గలిఁ సుగీతికా యుతముగానుదుటం బ్రశుభారణాక్షతం
బులిడి ముదంబున న్నెఱుఁగు ముత్తైపుటారతులెత్తి రత్తటిన్.
- క. సుమనస్సే హముగైకొని, సుమనస్సే హమున నొక్క-సుదతితెలంఁపెన్
భ్రమరీతులక చకుచ సం, భ్రమరీతులఁ చాణి కటకరవమునెలంగన్.
- గీ. సారఘనసారకాశ్మీర సంకుమదప, టీరరసమున నలుఁగుఁ బెట్టిరినెలంత
లక్కు-టిలకుంతలకు మనోహర్షమునను, హేమమయశల్లికిని మోటుంగిడినకరణి.
- ఉ. చామయొక్కర్తు నూత్ననఖజాలమున న్లతకూనవెంటుకల్
పామినచూ నెనిగ్గు పయిపైసడలించి కరాబ్జమెత్తి గం
ధామలకంబుఁ బెట్టెనొకయంగన కేవల శాతకుంభకుం
భామల సారభోధకములారెచ్చె మదద్విపరాజయానకున్.

చ. ఒకయరవిందగంధి తడియొత్తెనేఱుల్ లతకూసయోర్తు కం
చుకమలరించెఁ గజ్జలము సోఁగకనుంగవఁ దీర్చెనోర్తు బా
లికయలదెం బటిరమొక లేమ కటితటిఁపూన్చెఁ గాంచనాం
శుకమొకబోటి పూసరులుచుట్టెఁ గచాళినొకర్తు చెల్వకున్.

శా. ఆలోలేక్షణ పాలెసంగె మణిదీప్తామూల్య కశ్యాణభూ
మాలంకార సమేతయై కటితటిన్యాలంబి సౌవర్ణరు
క్తేలపొంగితయై దృగత్సవతర శ్రీకృత్తనూరూపరే
ఖాలావణ్యసమగ్రియైభవన సాక్షాల్లక్ష్మీ యోనాఁగడున్.

సీ. కమనీయతపనీయకలశాన్వితము భవ్యగారుత్కృత ద్వారతోరణంబు
ఘనగంధ తైలభాజనదీపికావృతమురుతరాగరుధూప సురచిరంబు
యంత్రపాంచాలికావ్యజనా నిలమనోజ్జమతిచిత్ర పటవిత్తానైకసభము
ఘనసారకదళికా కలితహీరస్తంభ మలఘుగంధ రజస్సమాహితంబు
శుక్తిభవరంగవల్లికాసురుచిరంబు, మహితపరిపుల్లమల్లికామాలికాని
కాయలా మజ్జికోన్నతకాయమాన, మునునగుచునొప్పె నస్వరిజనముపొగడ.

మ. ఘనపన్నీకృతాభిషిక్తయును దృక్కౌతుతూహలాపాదినూ
తన చిత్రాంబరయున్నకుంకుమ హరిద్రాసాంక వామోదయుం
గనదమ్లనసుమస్రిగన్వితమునై కన్పట్టెనానవ్యశో
భనగేహేందిర యప్పరందర పురీభాగ్యోన్నతిం గేరుచున్.

మ. తగవెన్నుండఱిలాప్త బంధుతతితో ధాత్రీసురప్రియసీ
జగతీస్తవ్యశుభాంక గీతికలతో శంఖాదితూర్యప్రభే
దగభీరధ్వనితో యశ్శోధను సుభద్రామానినీ నూనుగం
ధగజూరూఢునిఁజేసెఁ బెండ్లికొమరుంగావించి హర్షంబునన్,

వ. అంత.

చ. కరమనురాగయుక్తి మునుగాదనుఁ గూడిన పద్మినీపరం
పరలవియోగ ఖిన్నతకుఁ బాలానరించి యనంతరంబునం
జరమది గంగనావరణసంజనిత ప్రకటానురాగ భా
స్వరహృదయుండుబోలె దివసప్రభుఁడేఁగెద దంతికోరికిన్.

గీ. సమయహరిమాళి బర్హిపింఛప్రదీప్తు, లన దిగంతరముల నిరులావరించె
గగలక్ష్మీ కుచాగ్ర ముక్తాకదంబ, కములనఁగ నింగినుడు సముత్కరములెసఁగె.

శ్లోకావళి

- బి. అలభ్యుని నేనన్వేషించితిని శివభాగ్యము నొనరించుచున్నాను
గలది నురంతర వేదముల గాని నున్నది నాకు నొనరించును
దలిహృదయాతాన హరిహరభక్తిదామరము నొనరించును
జ్వలులకు వియ్యత్యతేజవలనంభుమండితముల జ్వలించును నొనరించును.
- బి. అంతసాగ భుజసారాగిలు మృగములకును భుజివేదములకును నొనరించును
శభిర్జూరాదిభుజములకు హరిదాగ్నిగంధగంధస్త్రావలముల నొనరించును
స్తుభరిత భర్తృభాజినలయలకు గుణలయలగాని మారణవిహారానికాదు
ఖాంభోజాశమగు పుణ్యపుగంధగ్రహణలయలకు కలనలయలకు శభిభావములకు
మృగంగ భేరిప్రముఖహృదయ నానావిభక్త్యావృతమృగభావములకు
శ్రవణ పుటపాటనయగావింప నెడనెడ వదిమిగిలినానెడ నొనరించును
పరంబులకు బురశీకరింప నొనరించును
గంబున విచిత్రలీలాస్య కళాపలాసయలుజాపు వారకమలామృతములకు
ణ్యంబు లచ్చరలకు మెచ్చులట్టి పదంబులకు నొనరించును
యావక వ్రాతంబునకు మణిభూషణతాన పరివారంబులకు నొనరించును
యావార్తంబునకు సుపర్వాగంబు మందమందాత్మంబు దాన్యులకు
చాలికా కరతలదోమాయమాన వికాశవ్యవసాయ సమయత్వంబు
నూర్ణతఘర్మ జలలవంబులపయంప నిరుదేజంగుల మార్గముగా
ద్వండభరహుంకారంబు పరిణయసంభ్రమ నిరీక్షణానూతన హరిహరభక్తి
చంబొనరింప గరదీపికాసహస్రంబులు వెలుంగ నొనరించును
జమార్గంబున జనుదెంచుసమయంబున హరిభక్తులకు యనుచున్నాను
ధుజన సమన్వితంబు తత్సమానసంపద సేమకొనుటయు.
- బి. హరియారీతిని జాప్తబంధువులతో నాభిరకన్యాజనం
బులతో మగళతూగ్యరావములతో భూషణితేజాబరా
దులతో నొప్పడెదుకొనం నృపసుధాంధోరాజ మామంబుల
న్నిలయద్వారమునన్ గజంబుడిగి నాదితీజీవనమునన్
- బి. పలుమరునూరెలదొలగు బాముమటు మనువర్త వేదముల
డలమదలింప నంతకజపంబుల రత్నకిరీటములకు
డలకటకద్యుతో నలుగడంబులకు పరివారములకు
తొలిక విహారామంగళపరార్థ పుష్పకృష్ణమునన్

గీ. అంతట సువర్ణనూత్న రత్నాంకనీతి, మధుమధను నాజ్ఞ నభిమన్యుడధివసించె
నపును బొలుపొండె గనుపండువగుచుజాత, యాపగిరిశృంగసంగతదుగ్రవుడుబోలె

మ. అనఘామూల్య సువర్ణకుంభకుచయై పొంచన్నిజాగ్రజ్జల
చనయై మాక్తికరంగవల్లి సముదంచద్దామయై సౌరభో
ద్ధనకాలాగరుధూప ధూమకచబంధస్థీతయై యవ్వినూ
తనవైవాహిక వేదితెల్పె గృహపద్మానీల నమ్రేటికిన్.

గీ. మానితాతనుగుచిరమా మహితమూర్తి, మామహితమూర్తి పెండ్లికొమరునకు నభి
రామతనురూపజిత పుష్పతోమరునకు, భవ్యదధియుక్త మధుమధుపరగమొసఁగె.

మ. ననవిలాగ్ఁడు మదిన్వసించి బొమవింటన్ జక్కగా నెక్కొన
ర్చు నిశాతాంబకపాలి నాచపలదృష్టుల్ పర్వగులంకష
స్తనభారమునఁ గౌనుఁడివగదలన్ దస్వీలలామంబు వ
చ్చెనిజాంఘ్ర స్థగితాబ్జరాగమణి మజీరారవంబొప్పుగన్.

చ. అనుపమశక్రనీల నిచయద్యుతి మద్భూరాజినుండి జీ
వనధరవర్గమున్వెడలి వచ్చినశంపయవోలేవచ్చి యి
ట్లనఘసతీకరోన్న మితయైశశిరేఖ తడుత్సనా వల
కనజనలోచనోత్పల వికాసరమాపరిద యయ్యెవయ్యెడన్.

ఉ. కీరసువాణి నెన్నడుము కేసరికేసరియోనువిస్ఫుర
న్నీరజపత్రముల్వెలఁది నేత్రములంగన మైమెఱుంగు కొ
క్కారుమెఱుంగు పైదలి నిగారఁపుఁజూపులు మారుదుంపునా
రొర ! యటంచుఁ బెండ్లికొమరాలి నుతించిరి తిత్సభాసదున్.

చ. అకలుషమానసార్య రచితానుమతిం బరమానురక్త మ
చ్చకితమృగేక్షణా తిలకజాలకముల్ తెరయెత్తియమ్మక్రీ
పకుల శిరోవిభూషణము పైదలి డాయఁగఁడెచ్చె నంతనా
యకమణిమాననీయ నవహారలతన్ గడియిందుచాచ్ఛునన్.

చ. ఇనకరయుక్తి బంకజద శేక్షణపాణి సరోజముప్పుడ
క్రీసిభపయోధర ద్వితయరమ్య కరాంబురుహానుషక్తి న
య్యనికరి మింపెసంగ ఘటయింపెగురుండు సమంత్రీకంబుగా
మనమతికౌతుకంబెనయ మొగలికాంక ముదుల్కగద్వయిన్.

తృతీయాశ్వాసము.

క. అలఘుతరభేరికా కా, హాళిము రజప్రభృతి జయజయధ్వనులెసంగన్
నలుగడమెలంగు బుధజనం, బాలు సుముహూర్తముటంచుఁ బొరిఁచొరిఁదెల్పన్.

మ. వనజశ్రీముఖపాణిసాదములతో వర్ధిల్లు సుపద్మలా
సినియె పొల్పుగు నాత్మకన్య సుమనస్సేహనుకూల ప్రవ
ర్తనుగా భూతనయ ప్రవర్ధనునిగాఁ దానాత్మనూహించి సా
పుననమ్రేటికి ధారవోసె సుగుణాంభోరాశి రాముండొగిన్.

చ. సదమలచిత్తభూ విజయశంఖమునన్నిరు మాల్చినట్టుల
మృదవతికంఠ దేశమున మంగనూత్రిము గట్టెవేడగ న
త్రిదశవరేణ్యపాత్రుఁ దురరీకృత పుణ్యపురంధ్రికావళీ
మృదులవివాహమంగళ పరిస్ఫుటగా నరమాతిలోలుఁడై.

మ. చక్రితేజోక్షుణతేనియాదలను సేసల్ జల్లుచో భూమి భృ
న్మకుటోద్యన్త్రణి బింబకంభమునఁ గన్యారత్నమాత్రేశు మ
స్తకమెక్కెన్ గనుఁగొంటిరే యన జగత్సంస్తుత్య మయ్యాశు మ
స్తకమెక్కెన్ నృశిరేఖ కొప్పనని కాంతల్బలిగ రత్యాధృతిన్.

ఉ. టెక్కునఁబోయ యంజలిపుటిన్ జిగిముత్తైపు సేసజల్ల స
మృకుగురువంశవర్ధనుని యాదలినాతఁడు నట్లనింపఁగ నా
చొక్కపు ముత్తెముల్ దెలిపె సుందరిపాణి కచప్రదీప్తులన్
నెక్కునిపద్మరాగ హరినీల మణిద్యుతి వైభవోన్నతిన్.

ఉ. ఇంతియు నవ్విభుండు వెలయింపఁగ లాజచయంబుతో బుధా
కాంతవివాహవేది యభిరమ్యమనూక్తివిధిప్రియుక్తి శు
త్యంతవచోభినందితుఁడు హవ్యవహుండు బ్రహ్మప్రచిత్తుఁడై
యంతటనవ్వధూవరుల కారతులెత్తె శిఖాపరంపరన్.

ఉ. వెండియునాహుతికిరీయల వేమరుదృప్తి ఘటింపనమృతహా
త్తుండొశిఖాపరంపర సముజ్వలుఁడాతటి ధూమజాలమొం
డొండ రథాంగవర్తుల పయోధరపైఁ బ్రసరించెఁదత్తనూ
దండమిషంబునం బొదలుదాడిమవల్లికి దోహదంబనన్.

మ. అనఘోత్తుంగమహీధరోద్ధర పితృవ్యాంకస్థలీవాసవా
సననోబంధుర రత్నహారపటలీ సంసక్తి నోగ్రావయో

జనమోగ్చేన్ గొమరాలటంచు బుధులెంచం బార్ధసత్తుతుగ్గిడొ
య్యనఁ జేఁబూనినిజప్రిగూంఘి సనెకల్ హత్తించె హర్షంబునన్.

చ. తమతలపుల్ ఫలింప నలదంపతులంత వసిష్ఠమానిలా

కమణి కులాంగనన్ గనక కన్నియ కేల్గవమోడ్చి మొగ్గెను
త్తమగుణధన్య పుణ్యవనితామణి నన్ గరుణింపుమంచు లో
కమునఁబొగడ్తగాంచి చిరకాలము నైదువనై సుఖింపఁగన్.

సీ. కరముభ క్తిహవాదిక క్రియాపరిదత్త చరుసార భుక్తినిర్దరగణంబు
నభినవస్త్రుక్చందనాది యథాహాసతక్రూతి కల్మినానామునీశ్వరాళి
నిరుపమమణిగణా భరణాంబర పరిభృత్యుపచార కలననార్యోత్కరంబు
నభినందనీయమనోభీష్ట మృష్టాన్నసంతృప్తి బంధుప్రిజాచయంబు
దనిపిసమ్మోదవశతఁదత్తప్రశస్త, దీపితాశీర్వచ స్సార నీయమాన
మరమహిజనూన సమ్మితశోభనాత్మ, తములుదాల్చిరి మాళిఁదత్పతియు సతియు.

చ. అరుదుగహేమరత్న రుచిరాంగద హాగకిరీట మండలా

ద్యురుతగవస్తుజాలము గుణోదధికిన్ నలరాజరాజభూ
స్మరసమరూపశాలి కభిమన్యున కప్పమ భౌమదానవ
ద్విరదమృశేంద్రుఁడంత చదివించె సమంచిత కాతుకంబునన్.

మ. బలజామిత్రుఁడు చంద్రికానవసుధా సారంబునం దిక్తటం
బుల నాలేపమొనర్చి స్వాన్వయ సముద్భూతాంచ దుర్వాహమం
గళకార్యంబునకై జనవ్రజము వక్కాణింప నస్తాదిగ్దా
మౌసత్తేజముతో విభాకరుఁడు దోచెంబూర్వ గోత్రంబునన్.

చ. దతురహముల్ వివాహమమఘసంభ్రమ మీక్రియఁజెల్లినన్ శత
క్రతుతనయాత్మజస్మృతకుఁ గామనికబ్బలుఁ డబ్బురంబుగా
వితతనవీన రత్నరుచివిస్ఫురితో భరణాంశు కచ్చటల్
గుతుకముతో నొసంగమదిలొఁ గలకోరిక వీరికెత్తఁగన్.

సీ. ఘనరత్న పుత్రికా కరగంధ తైలభాజన దీపికాప్రికాశంబుగాంచి
పుంజీకృతసువర్ణపంజరాంతరకేర జల్పితస్మరశాస్త్ర చర్చజదివి

చీవాంబరవితాన చిహ్నితప్రతిమా విశేషైకబంధ వైచిత్రీమేఘసి
జగతీప్రశస్త నిస్తంద్ర సామ్రాణికాగరు ధూపపరిమళస్ఫురణనైనసి
వరలుకాంచన కేళినివాసమున ల, తాంతసంతాన విరచిత హంసతూలి
కామృదులశయ్య నాతనూకామనీయ, కాభిరాముడుజెందె చిత్రాబ్జమలర.

నీ. కర్ణతాటంక సంకీర్ణవజ్రప్రభల్ మృదుహాసచంద్రికా శీలనైనయ
కుచకుంభహరినీల రుచిరహారద్యుతుల్ నెఱిగొప్పకప్పవన్నియలఁ బెనఁగఁ
గరకంకణనిషక్తురువింద రుచిబృంద మధరారుణచ్ఛాయ నాశ్రయింప
దురుముగూరిననవ్య దూర్వాంకురాంశువుల్ గాంచిగారుడరత్న కాంతిగనియ
లలితనృపనూతి సామ్రాజ్యలక్ష్మీవోలెఁ, జెలువఁదోతేగవచ్చె నచ్చెలువపతికి
మున్నతనరాక నిజపదాఁభోజఘటిత, రత్నకటకర్పణం యుజారవముదెలుప.

జ. వెలదులువోడితేర నరవిందముభీమణివచ్చి లజ్జలా
నిరువుకొనంగ సంగజసమిద్ధశిలీముఖ పీడితాత్మయై
నిలయముజొచ్చె యందు హరినీలపురామొగరంబు మాటునం
బొలిచెఁబయోధ రాంత రసముద్యదిరమ్మద మాతికాకృతిసి

క. లలనామణులొకరొకర. య్యెలనాగఁదొఱంగి వెనకేగిరి కార్యా
కలనాదంభంబుననా, త్తలనాటిన కాతుకంబు బైవారంగన్.

కా. కేళీమందిరభిత్తికా విరచితాక్షీణాబ్జరాగస్వరీ
లాలావణ్యవిభూతిగాంచి యలబాలారత్న మాతృశ్రికా
పాలీశంక ద్రోపానతాస్యయయి కన్నట్టె న్ననఃపంకజా
తాలీధాంగజశాతసాయక నికాయ శ్రీరణన్ సైపుచున్.

మ. పరిదూతార్థిజనాకనాకతటి నీపాఠేయశైలేంద్ర భా
స్వరసుళ్లో కవిపాకపాక దమనాంచద్వైభవామోద ని
ర్భరమిత్రాఘ విలొకలొక భయకృత్ప్రత్యర్థి భూపాలకో
తగరవేశ్యా సదభీకభీకవిత మర్త్యత్రాణదీక్షాచణా.

చతుర్థ. శ్రీగమ్యకీర్తి భండన, శూరావరమదవిదార సుస్తిరకరుణా
శ్రీరామనామకథనా, చారానిరవద్యసుగుణ జాలాభరణా.

సగ్విణి. సురాహరకీర్తి వచోవ్యక్తి దూతా
 హిరాజారణక్షౌరసహజ్జాల శిఖా
 కరాశీ రమాపుత్రక శ్రీస్వరూపా
 స్థిరాభూరికారుణ్య దృక్పాపితోర్వి.

గద్య—ఇతి శ్రీశైలభ్రమరీమల్లిఖార్జున కరుణాకటాక్ష దీక్షాలబ్ధి సరస
 సాహితీధౌరేయ యాత్రీయగోత్ర పవిత్ర మంగళగిరి నరస
 యామాత్యపౌత్ర తిమ్మయామాత్యపుత్ర సుజనవిధేయ
 ఆనందనామధేయ ప్రణీతంబైన విజయనందన
 విలాసంబను మహాప్రబంధంబు నందు
 తృతీయాశ్వాసము.
 సంపూర్ణము.

2646.
 1913